

Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет

К. Я. Климова, А. А. Плечко

**Ділова українська мова:
самостійна робота у ЗВО**

**навчально-методичний посібник
для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників**

Житомир
2024

УДК 811.161.2:378. 14

К49

Рекомендовано до друку вченою радою Поліського національного університету (протокол № 2 від 25 вересня 2024 року).

Рецензенти:

Гордієнко О. А. - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови Житомирського державного університету імені Івана Франка;

Ковальова Т. П. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету;

Дем'янчук Ю. І. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов та перекладознавства Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

Климова К. Я., Плечко А. А.

К49 Ділова українська мова: самостійна робота у ЗВО: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Вид-во Поліського національного університету, 2024. 200 с.

ISBN 978-617-7684-95-3

У посібнику представлено основний матеріал, необхідний для самопідготовки здобувачів нефілологічних спеціальностей університетів з ділової української мови. Зміст запропонованих завдань, обґрунтований методичним супроводом та вимогами чинної навчальної програми, спрямовано на формування мовнокомунікативної професійної компетентності майбутніх фахівців.

Навчально-методичне видання призначене для здобувачів вищої освіти, викладачів та всіх, хто прагне підвищити рівень володіння державною мовою.

ISBN 978-617-7684-95-3

© Климова К. Я., Плечко А.А.

Зміст

<i>Передмова.</i> Місце самостійної роботи у тематичному плані навчальної дисципліни «Ділова українська мова». Форми і методи у закладі вищої освіти.....	4
<i>Розділ 1. Самостійна робота.</i> Професійна комунікація та мова ділових паперів.....	8
<i>Розділ 2. Самостійна робота.</i> Культуромовні та етичні основи професійного спілкування.....	64
<i>Розділ 3. Самостійна робота.</i> Наукова комунікація як складник фахової діяльності.....	105
<i>Розділ 4. Самостійна робота.</i> Текст як форма реалізації професійно-мовленнєвої комунікації. Культура писемного мовлення	148
<i>Список рекомендованих джерел.....</i>	184

ПЕРЕДМОВА

**МІСЦЕ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У
ТЕМАТИЧНОМУ ПЛАНІ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «ДІЛОВА УКРАЇНСЬКА МОВА».
ФОРМИ І МЕТОДИ У ЗАКЛАДІ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є предметом дослідження багатьох українських науковців (А.В. Бугра, І.В. Гайдаєнко, Н.Б. Голуб, Л.О. Головка, С.У. Гончаренко, О.А. Коновал, О.А. Кучерук, О.Ю. Лемберський, І.А. Нагрибельна, М.І. Пентилюк, І.І. Харченко, М.М. Фіцула, М.С. Швед та ін.), які визначають її як 1) головний резерв підвищення якості освіти в умовах модернізації; 2) завершальний етап розв'язання професійно спрямованих навчально-пізнавальних завдань; 3) специфічний вид індивідуальної та колективної діяльності здобувачів на заняттях і позааудиторно, перебіг та результати якої планує, скеровує і контролює науково-педагогічний працівник [4; 9; 10; 26; 49; 52].

Значення самостійної роботи з української мови у системі комунікативної підготовки майбутніх фахівців важко переоцінити, оскільки вона: 1) формує *самостійність* як особистісну якість, необхідну для систематизації та поглиблення здобутих знань, підвищення рівня культури професійного мовлення та вдосконалення

комунікативних навичок; 2) забезпечує розвиток *креативності* — здатності знаходити дослідницький, творчий підхід до вирішення нестандартних професійних завдань, орієнтуватися в інформаційних джерелах; 3) сприяє становленню *риторично компетентної, національно-свідомої мовної особистості* зі сформованими моральними переконаннями, стійкої до маніпулятивних впливів.

Традиційно виокремлюють такі функції самостійної роботи здобувачів, як: 1) *пізнавальна* (поглиблюються фахові знання, зростає інтелектуальний рівень); 2) *самоосвітня* (формується потреба постійного самонавчання та самовдосконалення); 3) *коригувальна* (формується спроможність змінювати діяльність відповідно до потреб, обставин тощо); 4) *прогностична* (розвивається спроможність передбачити можливі результати дій); 5) *квазіпрофесійна* (формується моделі професійного спілкування); 6) *виховна* (виховується самостійність у виконанні завдань, формується академічна доброчесність).

Тематичний план навчальної дисципліни «Ділова українська мова», обов'язкової для підготовки бакалаврів усіх спеціальностей у ЗВО, передбачає 120 годин (4 кредити і, відповідно, 4 навчальні розділи), з яких на самостійну роботу відведено в середньому 72 – 78 годин, тобто 60 – 65%. Із огляду на це, її організація здійснюється на *засадах*: 1) системності і систематичності; 2)

диференційованого підходу до здобувачів з урахуванням їх особистісного потенціалу до навчання та внутрішньої мотивації; 3) поступового зростання рівнів складності завдань для самопідготовки; 4) раціонального і доцільного використання різноманітних видів, форм і засобів самопідготовки з української мови залежно від тематики навчального матеріалу та його професійної спрямованості; 5) постійного моніторингу якостей мовлення шляхом проведення поточного і підсумкового контролю самостійно здобутих знань, умінь і навичок здобувачів з української ділової мови.

У цьому посібнику використана *типологія* завдань для самостійної роботи здобувачів за кожним навчальним розділом: 1) тренувальні репродуктивні завдання, які виконуються здобувачем на основі запропонованого зразка-схеми (різноманітні вправи – орфографічні та пунктуаційні, стилістичні; підготовка теки зі зразками ділових паперів); 2) продуктивно-репродуктивні, завдання, пов'язані з індивідуальним опрацюванням теоретичного матеріалу (підготовка опорного конспекту з теми у формі таблиці, схеми, підготовка електронної презентації, створення глосарію – мінісловничка з теми та ін.); 3) науково-дослідницькі, творчі завдання з української мови (підготовка анотації у формі каталожної картки з назвою першоджерела і анотацією до нього на звороті), складання плану

виступу, написання есе, реферату, підготовка тез, статті; участь у груповому науковому проєкті, підготовка електронного портфоліо саморозвитку та ін. При цьому застосовано словесні, наочні і практичні *форми і методи* самостійної роботи.

Самостійна робота з ділової української мови передбачає використання запропонованих викладачем *засобів* на паперових та на електронних носіях – останні, зокрема, уможливають самопідготовку здобувачів, які навчаються дистанційно. Платформа Zoom, система Moodle забезпечують консультування викладача, поточний і підсумковий контроль за виконанням завдань, а також відповідне оцінювання. Формами аудиторного контролю є усне і письмове опитування, виконання тестових завдань, а також колоквиум із тем, запропонованих на самостійне вивчення, ділова гра тощо.

Структура навчально-методичного посібника зумовлена насамперед структурою і змістом навчального матеріалу: кожна з частин видання присвячена відповідному розділу, який складається з тем. Автори спираються на велику наукову джерельну базу, а також на власний методичний досвід. Сподіваємося, що зміст книги виявиться корисним для всіх учасників освітнього процесу.

Із повагою – автори.

РОЗДІЛ 1

САМОСТІЙНА РОБОТА. ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ ТА МОВА ДІЛОВИХ ПАПЕРІВ

Тема 1

Державна мова у професійному дискурсі

Основні питання теми

1. Предмет і завдання курсу, його історичні основи.
2. Функції мови. Поняття державної, загальнонародної, рідної, національної та літературної мови. Мовне законодавство та мовна політика в Україні.
3. Мовні норми. Типологія мовних норм.
4. Мова ділового спілкування як функціональний різновид української літературної мови.

Інформаційні джерела

- Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с. Режим доступу: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmo_v_2020_260.pdf
- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу:

<https://polissiauniver.edu.ua>

- Закон України. Про забезпечення функціонування української мови як державної // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 21, ст.81. Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

- Національний стандарт України. Державна уніфікована система документації (ДСТУ 4163-2020).

<https://zakon.help/article/nacionalnii-standart-dstu-41632020-derzhavna?menu=82>

Методичний супровід

Теоретичний матеріал теми спирається на знання про норми української мови, здобуті у період шкільного навчання. Важливо, щоб здобувачі ознайомилися із історією документознавства, чинним мовним законодавством та виробили мовну стійкість, усвідомивши усю важливість спілкування державною мовою у різних сферах життя. Завдання для самостійної роботи передбачають опрацювання важливих мовознавчих та педагогічних текстів (І.Огієнка, П. Гриценка). Корисно ввести в активний словник здобувачів слова «дискурс», «глосарій», «чуття мови», «сенкан/синквейн», «есе».

І. Тренувальні репродуктивні завдання

Завдання 1. Робота з текстом. Вставте пропущені літери та розділові знаки. Звірте написане з оригіналом. Поясніть орфограми і

пунктограми, керуючись чинним українським правописом 2019 року.

Наука про рідно/мовні обов'язки

Рідна мова це найважливіша основа, на якій зростає духово та культурно кожен народ. У житті народу рідна мова відіграє найголовнішу роль рідна мова то сила культури, а культура сила народу. Тому зрозуміло, чому всі культурні народи ставляться до своєї рідної мови з найбільшою святістю з найчулішою опікою. Рідна мова глибоко насичує наше духове життя приватне й державне.

Давно вже стверджено, що тільки рідна мова приносить людині найбільше й найглибше особисте щастя, а державі найсильніші патріотичні характери. Без добре/виробленої рідної мови нема всенародної свідомості без такої свідомості нема нації, а без свідомої нації – нема державності.

Кожний народ ділиться на багато племен що говорять більш/менш відмін(н)ими говірками чи наріч(ч)я(а)ми. Говіркова мова ніколи не/може бути мовою все/національною – для цього кожен народ утворює собі особливу соборну літературну мову, спільну й обов'язкову для всіх його племен. Літературна мова це найцінніше й найважливіше оруд(д)я духовної культури та найміцніший цемент єдності нації а тому всі народи оточують її найпильнішою опікою.

Найголовніший і найміцніший цемент, що об'єднує етнографічний народ і перетворює його на

свідому націю то соборна літературна мова. Ось через що народ, що не/має соборної літературної мови, не є закінчен(н)ою свідомою нацією і щастя бути державним не/знає; такий народ і політично не/сильний тому легко попадає в залежність до сильнішого сусіда.

Рідна мова найголовніший ґрунт, на якому духовно зростає і цвіте нація, рідномовна політика це найважливіша політика всякого народу, яку конче мусить знати кожен інтелігент якщо бажає бути свідомим членом своєї нації якщо бажає своєму народові стати сильною нацією. Знання рідно/мовних обов'язків підносить національну свідомість, а вона найкращий ґрунт для знання та розвитку соборної літературної мови за І.Огієнком.

Наука про рідномовні обов'язки

Рідна мова – це найважливіша основа, на якій зростає духовно та культурно кожен народ. У житті народу рідна мова відіграє найголовнішу роль: рідна мова – то сила культури, а культура – сила народу. Тому зрозуміло, чому всі культурні народи ставляться до своєї рідної мови з найбільшою святістю, з найчутливішою опікою. Рідна мова глибоко насичує наше духовне життя – приватне й державне.

Давно вже стверджено, що тільки рідна мова приносить людині найбільше й найглибше особисте щастя, а державі – найсильніші патріотичні характери. Без добре виробленої рідної мови нема

всенародної свідомості, без такої свідомості нема нації, а без свідомої нації – нема державності.

Кожний народ ділиться на багато племен, що говорять більш-менш відмінними говірками чи наріччями. Говіркова мова ніколи не може бути мовою всенаціональною, – для цього кожен народ утворює собі особливу соборну літературну мову, спільну й обов'язкову для всіх його племен. Літературна мова – це найцінніше й найважливіше оруддя духовної культури та найміцніший цемент єдності нації, а тому всі народи оточують її найпильнішою опікою.

Найголовніший і найміцніший цемент, що об'єднує етнографічний народ і перетворює його на свідому націю, – то соборна літературна мова. Ось через що народ, що не має соборної літературної мови, не є закінченою свідомою нацією і щастя бути державним не знає; такий народ і політично не сильний, тому легко попадає в залежність до сильнішого сусіда.

Рідна мова – найголовніший ґрунт, на якому духовно зростає і цвіте нація, рідномовна політика – це найважливіша політика всякого народу, яку конче мусить знати кожен інтелігент, якщо бажає бути свідомим членом своєї нації, якщо бажає своєму народові стати сильною нацією. Знання рідномовних обов'язків підносить національну свідомість, а вона – найкращий ґрунт для знання та розвитку соборної літературної мови (за І.Огієнком).

Завдання 2. Поставте слова в алфавітному порядку.

1. Водозабезпечення, пестициди, ландшафт, забруднення, водосховище, рослинність, симбіоз, термостійкість, екологія, повітря, фауна, заболочення, акліматизація, екосистема, природокористування.

2. Механізація, експлуатація, комбайн, транспортування, агропромисловість, землеробство, техобслуговування, дрон, моніторинг, агротехнології, топографія, автопілот, картографія, трактор, гідравліка.

3. Влада, декларація, юриспруденція, правознавство, вето, громадянство, держава, законодавство, неосудність, правопорушення, влада, управління, демократія, злочин, парламент.

4. Пролонгація, фінанси, застава, кредитоспроможність, банкрутство, інфляція, економіка, депозит, валюта, казначейство, платіж, трансакція, поручитель, видатки, бюджет.

5. Вебсайт, процесор, інтерфейс, гігабайт, автоматизація, комп'ютер, інтернет, відеокарта, клавіатура, віртуальність, дешифрування, пароль, адаптер, джойстик, матриця.

II. Продуктивно-репродуктивні завдання

Завдання 3. Робота з текстом. Енциклопедичний аналіз поняття «дискурс».

Рекомендоване джерело: *Дискурс / В. С. Лісовий // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / НАН України, НТШ. К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007.*

Режим доступу: <https://esu.com.ua/pdf/download/24374.pdf>

ДИСКУРС – лат. *discursus* – бігання, колообіг – це усталений термін філософських та гуманітарних досліджень, за допомогою якого позначають аргументоване усне чи письмове обговорення будь-якої теми, в якому предметом дискусії стають і самі способи аргументації... У деяких європейських мовах від лат. слова *discursus* походять слова, якими позначають «будь-яке мовлення, промову, розмову, дискусію» (англ. *discourse*, нім. *diskurs*, франц. *discours*, італ. *discorso*, укр. *дискурс*). Наприклад: *У статті автор розглядає поняття дискурсу в епоху Просвітництва як доказове мислення та мовлення* (праця Р. Декарта «*Discours de la méthode*» 1637, твори Г. Галілея, Г. Ляйбніца тощо). Синонімами до лексеми «дискурс» є «розмова», «мовлення», «доведення». Дискурс переважно стосується обговорення певного кола тем і проблем. Це дає підставу говорити про теоретичний (дескриптивний) дискурс, практичний, виражальний (експресивний) дискурс, етичний, політичний, правовий тощо.

Завдання до тексту

- Складіть синквейн до терміну *дискурс*.

Довідка: Синквейн (сенкан) – у перекладі з франц. мови «вірш, що складається з 5-ти рядків». При цьому:

1-й рядок – ключове слово, поняття, тема синквейна, виражене у формі одного іменника в називному відмінку;

2-й рядок – два прикметники, що виражають головну думку;

3-й рядок – три дієслова, що описують дії в рамках теми;

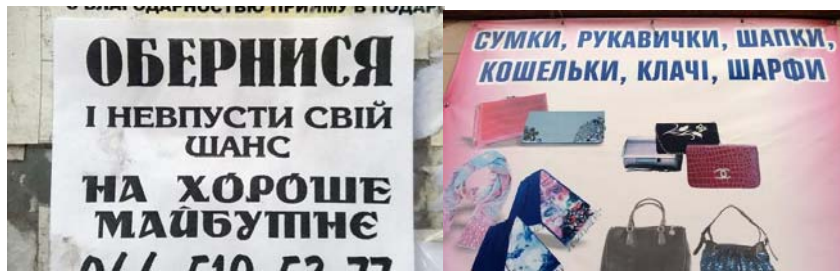
4-й рядок – фраза, що несе певний сенс;

5-й рядок – висновок у формі іменника (асоціація з ключовим словом).

- Знайдіть у тексті два-три приклади слів різних частин мови: іменник, прикметник, дієслово, сполучник, прийменник.
- Наведіть приклад власних назв з тексту, як вони позначаються на письмі.
- Утворити синонімічний ряд до слова *дискурс*.
- Утворити нові слова з коренем *-дис-*, *-курс-*.

Завдання 4. «Чуття мови». Редагування деформованого тексту. Укажіть, які норми української мови порушено у вивісках та рекламах (Режим доступу: <https://vn.20minut.ua/Podii/sami->

bezgluzdi-viviski-i-reklama-pomilki-po-vinnitski-10559002.html). Виправте помилки, запишіть речення.

Завдання 5. Відредагуйте словосполучення:

Срочно позвони, трудівники музикальної школи, приймати участь у змагальному заході, на протязі

тижня прінять во вніманіє, поступив в університет, в девять часов ранку відкрити магазин, вопше не получається, буду віддихати після ночної смени, жарена картошка пришлась по вкусу, настоящий защитник, на дитячій площадці покрасили качелі.

Завдання 6. Загадки-жарти:

1. Яке місто ширяє над головами? (*Орел.*)
2. З якого крана не набереш води? (*З підйомного.*)
3. Яку річку можна зрізати ножем? (*Прут.*)
4. Яку державу влітку можна носити на голові? (*Панама.*)
5. Що спільного між неслухняним хлоп'ям і порожнім будинком? (*І перший і другий пустують.*)
6. Слово *пил* – це мій синонім, а омонім – у патроні. (*Порох.*)
7. Назва якого птаха складається із сорока А? (*Сорока.*)
8. Чим закінчується *літо*, а починається *осінь*? закінчується *вечір*, починається *ранок*? (*О, Р.*)
9. Які два займенники псують шляхи? (*Ями.*)
10. Яке жіноче ім'я складається з тридцяти однакових займенників? (*ЗОЯ*)
11. Як написати з трьох літер «мерзла вода»? (*Лід.*)

Завдання 7. Утворіть словосполучення, обравши одне зі слів у дужках.

Голова – глава (зборів, делегації, виборчої дільниці, парламентської опозиції, родини,

екзаменаційної комісії, Верховної Ради); головний – основний (вагон, мозок, біль, засіб, наголос, дисципліна, роди військ, управління); загальний – спільний (збори колективу, знайомі, засідання, враження, сума, дії, життя); громадський – суспільний (організація, транспорт, лад, бібліотека, устрій, науки); положення – стан – становище (виправити..., горизонтальне, міжнародне, хворого, у просторі, на 01 січня, у занедбаному..., зловживання службовим...); писемний – письмовий – письменний (стиль, пам'ятка, розпорядження, іспит, чоловік, робота, стіл); витрати – втрати (фінансові, під час воєнних дій, тепла, на соціальне забезпечення).

Завдання 8. Доберіть антоніми до нижче поданих слів. Скористайтеся словником антонімів Л.М.Полюги.

Джерело: <https://kropivnitsky.maup.com.ua/assets/files/polyuga-l.m.-rovnij-slovník-antonmv-ukranksko-movi-3-e-izdanie-2006.pdf>

Активний, корисний, сміятися, хворіти, хвалити, щедрість, енергійний, захід, дружба, цікаво, ганьба, свобода, pracowитий, війна, забороняти, чемний, вітатися, тут, ніжний.

III. Науково-дослідницькі, творчі завдання

Завдання 9. Підготуйте глосарій (невеличкий словник) із теми: «Державна мова у професійному дискурсі» (орієнтовно 15-20 термінів із визначеннями).

Рекомендовані джерела:

- Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с. Режим доступу: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmov_2020_260.pdf
- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua>

Завдання 10. Робота з текстом.

Прочитайте розділ «Народна мова як джерело літературної» із книги Івана Огієнка «Історія української літературної мови» (К., 2001. Джерело: <http://litopys.org.ua/ohukr/ohu.htm>). Якими прикладами Іван Огієнко доводить, що народна мова збагатила літературну? Знайдіть у тексті цитату, яка відобразила б суть питання.

Завдання 11. Робота з текстом.

Прослухайте або прочитайте виступ директора Інституту української мови НАН України доктора філологічних наук, професора Павла Юхимовича Гриценка (інтерв'ю) від 10.11.2022 «Про роль і значення української мови під час війни, про мову-зброю та мову як елемент ідентифікації «свій-чужий», а також про те, як мова змінюється,

змінюючи кожного з нас». Режим доступу : <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=100058>

Запишіть основні, на ваш погляд, положення виступу.

Завдання 12. Підготуйте презентацію на одну із тем (за вибором):

- Юрій Шевельов про історію української мови. Рекомендоване джерело: <https://zbruc.eu/node/118155>

- Оригінальний витвір давньоукраїнської юридичної думки початку XI століття – «Руська правда».

Рекомендоване джерело: <https://studies.in.ua/shpora-hukr/261-5-ruska-pravda-yih-harakteristika-znachennya.html>

- Особливості мови Житомирських актових книг 16-17 століть у дослідженнях Віктора Мойсієнка.

Рекомендоване джерело:

<http://eprints.zu.edu.ua/31441/1/%D0%97%D0%90%D0%9F%D0%9E%D0%97%D0%98%D0%A7%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%92%20%D0%96%D0%9A%201635.pdf>

- Класифікація норм української літературної мови.

Рекомендоване джерело:

лекція О.Пономарева про мовну норму. <https://www.youtube.com/watch?v=h75FDeVv4Nw>

- Національна комісія зі стандартів державної мови: призначення, функції, аспекти діяльності.

Рекомендоване джерело: <https://mova.gov.ua/diyalnist-i-proyekti/termini>

- Українська мова під час війни: ключові тенденції розвитку.

Рекомендоване джерело:

<https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/41404/2/079-080.pdf>

Завдання 13. *Складіть есе на одну із запропонованих тем (за вибором).*

Довідка: *Есе – невеликий твір-роздум довільної композиції.*

- *Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову (Ліна Костенко).*
- *Мова – наша зброя, якою ми служимо народові, що нас породив, вигодував і виховав. Джерело вислову: <https://nordbess-news.cv.ua/mova-nasha-zbroya-yakoyu-my-sluzhymo-narodovi>*
- *Починаймо рідне слово зі сторінки «Кобзаря» (Анатолій Камінчук).*
- *Культура професійного мовлення як показник культури установи.*

Тема 2.

Документ як засіб професійно-мовленнєвої комунікації

Основні питання теми

1. *Поняття документа. Критерії класифікації документів.*
2. *Національний стандарт України.*
3. *Поняття бланка і формуляра. Реквізити документа. Вимоги до тексту документа.*

4. *Документація щодо особового складу: заява, автобіографія, резюме, характеристика, особовий листок з обліку кадрів, трудова книжка.*
5. *Довідково-інформаційні документи: довідка, службові записки, звіт, оголошення, витяг з протоколу, службовий лист.*
6. *Організаційно-розпорядчі документи: наказ, інструкція.*
7. *Господарсько-договірні та обліково-фінансова документація: трудовий договір, накладна, акт, доручення, розписка, список.*

Інформаційні джерела

- Національний стандарт України. Державна уніфікована система документації (ДСТУ 4163-2020). Режим доступу: <https://zakon.help/article/nacionalnii-standart-dstu-41632020-derzhavna?menu=82>
- Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с. Режим доступу: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmov_2020_260.pdf
- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua>
- Плечко А. А. Ділова українська мова для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»: практикум. Житомир : Поліський

Методичний супровід

Попри те, що першокурсники вже ознайомлені з правилами оформлення деяких видів документів, викладач акцентує увагу на оформленні теки з діловими паперами, необхідними для майбутньої професійної діяльності та соціальної комунікації. Основними довідковими джерелами є Національний стандарт ДСТУ 4163:2020 та Український правопис 2019 року. Папку зі зразками, перевіреними викладачем, рекомендуємо зберігати після складеного іспиту/заліку. Під час виконання завдань здобувачі порівнюють зокрема автобіографію, написану в діловому та художньому стилях. Викладач може урізноманітнити самостійну роботу студентів гумористичними завданнями з теми, написанням есе. Важливе місце посідає підготовка презентацій з теми. До активного словника доцільно ввести поняття «портфоліо» – професійне досьє майбутнього фахівця.

I. Тренувальні репродуктивні завдання

Завдання 1. Робота з текстом. Вставте пропущені літери та розділові знаки. Звірте

написане з оригіналом. Поясніть орфограми і пунктограми, керуючись чинним українським правописом 2019 року.

Остап Вишня. Моя автобіографія

(У, В) мене нема жодного сумніву (у, в) тому / що я народився / хоч і під/час мого появл(н, нн)я на світ білий і потім / років / мабуть / із десять підряд / мати казали / що мене витягли (с, з) колодязя / коли напували корову Оришку.

Трапилася ця подія 1 листопада (старого стилю) 1889 року (у, в) містечку Груні / Зіньківського повіту на (п, П)олтав(щ, шч)ині...

Власне / подія ця трапилася не/в/самім містечку / а (у, в) хуторі Чечві / біля Груні / в маєткові поміщиків (ф, Ф)он Рот / де мій батько працював (у, в) панів.

Умови для мого розвитку були підходящі. З одного боку / колиска з вервечками / з другого боку / материні груди. Трішки посеш / трішки поспиш / (і,й) ростеш собі помаленьку.

Так ото (і,й) пішло / значить / їси / ростеш /потім ростеш / їси.

Батьки мої були як узагалі батьки.

Батьків батько був (в, у) Лебед(е,и)ні шевцем. Материн батько був (в, у) Груні хліборобом.

Глибшої генеалогії не/довелося мені прослідити. Батько взагалі не/дуже любив про родичів ро(с,з)казувати / а коли / було / спитаєш у

баби (батькової матері) про діда чи там про пра/діда,
вона завжди казала /

Отаке стерво було / як і ти оце! Покою від них
не/було...

А взагалі батьки були нічого собі люди.
Підходящі. За двадцять чотири роки спільного
їхнього жи(т,тт)я / як тоді казали / послав їм (г,
Г)осподь усього тільки сімнадцятеро дітей / бо вмiли
вони молитись милосердному.

Почав / значить / я рости.

Писатиме / сказав якось батько / коли я / сидячи
на підлозі / розводив рукою калюжу.

Остап Вишня. Моя автобіографія

У мене нема жодного сумніву в тому, що я
народився, хоч і під час мого появилення на світ білий
і потім – років, мабуть, із десять підряд – мати
казали, що мене витягли з колодязя, коли напували
корову Оришку.

Трапилася ця подія 1 листопада (ст. стилю) 1889
року в містечку Груні, Зіньківського повіту на
Полтавщині...

Власне, подія ця трапилася не в самім містечку, а
в хуторі Чечві, біля Груні, в маєткові поміщиків фон
Рот, де мій батько працював у панів.

Умови для мого розвитку були підходящі. З
одного боку – колиска з вервечками, з другого боку –
материні груди. Трішки поссеш, трішки поспиш – і
ростеш собі помаленьку.

Так ото й пішло, значить: їси – ростеш, потім ростеш – їси.

Батьки мої були як узагалі батьки.

Батьків батько був у Лебедині шевцем. Материн батько був у Груні хліборобом.

Глибшої генеалогії не довелося мені прослідити. Батько взагалі не дуже любив про родичів розказувати, а коли, було, питаєш у баби (батькової матері) про діда чи там про прадіда, вона завжди казала:

– Отаке стерво було, як і ти оце! Покою від них не було...

А взагалі батьки були нічого собі люди. Підходящі. За двадцять чотири роки спільного їхнього життя, як тоді казали, послав їм господь усього тільки сімнадцятеро дітей, бо вміли вони молитись милосердному.

Почав, значить, я рости.

– Писатиме, – сказав якимось батько, коли я, сидячи на підлозі, розводив рукою калюжу...

Режим доступу:

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=450>

Завдання 2. Опрацюйте інформацію про документи та зразки документів, керуючись чинним українським правописом 2019 року та Національним стандартом ДСТУ 4163:2020

У заяві – офіційному проханні особи або установи, з яким звертаються до іншої особи чи

установи, – передбачено обов’язкові реквізити: *інформація про адресата (кому адресують заяву), адресанта (заявника, який оформлює документ), назва документа, текст заяви, дата оформлення заяви та підпис заявника*. Заява передбачає так звану «шапку» заяви, розміщену у правому куті документа, де подано інформацію про адресата (посаду, назву організації, звання, ім’я та прізвище особи треба писати в давальному відмінку, почергово використовуючи паралельні закінчення *-ові, -еві, -у*). Нижче праворуч у стовпчик подають інформацію про адресанта (прийменник *від* не пишемо, посаду або статус заявника, його прізвище та ім’я ставимо в родовий відмінок). Крапку у кінці «шапки» заяви не ставимо і переносів слів бажано не робити. Нижче посередині нового рядка з великої чи малої літери пишемо назву документа, зокрема слово *Заява*, після назви документа крапка не ставиться. Із абзацу наводять текст документа, який зазвичай починається зі слів *Прошу Вас...* Якщо потрібно, вказують перелік документів, які додають до заяви: *До заяви додаю...* Після тексту заяви із нового рядка ставлять дату заяви (з лівого боку) та підпис (із правого боку в цьому ж рядку).

*Ректорові
Поліського національного університету
проф. Олегу Скидану
студента I курсу I групи
факультету інформаційних технологій,
обліку та фінансів*

спеціальності 122 «Комп'ютерні науки»
Авдієвського Романа

Заява

Прошу Вас видати мені дублікат студентського квитка у зв'язку з втратою оригіналу. До заяви додаю оголошення в газеті «Житомиричина» від 1 жовтня 2024 року.

20.09.2024

Підпис

*Деканові
факультету права, публічного управління
та національної безпеки
Поліського національного університету
проф. Віталію Данкевичу
студентки ПУА-24
Мазуренко Ярини*

Заява

Прошу Вас звільнити мене від занять 12 вересня 2024 року у зв'язку з необхідністю допомоги батькам по господарству.

09.09.2024

Підпис

*Деканові
факультету інженерії та енергетики
Поліського національного університету
доц. Олені Сукманюк
студента АІ-24-1
Удовиченка Леоніда*

Заява

Прошу Вас звільнити мене від занять з 14 жовтня 2024 року до 16 жовтня 2024 року у зв'язку з участю у Чемпіонаті України серед чоловіків та жінок (спортивне та бойове самбо) в м. Київ. До заяви додаю запрошення від оргкомітету Чемпіонату України з самбо.

Примітка. Факультети Поліського університету: агрономічний факультет, технологічний факультет, факультет економіки та менеджменту, факультет лісового господарства та екології, факультет ветеринарної медицини, факультет права, публічного управління та національної безпеки, факультет інформаційних технологій, обліку та фінансів, факультет інженерії та енергетики. Перелік спеціальностей Поліського національного університету: 051 «Економіка», 053 «Психологія», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 075 «Підприємництво та торгівля», 081 «Право», 101 «Екологія», 122 «Комп'ютерні науки», 126 «Інформаційні системи та технології», 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», 133 «Галузеве машинобудування», 193 «Геодезія та землеустрій», 201 «Агрономія», 202 «Захист і карантин рослин», 203 «Садівництво, плодощовівництво та виноградарство», 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», 205 «Лісове господарство», 206 «Садово-паркове господарство», 207 «Водні біоресурси та аквакультура», 208 «Агроінженерія», 211 «Ветеринарна медицина», 242 «Туризм та рекреація», 256 «Національна безпека», 281 «Публічне управління та адміністрування», 292 «Міжнародні економічні відносини».

Автобіографія – документ, у якому особа докладно, точно і стисло подає опис свого життя й діяльності у хронологічній послідовності. Цей вид документа не дозволяє емоційних описів. Реквізити автобіографії: назва документа; прізвище, ім'я та по

батькові особи в називному відмінку; дата та місце народження; відомості про навчання; відомості про трудову діяльність; відомості про громадську роботу (волонтерство, робота у притулку для тварин); інформація про склад сім'ї із вказівкою неodrужений/odrужений (для хлопців), незаміжня/заміжня (для дівчат); місце проживання; дата (ліворуч) та підпис автора автобіографії (у цьому ж рядку праворуч). Кожен новий реквізит автобіографії починають з абзацу.

АВТОБІОГРАФІЯ

Я, Подолянка Зоряна Ярославівна, народилася 31 січня 2007 року в місті Звягель Житомирської області.

Із 2013 року до 2024 року навчалася у гімназії № 2 Звягельської міської ради. Цього ж року вступила до Поліського національного університету на факультет економіки та менеджменту, де продовжую навчатися й нині за спеціальністю «Економіка».

Досвід роботи відсутній. Громадською діяльністю не займаюся.

Незаміжня. Склад сім'ї:

батько – Подолянка Ярослав Станіславович, 1978 р. н., учитель ліцею №4 Звягельської міської ради;

мати – Подолянка Світлана Олексіївна, 1980 р. н., кондитер ТОВ «Нові ласоці – Житомир» м. Звягель;

брат – Подолянка Артем Ярославович, 2014 р. н., школяр.

Домашня адреса: вул. Гетьмана Сагайдачного, буд. 60, м. Звягель, Житомирська область.

07.09.2024

Підпис

Резюме – документ, що містить інформацію про навчання, трудову діяльність та професійні досягнення претендента на вакантну посаду. Резюме має бути вичерпним, але стислим. Реквізити резюме: назва документа; прізвище, ім'я та по батькові претендента на вакантну посаду; місце проживання; контактний телефон; електронна адреса; мета складання резюме; відомості про освіту; досвід роботи (викладають у зворотньому хронологічному порядку, починаючи від посади, яку працівник обіймав на теперішній час, і закінчуючи першим місцем роботи); знання мов; додаткові вміння та навички; особистісні риси характеру; дата та підпис.

Фото

РЕЗЮМЕ

Прізвище, ім'я по батькові: *Горобенко Наталя Василівна.*

Місце проживання: *▪ м. Житомир ▪ вул. Кафедральна, 57, кв. 15, 10027.*

Сімейний стан: *незаміжня.*

Контактний телефон: *тел. +38 (067) 111-222.*

e-mail: gorobenko2002@ukr.net

Посада: *бухгалтер Житомирської філії акціонерного тов-ва «Укртелеком».*

Мета: *заміщення вакантної посади бухгалтера.*

Освіта: *Поліський національний університет (2019–2025 рр.).*

Факультет: *інформаційних технологій, обліку та фінансів.*

Спеціальність: *облік і аудит.*

Набуті професійні навички: *за час навчання та виробничої*

практики набула навичок самостійного прийняття складних рішень, комп'ютерних навичок, ведення бухгалтерського обліку, складання бухгалтерської та податкової звітності, укладання договорів.

Досвід практичної роботи: відсутній (або За час навчання проходила виробничу практику у ТОВ «Агроінвест» м. Житомир (вересень 2023–жовтень 2023).

Додаткові відомості:

- Знання спеціалізованих комп'ютерних програм (пакет програм MS Office (Word, Excel, Access, 1С: Бухгалтерія).
- Знання іноземних мов: англійська – рівень B1, польська – рівень A 2.
- Брала активну участь у студентському житті університету.
- Хобі: бухгалтерська література, туризм, фітнес.
- Маю посвідчення водія категорії В.

Особистісні риси характеру:

Відповідальність, ввічливість, вміння працювати в команді, дисциплінованість, комунікабельність, креативність, неконфліктність, пунктуальність, працьовитість, стресостійкість, організаторські навички.

17.10.2024

Підпис

Характеристика – документ, у якому викладено інформацію про трудову та громадську діяльність працівника (навчальну діяльність), а також надано оцінку його ділових, моральних та професійних якостей. Характеристику укладають у двох екземплярах (1-й екземпляр видають на руки особі, 2-й екземпляр підшивають в особову справу). Характеристику зазвичай видають із попереднього місця навчання або роботи при працевлаштуванні,

під час призову на військову службу, при запиті правоохоронних органів, при вступі на навчання до закладів освіти тощо.

ХАРАКТЕРИСТИКА

*Сергієнка Андрія Владиславовича,
студента 2 курсу
технологічного факультету
Поліського національного університету,
2006 року народження*

Сергієнко Андрій навчається в університеті з 2022 року за спеціальністю» 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва». За цей період зарекомендував себе сумлінним здобувачем вищої освіти. Має переважно добрі та відмінні оцінки.

Дисциплінований та старанний у навчанні та виконанні доручень куратора й деканату. Особливе зацікавлення виявляє до біологічного напрямку дисциплін, зокрема до екологічного, зоологічного та технологічного навчальних блоків здобуття освіти.

Студент Сергієнко А. у колективі неконфліктний, належним чином реагує на зауваження ровесників та викладачів, працівників університету. Бере активну участь у громадському житті групи та факультету: у перший рік навчання був старостою групи, із другого року навчання виконує обов'язки голови студентської ради технологічного факультету Поліського університету, виявляє організаторські здібності при проведенні студентських заходів в університеті.

Сергієнко Андрій має спокійний, врівноважений характер, тверді моральні принципи, комунікабельний, з одногрупниками підтримує гарні стосунки. Зі старшими ввічливий та уважний. Працьовитий, має відповідні трудові навички та

вміння. Фізично здоровий, виявляє інтерес до спорту, є членом університетської баскетбольної команди.

Характеристика призначена для подання до Військкомату міського Житомирського району

12 жовтня 2024 року

Декан технологічного
факультету

підпис

Віта ТРОХИМЕНКО

Куратор групи

підпис

Олексій КОЗАК

Пояснювальна записка – документ, у якому особа пояснює певні вчинки або дії (найчастіше порушення дисципліни, невиконання зобов'язань, завдань); укладається на вимогу адміністрації організації, закладу. У своїй структурі пояснювальна записка подібна до заяви, подає інформацію про адресата та адресанта; відрізняється від заяви за змістом.

Деканові
факультету лісового
господарства та екології
Поліського національного університету
доц. Анатолію Вишневському
студентки ЛГ-24-1
Берези Ганни

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
про відсутність на заняттях

Повідомляю, що з 01 жовтня 2024 року до 13 жовтня 2024 року я була відсутня на заняттях у зв'язку з участю у Всеукраїнських змаганнях зі спортивної гімнастики в м. Львів.

Попередньо мною була написана заява на ім'я декана факультету і отримано відповідний дозвіл на поїздку.

Причиною непорозуміння є те, що я не повідомила старосту групи про поїздку та не віддала йому заяву. Зобов'язуюся у майбутньому уникати подібного недбальства.

15.10.2024

Підпис

Особовий листок з обліку кадрів – це обов'язковий документ особової справи персоналу організації, установи, у якому автобіографічні відомості подано у таблицях та графах.

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ _____

Місце для фотокартки

ОСОБОВИЙ ЛИСТОК З ОБЛІКУ КАДРІВ _____

1. Прізвище _____
ім'я _____
по батькові _____

2. Дата народження _____

3. Місце народження _____

4. Освіта _____

Назва навчального закладу та його місцезнаходження	Рік вступу	Рік закінчення або вибуття	Спеціальність	Кваліфікація	№ диплома, дата видачі диплома

5. Науковий ступінь, вчене звання

Назва	Рік присвоєння	№ диплома, дата видачі диплома

6. Якими мовами володієте і якою мірою читаете та перекладаєте із словником, читаете і можете розмовляти, володієте вільно

7. Наукові праці та винаходи _____

8. Сімейний стан _____
перелічити членів сім'ї із зазначенням дати народження _____

9. Паспорт: серія _____ № _____
Ким виданий _____
Дата видачі _____

10. Домашня адреса, телефон _____

Особистий підпис _____

Доповідна записка – документ, у якому співробітник організації, закладу інформує керівника про факти, які мали місце, ситуацію, що склалася, про службові порушення, невиконання певної роботи тощо.

*Кафедра іноземних мов
Поліського національного
університету*

*Ректорові
Поліського національного
університету
проф.Олегу Скидану*

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА

20.09.2024

*Про збільшення кількості
годин на вивчення ділової
української мови*

У складні часи російсько-української війни стало зрозумілим гасло «Мова– це зброя! Мова – це свобода!». Таким чином, однією із найважливіших показників духовної культури українців сьогодні є мовна культура та мовна грамотність. Щоб особистість навчилася грамотно писати та говорити, необхідно організувати постійне систематичне вивчення державної мови не лише у школі, а й у ЗВО. Маємо підготувати фахівців із високим рівнем мовнокомунікативної професійної компетентності, конкурентоспроможних на ринку праці.

Результати вхідного контролю перевірки знань першокурсників з української мови на початку 2023/2024 н.р. засвідчують низький та середній рівень знань значної кількості здобувачів, а отже – недоліки шкільної мовної підготовки, які важко подолати у відведений час для аудиторних занять. Моніторинг якостей мовлення показав численні відхилення від орфографічних та пунктуаційних норм української мови, недостатній рівень культури усного мовлення у здобувачів освіти.

Отже, заняття із практичного курсу ділової української мови допоможуть закріпити та вдосконалити практичні навички мовленнєвої професійної комунікації. Просимо університет розглянути можливість збільшення кількості

годин (практичні заняття) на вивчення курсу ділової української мови.

Завідувач кафедри
іноземних мов
КОТЕНКО

підпис

Яна

Довідка – документ інформаційного характеру, що підтверджує факти із життя та діяльності окремих громадян або організації та видається на вимогу до іншої установи (організації). В університеті студент звертається за довідкою до деканату з питань призначення стипендії або плати за навчання – до бухгалтерії університету.

Житомирська гуманітарна гімназія №1

ДОВІДКА
01.09.2024 №15
м. Житомир

Солодкому Геннадію Олександровичу в тому, що він працює вчителем математики. Його посадовий оклад 10750 грн на місяць.

Видано для подання в Управління праці та соціального захисту населення Корольовської районної ради м. Житомира.

Директор гімназії №1
СОМКО

підпис

Іванна

Бухгалтер
ВЕРБА

підпис

Світлана

Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет

10008 м. Житомир
Старий бульвар 7,
тел. 37-24-15

ДОВІДКА

13 жовтня 2024 року №126

Соболь Арсеній Олегович є студентом першого курсу агрономічного факультету Поліського національного університету IV рівня акредитації.

Термін навчання з вересня 2024 року по липень 2028 року.

Навчається за рахунок коштів державного замовлення (фізичних осіб), стипендію не отримує, страхові внески до Пенсійного фонду не сплачує.

Видано для подання до Управління пенсійного фонду України в м. Коростень.

В. о. декана

агрономічного факультету

підпис

Олена

СИНИЦЯ

Фахівець деканату

підпис

Мирослава

БОРТ

Оголошення – документ інформаційного характеру, у якому повідомляється про час і зміст заходів, про потребу в заміщенні вакантної посади, про набір працівників, про потребу виконати певну роботу тощо.

ОГОЛОШЕННЯ

Шановні студенти-першокурсники!

Запрошуємо вас на гала-концерт конкурсу «Таланти

*першокурника-2024», який відбудеться 10 жовтня 2024 року в актовому залі центрального корпусу Поліського національного університету (початок заходу – 15-00). Чекаємо на зустріч!
Оргкомітет конкурсу.*

Службовий лист – документ офіційно-ділового стилю, за допомогою якого організації або керівники установ обмінюються між собою інформацією. Це особливий вид ділової кореспонденції. Службовий лист має бути грамотно та охайно оформленим, виклад – лаконічним та чітким, послідовним та конкретним. Написати службовий лист – це мистецтво, тож працюйте над власним мовленням, дотримуйтеся етикету ділової кореспонденції та практикуйтеся у написанні службових листів.

*Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет
Кафедра геодезії та землепорядкування
Старий бульвар, 7, навчальний корпус №1*

*12.10.2024 р. № 7
Ігорьовичу,*

Руденку Олегу

аспіранту кафедри геодезії

Шановний Олеже Ігорьовичу!

На підтвердження попередньої домовленості надсилаємо Вам письмове запрошення взяти участь у науковій конференції «Агро-Полісся-2024», що відбудеться 12 листопада 2024 року на агрономічному факультеті Поліського університету о 12 годині у конференц-залі.

Вашу доповідь на тему «Новітні підходи проведення землевпорядних робіт» внесено до програми конференції.

Із повагою

Завідувач кафедри

геодезії та землевпорядкування підпис

Оксана

ЛИПЕНКО

Звіт – документ інформаційного характеру про виконання певної роботи за певний період часу. Звіти поділяють на текстові (про проходження виробничої практики) та статистичні (цифрові). Реквізити текстового звіту: назва документа; найменування юридичної особи, яка звітує, період та вид роботи; текст звіту складається зі вступної частини (розгляд поставлених завдань за звітній період), основної частини (опис виконаної роботи з наведенням позитивних і негативних прикладів), висновків із пропозиціями; підпису відповідальної особи, яка складала звіт; дати складання звіту; печатки установи.

Перед початком виробничої практики керівник проводить студентам консультацію із питань проходження практики та формування звіту, надає практикантам необхідну документацію.

Міністерство освіти і науки України
Поліський національний університет
Факультет лісового господарства та екології

Звіт

про проходження виробничої практики в ДП «Ківерцівське
лісове господарство» Волинської області
студентки Любиченко Ірини Василівни

(підпис)

Курс III група ЛГ-22-1
напрямок підготовки 6.090103 «Лісове та садово-паркове
господарство»

Термін практики: початок 01 березня 2024 року
закінчення 01 травня 2024 року

Місце проходження практики м. Ківерці
Луцький р-н Волинська область

Керівник практики від підприємства
Прізвище ім'я та по батькові
(підпис керівника, печатка організації)

Керівник практики від університету
Прізвище ім'я та по батькові
(підпис керівника)

Оцінка звіту _____ Дата «__» _____ 2024 року

Житомир-2024

Протокол – найпоширеніший документ колегіальних органів, у якому фіксують хід і результати проведення зборів, нарад, конференцій, засідань.

МОН УКРАЇНИ
Поліський національний університет
(Поліський університет)

ПРОТОКОЛ

10.09.2024

№1

м. Житомир

*загальних зборів студентів I курсу
факультету економіки та менеджменту*

Голова – КОВАЛЕНКО Ольга

Секретар – БОНДАР Валентина

*Присутні: декан факультету економіки та менеджменту
проф. Бондаренко Андрій, викладачі: доц. Воробйов Антон,
Соловійов Артем, Крижма Сергій, ст. викл. Кисельов Григорій,
Подольяно Ганна, Куницька Світлана; студенти I-го курсу
(Екон-24, Маркетинг-24, Лог-24, Тур-24, МЕВ -24, ПТБД-24) –
40 осіб (список додано).*

Порядок денний:

- 1. Обрання голови зборів та секретаря.*
- 2. Ознайомлення студентів із навчально-виховним планом роботи на I семестр 2024/2024 н.р.*
- 3. Різне.*

1. СЛУХАЛИ:

Бондаренко Андрій – декан факультету, оголосив загальні збори студентів I курсу факультету економіки та менеджменту відкритими, зачитав порядок денний зборів та запропонував обрати голову зборів та секретаря.

ВИСТУПИЛИ:

Воробйов Антон – викладач факультету, запропонував обрати головою зборів старосту МЕВ-24 Коваленко Ольгу, а секретарем зборів – старосту Екон-24 Бондар Валентину. Було проведене відкрите голосування за 2 кандидатів.

Проголосували: «за» – 38 чол., «утримались» – 2, «проти» – 0.

УХВАЛИЛИ:

Призначити головою зборів студентку Коваленко Ольгу,

секретарем зборів студентку Бондар Валентину.

2. СЛУХАЛИ:

Бондаренко Андрій – декан факультету, представив студентам I курсу кураторів груп: доц. Воробйов Антон – куратор Екон-24, доц. Соловійов Артем – куратор Маркетинг-24, доц. Крижма Сергій – куратор Лог-24, ст. викл. Кисельов Григорій – куратор Тур-24, ст. викл. Подолянко Ганна – куратор МЕВ-24, викл. Куницька Світлана – куратор ПТБД-24. Декан факультету звернув увагу присутніх на організаційні питання навчального та виховного процесів у I семестрі 2024/2025 н. р. в умовах очного та дистанційного навчання.

ВИСТУПИЛИ:

Кисельов Григорій – куратор групи Вм-23-2, із пропозицією взяти інформацію, наголошену деканом, до уваги.

УХВАЛИЛИ:

Інформацію щодо організації навчально-виховного процесу в I семестрі 2024/2025 н. р. в умовах очного та дистанційного навчання взяти до відома.

Додатки: список учасників зборів на 2 сторінках в 1 примірнику.

Голова
КОВАЛЕНКО

(підпис)

Ольга

Секретар
БОНДАР

(підпис)

Валентина

Наказ – організаційно-розпорядчий документ, який видається керівником структурного підрозділу або установи на правах єдиноначальності та в межах

своїї компетенції, обов'язковий до виконання співробітниками організації; див. зразок документа:
Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua/%d0%bd%d0%b0%d0%ba%d0%b0%d0%b7%d0%b8->

МОН УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(ПОЛІСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ)

Код ЄДРПОУ 00493681

НАКАЗ
м. Житомир

04.04.2022

№ 47/од

Про відновлення освітнього процесу

Відповідно до частини третьої статті 2 Закону України "Про вищу освіту" та рекомендацій листа Міністерства освіти і науки України від 06.03.2022 № 1/3371 "Про організацію освітнього процесу", на виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 07.03.2022 № 235 "Про деякі питання організації роботи закладів фахової передвищої, вищої освіти під час воєнного стану", з метою збереження життя і здоров'я учасників освітнього процесу,

НАКАЗУЮ:

1. Відновити у Поліському національному університеті освітній процес для здобувачів вищої освіти всіх рівнів та форм навчання з 18.04.2022 і в умовах воєнного стану здійснювати його у дистанційному (синхронному та/або асинхронному) форматі з урахуванням технічних можливостей усіх учасників освітнього процесу, із використанням доступних каналів спілкування: відеоконференцій, особистого кабінету в системі Moodle, електронної пошти, форумів, соціальних мереж.
 2. Провести екзаменаційну сесію:
 - для невипускових курсів до 02.07.2022;
 - для випускових курсів відповідно до скорегованих графіків освітнього процесу та з урахуванням особливостей окремих освітніх програм.
 3. Завершити підсумкову атестацію здобувачів вищої освіти випускових курсів до 30.06.2022.
 4. Встановити, що кожен задіяний в освітньому процесі науковопедагогічний працівник університету, робота якого відбувається у дистанційному режимі, має самостійно визначити робоче місце та, відповідно, нести відповідальність за забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці на обраному ним робочому місці.
 7. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.
- Ректор університету

Олег СКИДАН

Інструкція – організаційно-розпорядчий документ, правовий акт, що містить директиви та настанови, які регламентують організаційні, фінансові, технологічні сторони діяльності установи. Посадові інструкції регламентують правовий статус працівників організації.

Див. джерело. Режим доступу:

<https://docs.google.com/document/d/1XYBCNnC8YQnjsr8evB-Gg1qzioueJw9NDEu0AHFT7i4/edit>

Погоджено

Голова ПК ліцею С. ВАЙКО

« ____ » _____ 2024

Затверджую

Директор ліцею О. БЕНЯК

« ____ » _____ 2024

Інструкція

для учнів з правил пожежної безпеки в ліцеї

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з охорони для учнів з правил пожежної безпеки в ліцеї розроблена у відповідності до Закону України «Про охорону праці» (Постанова ВР України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ) в редакції від 20.01.2020 р., на основі «Положення про розробку інструкцій з охорони праці», затвердженого Наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 29 січня 1998 року № 9 в редакції від 30 березня 2017 року, з урахуванням Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 15.08.2016 № 974.

1.2. Дана інструкція розроблена для учнів 1-11 класу при їх перебуванні в ліцеї з метою запобігання виникнення пожежонебезпечних ситуацій, збереження життя і здоров'я дітей.

1.3. Інструкція з охорони праці для учнів з правил пожежної безпеки в ліцеї містить правила пожежної безпеки, а також дії ліцеїстів під час пожежі в ліцеї.

1.4. Учні повинні знати план і способи евакуації (виходу з

будівлі) на випадок виникнення пожежі, що затверджений директором ліцею.

1.5. При виникненні загоряння або наявності запаху диму негайно повідомити про це викладачеві або працівникові установи.

1.6. Учні повинні повідомити викладачеві або працівникові установи про будь-які пожежонебезпечні ситуації.

2. Правила пожежної безпеки в ліцеї

2.1. Заборонено приносити в ліцей і користуватися будь-якими запальним і курильним приладдям (сірники, запальнички, сигарети і т.п.). У ліцеї і на її території курити заборонено!

2.2. Заборонено приносити в ліцей вибухонебезпечні предмети (хлопавки, петарди, феєрверки) і грати з ними.

2.3. Заборонено приносити і користуватися в ліцеї легкозаймистими, горючими матеріалами і рідинами, газовими балончиками.

2.4. Заборонено розводити багаття на території ліцею.

2.5. Не можна без дозволу вчителя включати в кабінеті електричні прилади.

2.6. Не нагрівайте незнайомі прилади, упаковки для порошків і фарб. Особливо аерозольні упаковки (металеві балончики).

2.7. Досліди проводяться тільки в кабінетах фізики та хімії.

2.8. Не запалюйте самі і не дозволяйте молодшим підпалювати тополиний пух і суху траву на території ліцею. Це дуже небезпечно!

2.9. Всі діти повинні пам'ятати, де розташований план евакуації, і розуміти, як ним користуватися.

2.10. При виявленні пожежі або задимлення терміново повідомте вчителю, технічному персоналу ліцею і викличте пожежників.

3. Дії учнів при виникненні пожежі в ліцеї

3.1. При виникненні пожежі (вид відкритого полум'я, запах гару, задимлення) негайно повідомити працівника ліцею.

Якщо через вікно побачите охоплене вогнем приміщення, не намагайтеся увійти в нього. Відчинені двері перешкоджають евакуації – раптовий приплив повітря може призвести до поширення вогню з великою швидкістю.

3.2. При небезпеці пожежі знаходитесь біля вчителя. Строго виконувати його розпорядження.

3.3. Не піддаватися паніці. Уважно слухати оповіщення по ліцеї і діяти згідно з вказівками співробітників ліцею. Почувши сигнал тривоги, учні стають біля парт і за вказівкою вчителя залишають по одному класну кімнату. Прямують до місця збору, останнім іде вчитель із класним журналом. Належить зачинити двері класної кімнати й усі інші двері на шляху евакуації.

3.4. За командою вчителя (викладача) ліцею евакуюватися з будівлі відповідно до визначеного порядку і планом евакуації. При цьому не бігти, не заважати своїм товаришам, допомагати малюкам і однокласникам.

3.5. Діти з одного класу спускаються (по одному) сходами тільки з одного боку, залишаючи другий для інших класів за винятком тих випадків, коли сходи дуже вузькі. Не обганяйте одне одного та не штовхайтесь.

3.6. Не можна ходити в задимленому приміщенні в повний зріст: дим завжди накопичується у верхній частині кімнати або будівлі, тому краще пригнутися, заклавши ніс і рот хусткою, і вибиратися з приміщення.

3.7. Не можна ховатися під час пожежі під парту, в шафу: від вогню і диму сховатися неможливо.

3.8. Усі кого не було в класі під час сигналу тривоги, повинні негайно йти до місця збору й приєднатися до свого класу чи групи.

3.9. У разі потреби організують пошуки людей, яких не виявили на місці збору.

3.10. Нікому не можна повертатися в приміщення, наприклад по одяг чи книги, без дозволу працівників пожежної частини

або директора ліцею.

4. Самостійні дії учнів під час пожежі

Як поводитись під час пожежі в навчальному закладі, коли поруч з учнем нема дорослої людини:

4.1. Якщо пожежа у твоєму класі, в приміщенні, в якому ти перебуваєш:

якщо можеш вийти з класу через двері, рятуйся сам і допоможи іншим;

якщо вихід перекрито вогнем, але поряд є зовнішня пожежна драбина, використовуй її;

під час пожежі не можна ховатися в глухі кути, під парти, шафи, у коморі тощо;

захищай органи дихання і затули щілини під дверима (ліпше вологими ганчірками);

подавай сигнали рятувальникам.

5. Завершальні положення інструкції з правил пожежної безпеки у ліцеї

5.1. Перевірка і перегляд цієї інструкції з охорони праці для учнів з правил пожежної безпеки в ліцеї здійснюються не рідше одного разу на 5 років.

5.2. Інструкція з охорони праці для учнів з правил пожежної безпеки в ліцеї повинна бути достроково переглянута в наступних випадках:

при перегляді міжгалузевих і галузевих правил і типових інструкцій з охорони праці;

при зміні умов праці на конкретному робочому місці;

при впровадженні нової навчальної техніки, обладнання та (або) технологій;

за результатами аналізу матеріалів розслідування аварій, нещасних випадків і професійних захворювань;

на вимогу Державної служби України з питань праці.

5.3. Якщо протягом 5 років з дня затвердження (введення в дію) цієї інструкції з охорони праці для учнів під час пожежі у ліцеї умови не змінюються, то дія інструкції продовжується

на наступні 5 років.

5.4. Відповідальність за своєчасне внесення змін і доповнень, а також перегляд цієї інструкції з правил пожежної безпеки у ліцеї покладається на відповідального за охорону праці закладу загальної середньої освіти.

Інструкцію розробив заступник директора

підпис

Надія СЕМЕНІВ

УЗГОДЖЕНО:

Керівник (спеціаліст)

служби охорони праці закладу

підпис

Роман

ВІТВИЦЬКИЙ

Постанова – правовий акт, що ухвалюється вищими органами державного управління, наприклад Верховною Радою України або Кабінетом Міністрів України.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 11 березня 2020 р. № 211

Київ

Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19

Відповідно до статті 29 Закону України "Про захист населення від інфекційних хвороб" з метою запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19 та з урахуванням рішення Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій від 10 березня 2020 р. Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Установити з 12 березня до 3 квітня 2020 р. на усій території України карантин, заборонивши:

відвідування закладів освіти її здобувачами;

проведення всіх масових заходів, у яких бере участь понад 200 осіб, крім заходів, необхідних для забезпечення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Спортивні заходи дозволяється проводити без участі глядачів (уболівальників).

2. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, обласним, Київській міській державним адміністраціям разом з органами місцевого самоврядування забезпечити:

організацію виконання та контроль за дотриманням на відповідній території вимог цієї постанови, своєчасним і повним проведенням профілактичних і протиепідемічних заходів;

подання щодня Міністерству охорони здоров'я інформації про здійснення заходів щодо запобігання поширенню коронавірусу COVID-19 для її узагальнення та інформування Кабінету Міністрів України.

Прем'єр-міністр України

Д. ШМИГАЛЬ

Див. джерело. Режим доступу: <https://radnuk.com.ua/pravova-baza/pro-vstanovlennia-karantynu-ta-zaprovadzhennia-posylenykh-protyepidemichnykh-zakhodiv-na-terytorii-iz-znachnym-poshyrenniam-hostroi-respiratornoi-khvoroby-covid-19>

Доручення – обліково-фінансовий документ, за яким юридична або фізична особа надає право іншій особі від її імені здійснювати певні юридичні чинності або отримувати матеріальні цінності.

13.09.2024

(підпис)

АКТ – обліково-фінансовий документ, що підтверджує факти, події, вчинки, пов'язані з діяльністю установ; це документ постійних експертних комісій або спеціально уповноважених осіб.

МОН УКРАЇНИ

Поліський національний університет

(Поліський університет)

Факультет економіки та менеджменту

Бульвар Старий, 7, м. Житомир, 10008

АКТ

10.10.2024

№ 5

м. Житомир

Про передачу матеріальних цінностей

однією матеріально відповідальною особою іншій

Підстава: наказ по університету №209 від 06 жовтня 2024 року.

Складений комісією: голова комісії – завідувач кафедри маркетингу Козак Сергій. Члени комісії: старший лаборант кафедри Мартиненко Лариса, доцент Мороз Світлана, асистент Петров Максим. Присутні: декан факультету економіки та менеджменту Кравченко Михайло.

Сьогодні, 10 жовтня 2024 року комісія перевірила наявність матеріальних цінностей у навчальній аудиторії №508 та вирішила передати старшому лаборанту кафедри Мартиненко Ларисі такі матеріальні цінності:

- 1) мультимедійний проектор «EPSON E-20»;*
- 2) телевізор «PANASONIC TX-55LX»;*

3) навчальні столи – 15 шт.;

4) навчальні лавки – 15 шт.

Складений у трьох примірниках:

1-й примірник – бухгалтерії Поліського університету;

2-й примірник – кафедрі маркетингу;

3-й примірник – факультету економіки та менеджменту.

Голова комісії _____ Сергій КОЗАК

Члени комісії: _____ Лариса
МАРТИНЕНКО

_____ Світлана МОРОЗ
_____ Максим ПЕТРОВ

Присутні: _____ Михайло
КРАВЧЕНКО

Договір – господарсько-договірний документ, домовленість однієї, двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення господарських взаємовідносин.

Див. джерело. Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/Колективний-договір..pdf>

КОЛЕКТИВНИЙ ДОГОВІР

Поліський національний університет

(назва підприємства, установи, організації)

на 3 роки (2022-2025 рр.)

(термін, на який укладено колективний договір)

**Схвалено конференцією
трудового колективу
«26» січня 2022 р.**

Місце печатки
чинності

Набув

«26» січня 2022 р.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ	1.	Загальні	положення	
				3
РОЗДІЛ	2.	Організація	праці та трудові	відносини
				6
РОЗДІЛ	3.	Забезпечення	продуктивної зайнятості та соціального	захисту від безробіття
				13
РОЗДІЛ	4.	Оплата	праці	
				15
РОЗДІЛ	5.	Охорона	праці та медичне обслуговування	20
РОЗДІЛ	6.	Соціально-трудова	пільги, гарантії, компенсації	24
РОЗДІЛ	7.	Гарантії	діяльності профспілкової організації	26
РОЗДІЛ	8.	Заключні	положення	
				28

ДОДАТКИ

1. Перелік осіб, відповідальних за виконання норм і положень Колективного договору 29
2. Склад робочої комісії з контролю за виконанням Колективного договору 30
3. Тривалість щорічних основних та додаткових відпусток працівників Університету 31
4. Розміри посадових окладів (ставок заробітної плати) керівних, науково-педагогічних, педагогічних, наукових працівників, професіоналів, фахівців та інших працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери 39

5. Тарифні розряди посад керівних та науково-педагогічних працівників 40
6. Ставки погодинної оплати 42
7. Тарифні розряди посад керівних, педагогічних працівників, фахівців та робітників 43
8. Тарифні розряди водіїв автомобілів 46
9. Тарифні розряди посад працівників бібліотеки 47
10. Тарифні розряди посад працівників науково-дослідної частини 47
11. Перелік посад працівників, які працюють у шкідливих умовах та використовують шкідливі речовини 48
12. Перелік професій і посад працівників, робота яких пов'язана із забрудненням та яким безкоштовно видається мило 49
13. Пільги та компенсації за роботу в шкідливих умовах згідно з атестацією робочих місць за умовами праці 50
14. Норми безкоштовної видачі спецодягу на кафедрах і в структурних підрозділах Університету 51

ДОГОВІР

продажу майна державних підприємств громадянам (групі громадян)

«___»_____ 2024 р.

(місце укладання договору)

(назва організації)

названа у подальшому «Продавець», в особі _____

(прізвище, ім'я, по батькові, посада)

що діє на підставі Статуту, з одного боку, і громадянин _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

що мешкає(ють) за адресою _____

названий у подальшому «Покупець», з другого боку, уклали цей договір про таке:

1. Продавець продає, а Покупець купує таке майно:

Назва	Кількість	Вартість
-------	-----------	----------

1.

2.

3.

Разом продається зазначених матеріальних цінностей на загальну суму _____ (_____) гривень.

2. Доданий розрахунок вартості майна, що продається, є невід'ємною частиною цього договору.

2. Оплата вартості майна виконується у 10-денний термін з моменту підписання договору безготівковим переказом усієї суми вартості майна на розрахунковий рахунок Продавця або готівкою безпосередньо до каси Продавця.

4. За прострочення платежів на 10-денний термін Покупець сплачує Продавцеві штраф у розмірі відсотків від вартості майна, що купується, за кожний день прострочення.

5. Фактичне передання майна, що продається, здійснюється у термін з моменту підписання цього договору.

6. У разі ухилення Продавця від фактичного передання проданого майна він сплачує Покупцеві штраф у розмірі відсотків від вартості майна, що продається, за кожний день прострочення.

7. Зміна умов договору, його розірвання і припинення

- можливі за згодою сторін.
8. За невиконання або неналежне виконання зобов'язань за цим договором, його зміну або розірвання в односторонньому порядку винна сторона відшкодовує іншій стороні заподіяні збитки.
 9. Суперечки, що виникають між Продавцем і Покупцем, розглядаються судом
 10. Цей договір набуває чинності
 11. Цей договір складено у двох примірниках, що мають однакову юридичну силу.
 12. Юридичні адреси сторін:
Продавець _____ Покупець _____
 - Продавець _____ Покупець _____

Завдання 3. Підготуйте власну теку зі зразками документів (за аналогією з матеріалами, запропонованими у завданні 2). Візьміть до уваги: текст автобіографії обов'язково пишеться від руки; кожен зі зразків оформлюється на аркуші формату А4 з полями: ліве – 3 см, праве – 1 см, верхнє, нижнє – 2 см; розмір шрифту – 12, Times New Roman; міжрядковий інтервал – одинарний.

II. Продуктивно-репродуктивні завдання

Завдання 4. Робота з текстом. Прочитайте уважно текст.

З історії документа та документознавства

Предметом зацікавлення багатьох діловодів, документознавців, правознавців та науковців є аспект еволюції та становлення ДОКУМЕНТА як основної категорії документознавства. Ця наукова дисципліна (документознавство) взаємопов'язана з багатьма іншими науками, зокрема з історією, діловодством, архівознавством, бібліографознавством, текстологією тощо.

Важливу роль у становленні документознавства відіграли бібліотеки, музеї, архіви. Перші згадки про документи з'являються у IV-III ст. до н. е. в Месопотамській цивілізації з появою писемності. Тому історію Шумерії та Вавилону ми пізнаємо та вивчаємо не лише з історичних записів, описів, а й письмових засвідчень на каменях, дерев'яних дошках з текстів документів.

Сьогодні процедура засвідчення документа відбувається через печатку. Але мало хто задумується над тим, що печатка – одна з найдавніших ознак засвідчення документа, підтвердження справжності документа. Тому не дарма у Стародавньому Вавилоні діяв реєстр існуючих та втрачених печаток. Наші предки вчилися розрізняти цільове призначення документів, їх функціональне спрямування та розрізняли жанрово-тематичне розмаїття документів: тексти політичного, фінансового, релігійного, торговельного змісту та інші. Розрізнення копії та оригіналу документа також виникло на стадії переписування шумерських табличок.

Вчені стверджують, що вперше термін «документ» як текст-підтвердження певного факту використали у Стародавньому Римі: Юлій Цезар та Цицерон. Безперечно стародавні документи Шумеру та Вавилону, Греції та Риму суттєво відрізнялися від структури сучасного документа. Від Середньовіччя до XIX століття поняття документу трактувалося як «письмове свідоцтво».

Основоположником документознавства як науки є бельгійський письменник, бібліограф, документаліст Поль Отле (1868 – 1944). Важлива праця Поля Отле «Трактат про документацію» присвячена дослідженню систематизації та структуризації документа в його сучасному сприйнятті. Отле вважав *документом* будь-який матеріальний пам'ятник, створений за допомогою графічних знаків. Він став новатором у використанні терміну *документація* (введено в обіг 1903 року Полем Отле), під яким розумів бібліотеки-книгосховища, фонотеки – фонди збереження музичних композицій – нот; манускриптотеки – фонди рукописів, патенти, циркуляри, проспекти тощо.

У другій половині XX століття стрімко розвивається два наукових напрямки, пов'язані з документообігом, – документалістика та документознавство. При цьому документалістика заявляє про себе як прикладна галузь кібернетики, що займається оптимізацією управління документними

системами; а документознавство – це наука про документ та документообіг, дисципліна, що досліджує процеси створення та функціонування документів, розробляє принципи побудови документно-комунікаційних систем. Аспект становлення та розвитку документознавства в Україні став предметом дослідження С. Кулешова, Г. Швецової-Водки, Н Кушнарєнко, М. Слободяника та інших науковців.

Запитання та завдання до тексту:

- Які передумови сприяли виникненню документа?
- Назвіть найдавнішу ознаку засвідчення документа.
- Сформулюйте визначення документа, документознавства, документалістики.
- Поясніть погляди Поля Отле щодо поняття *документ*.
- Хто з українських науковців досліджував дисципліну *документознавство*?
- Утворити нові слова від лексеми *документ*.
- Дібрати синонімічний ряд до поняття *документ*.
- Скласти сенкан до терміну *документ*.
- Побудуйте таблицю різних тлумачень поняття *документ*.

Завдання 5. «Чуття мови». Редагування деформованого тексту.

Деканові екологічного факультету

*Національного Авіаційного Університету
проф. Соколівський Назар
Студентки 3 курсу Петрова Наталія
Заява.*

Попрошу срочно надати мені отпуск, так як я вихожу замуж на два дні. Прошу не відказати в моїй прозьбі, бо це очінь важливо. Це питання життя і смерті.

Підпис *вересень, 2024*

Завдання 6. «Хвилинка гумору». Знайдіть у тексті, поданому нижче, мовні засоби, що не відповідають вимогам офіційно-ділового стилю (стилістичні помилки).

*Ріднесенькому, дорогесенькому,
Найшанованішому деканчику нашого
бухгалтерського факультетіку
від студентів-першачків*

Заявочка

*Вельмиповажний і найулюбленіший наш декане!
Вельми прохаємо вас дозволити нам проводити
практичні заняття з укромови в читалці універу,
поскільки нам там дуже зручно й затишно.*

*Щиро ваші студенти зразкової групи 1 курсу
факультету.*

***Завдання 7. Уважно прочитайте уривки з
різноманітних зразків документів та по реченнях
визначте назви документів:***

1. Доводжу до Вашого відома, що студенти факультету інженерії та енергетики (ГМ-24-1) упродовж першого семестру систематично порушують дисципліну на заняттях з «Вищої математики». Прошу декана факультету або куратора групи ГМ-24-1 провести роботу зі студентами щодо відповідальності та дисциплінованості на заняттях.
2. Я, Кононенко Сергій Григорович, отримав від Ластівки Остапа Олексійовича гроші в сумі 7 000 (сім тисяч) гривень. Зобов'язуюсь повернути всю суму впродовж півроку до 30.12.2024 року.
3. Відповідальний, дисциплінований, сумлінний у навчанні та виконанні доручень куратора й одногрупників. Вміє працювати в команді. За характером добрий, спокійний, врівноважений та комунікабельний. Має тверді моральні принципи, з товаришами підтримує гарні, дружні стосунки. Зі старшими ввічливий та уважний...
4. Я, Вербило Аліна Олександрівна, народилась 18 травня 2005 року в м. Бердичів Житомирської області. Громадянка України. З 2011 до 2022 року навчалась в Бердичівській гімназії №4...
5. Мета: Заміщення вакантної посади помічника адвоката з метою професійного вдосконалення та кар'єрного росту. Освіта: Поліський національний університет (2022-2026 рр.), ОС Бакалавр за спеціальністю «Правознавство».

6. Студенти агрономічного факультету спеціальності А-24-1 20 жовтня 2024 року не з'явилися на заняття з дисципліни «Ділова українська мова» тому, що проходили одноденну виробничу практику в Ботанічному саду Поліського національного університету м. Житомир, організовану деканатом агрономічного факультету...

7. Прошу Вас допустити мене до ліквідації академічної заборгованості з «Ділової іноземної мови» та «Психології», іспити з яких я не склав вчасно у зв'язку з хворобою. Медичну довідку додаю...

III. Науково-дослідницькі, творчі завдання

Завдання 8. Підготуйте своє «Веб-портфоліо саморозвитку здобувача вищої освіти».

Довідка: Портфоліо – з італійської мови «папка фахівця», професійне досє. Портфоліо здобувача вищої освіти має таку структуру: 1) автобіографія, резюме; 2) офіційні документи на підтвердження особистих досягнень (дипломи, грамоти, нагороди, сертифікати, довідки, посвідчення); 3) опис професійних навичок (звіти про виробничу практику); 4) науковий доробок (програми науково-практичних конференцій, збірники з публікаціями, участь у наукових проєктах, курсові, дипломні роботи, презентації, реферати та ін.).

Завдання 9. Підготуйте презентацію на одну із тем (за вибором):

- Паспорт громадянина України з безконтактним електронним носієм: специфіка.

Рекомендоване джерело:

<https://guide.djia.gov.ua/view/oformlennia-i-vydacha-pasporta-hromadianyna-ukrainy-z-bezkontaktnym-elektronnym-nosiiem-osobi-i-aka-nabula-hromadianstva-ukrainy-59fc3f62-8556-4014-83fb-eede15aefb84>

- Посвідчувальні документи в Україні.

Рекомендоване джерело:

<https://dmsu.gov.ua/news/region/13595.html>

- Історія створення паспорта. Паспорти різних країн.

Рекомендоване джерело:

https://srvk.gov.ua/ua/news/pg/200217542758029_n/

- Архівна справа в Україні. Оцифрування документів фондів Державного архіву Житомирської області.

Рекомендоване джерело:

<https://invite.viber.com/?g2=AQBiW9uNZi9mYUzpZawAJCcVnAK5ducZY4X74GU0XwDWfypN81%2FiySsZFE07VNk9&mi=19281>

Завдання 10. Робота з текстом. Аудіювання.

Прослухайте урок сайту MON UKRAINE: «Українська мова. Правила етикету електронного листування». Запишіть основні положення виступу.

Режим доступу :

<https://www.youtube.com/watch?v=eEz5tNMUqTQ>

Завдання 11. Складіть есе на одну із запропонованих тем (за вибором).

Довідка: Есе - невеликий твір-роздум довільної композиції.

- *Головне правило ділового світу: читай усе, включаючи надруковане дрібним шрифтом (Ліна Лоренс).*
- *Людину можна пізнати по тих книгах, які вона читає. (Ф. Бекон).*
- *Наша найбільша слабкість полягає в тому, що ми здаємося. Найнадійніший спосіб досягти успіху – це спробувати ще раз (Томас А. Едісон).*
- *Майже всі важливі справи люди здійснюють шляхом листування, отже, одного вміння говорити недостатньо. (Люк де Вовенарг).*
- *Писання листів – єдиний спосіб поєднувати усамітнення з хорошою компанією (Джордж Байрон)*

РОЗДІЛ 2

САМОСТІЙНА РОБОТА. КУЛЬТУРОМОВНІ ТА ЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Тема 3

Основи культури української мови

Основні питання теми

1. *Мова й культура мовлення в житті комунікатора. Комунікативні ознаки мовлення.*
2. *Словники у професійному мовленні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовленнєвої культури.*
3. *Етикет ділового спілкування. Стандартні етикетні ситуації.*

Інформаційні джерела

- Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с. Режим доступу: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmov_2020_260.pdf
- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua>
- Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення: Навч. посібник. 2-е вид., випр. і доп. К.: Ліра – К., 2007. 240 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDO R1/CD/Osnovu_kult.pdf
- Тлумачний словник української мови. Режим доступу: <https://slovnyk.ua/index.php?s1=1&s2=0>

- Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні; Інститут української мови. К., 2019. -282 с. Режим доступу: [https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20seredn ya/%202019.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20seredn%20ya/%202019.pdf)

Методичний супровід

Комунікативні ознаки (якості) мовлення є центральним поняттям теми. Відповідно рекомендуємо для самостійного опрацювання всі вправи, кожна з яких спрямована на розвиток певної ознаки. Важливо акцентувати увагу на діалогізації навчання, аудіюванні, на застосуванні ігрових технологій (зокрема, під час розігрування типових етикетних ситуацій). Також слід звернути увагу на роботі зі словниками різних типів, зокрема електронними.

І. Тренувальні репродуктивні завдання

Завдання 1. Виконайте вправи, що сприяють формуванню правильності, чистоти, багатства, точності, логічності, доречності, доступності, виразності, стислості, впливовості як основних комунікативних ознак мовлення):

Правильність мовлення. *Чи правильно записані слова? Вмотивуйте відповідь. Запишіть слова, де є*

помилки, правильно. Звірте написання з правописом 2019 року.

Пів книги, пів'яблука, півострів, пів Європи, півкуля. Міні-спідниця, максісукня, віцепрем'єр, бліц-оптування, вебсайт, топмодель, екс-міністр, топ-менеджер. Проект, траекторія, проекція, фое, Соєр, еті. Священик, священний, госпіс, Гуллівер, Дікенс.

Чистота мовлення. *Поставте наголоси в словах. Звірте зі словником.*

Мережа, лате, вірші, чотирнадцять, гуртожиток, сільськогосподарський, жалюзі, середина, граблі, курятина, фольга, чорнослив, чорнозем, кілометр, псевдонім, новий, спина, феномен.

Багатство мовлення. *Користуючись тлумачним словником, поясніть значення слів:*

Троїстий, урочище, швендятися, намовляти, вуйна, пацьорки, вервечка, оксамит, крайнебо, мандрика, філіжанка, груба, калабаня, праник, майори, рута, баритися, трунок, глек, віншувати.

Із поданих слів утворіть синонімічні ряди. За якою ознакою ви згрупували слова? Доберіть по одному слову в синонімічний ряд самостійно.

Червоний, багато, тихий (спів), кричати, смарагдовий, благородний, бідний, блакитний, заможний, говорити, дорога; чимало, рожевий, шлях, небесний, неголосний, зелений, лементувати,

великодушний, небагатий, мовити, грошовитий, малиновий, безліч, приглушений, репетувати, траса, базікати, маєтний, волошковий, салативий, шляхетний, злиденний, темно-синій, багатий, бубоніти, численно, напівголосний, верещати, вишневий, фісташковий, лицарський, жебрацький, автострада.

Користуючись словником, випишіть у дві колонки: 1) іношомовні слова, 2) власне українські слова:

1. Антикваріат, експонат, верещати, каталог, нумізматика, опудало, тезаурус, реставрація, чимало, соловейко, журі, вернісаж, ластівка, графіті, пам'ятка, дублікат, турнікет, колесо, путівник, вітер, фреска, банкнота, старовина, стенд, опис.

2. Залишок, інтермецо, артефакт, зупинка, добробут, вікно, мальва, експозиція, будь ласка, музеографія, матч, дублікат, сіль, криниця, аудиторія, вітраж, ранок, світлина, кунсткамера, хлібороб, стелажі, демографія, комюніке, гаразд, дезінфекція, спікер, щоденник, віхола.

Точність мовлення. *Вставте на місці пропусків слова, які найточніше виражають зміст речень:*

Нев мої справи, прошу тебе. Я милуюся поліськими.....: густими лісами, синіми озерами, звивистими річками, мальовничими луками. Стався до природи: охороняй її багатства – і вона віддячить тобі. Для того, щоб стати гарним.....,

потрібно не тільки здобути професійних знань, а й навчитися комунікувати.

Користуючись формулами мовленнєвого етикету, відредагуйте речення. Пом'якшіть категоричність висловлювань:

1. Не підходь до мене і не турбуй своїми дурнуватими питаннями! Невже ти не бачиш, що я виконую важливу роботу?! (студент до меншого брата або сестри). 2. Негайно зачиніть двері і не зазирайте сюди, я не приймаю зараз, бо у мене обідня перерва і я теж звичайна людина, яка хоче пообідати! (службовець до відвідувача) 3. Жінко (чоловіче), не пхайтеся своїми відрами і не штовхайте мене. А якщо вам незручно в маршрутці, то винаймайте таксі! (розмова в громадському транспорті). 4. Зараз же поясніть мені, чому в моєї дитини такі погані оцінки з математики?! Ми найняли репетитора, а оцінки лише погіршуються. Ви ж учитель – то й навчайте! (розмова батька з вчителем). 5. Друже (подружко), це просто страшні джинси, які тобі зовсім не личать! Негайно переодягніся в щось інше, бо я з тобою на цю вечірку не піду. (розмова друзів)

Логічність мовлення. *Вмотивуйте вибір майбутньої професії, користуючись схемою: теза – аргументи (2-3) – висновки.*

Доречність мовлення. Наведіть 3-4 приклади, коли недоречно першим починати розмову.

Доступність мовлення. Поясніть, як з'являється веселка на небі, орієнтуючись, що адресатом буде 1) дитина 5-ти років; 2) школяр 12-ти років.

Виразність мовлення. Випишіть із поетичних або прозових творів 5 речень, де використано художні засоби виразності (тропи, синтаксичні фігури). Прочитайте їх уголос, застосувавши відповідні інтонації, міміку, жести.

Стислість мовлення. Складіть синквейн (див. тема 1) до слів: мовлення, слово, думка, вислів, етикет (за вибором).

Впливовість мовлення. Переконайте однокурсника в необхідності володіння державною мовою в Україні. Намагайтеся при цьому вплинути на його розум і почуття.

Завдання 2. Робота в парах. Складіть діалог (по 3-5 реплік), запишіть, прочитайте разом із одногрупником.

- У книгарні (покупець – продавець).
- Резервування номера в готелі (клієнт – адміністратор).
- В бібліотеці (читач – бібліотекар).

- Придбання квитків на вокзалі (пасажир – касир).
- У відрядженні в чужому місті (приїжджий – перехожий).
- Телефонна розмова (помилилися номером).
- Телефонна розмова – виклик таксі, швидкої допомоги, пожежної допомоги.
- Діалог із працівником банку (на будь-яку тему, що пов'язана із роботою банківських працівників).
- Запрошення колеги на захід (на виставку, на святкування Дня міста).
- Розмова з керівником (про організацію святкування з нагоди успішного завершення проєкту/Дня народження фірми/ укладення вигідної угоди тощо).
- Розмова керівника із підлеглим, котрий не виконав свою роботу вчасно.
- У громадському транспорті в годину пік (суперечка пасажир з водієм/контролером/іншим пасажиром).
- Діалог покупця із продавцем у відділі сувенірів (запитання і поради, як вибрати сувенір, знаючи лише вік, стать і посаду людини).
- В аптеці (ситуація: після замовлення ліків за рецептом виявилось, що для Вас вони занадто дорогі).

Ділова гра (робота в малих групах). Запишіть репліки полілогу (за вибором). За допомогою

одногрупників розіграйте одну із типових ситуацій спілкування. Не забувайте про міміку і жести:

- Роботодавець (керівник) – претендент на посаду – секретар керівника;
- Продавець – покупець – марчендайзер;
- Водій – пасажир – контролер;
- Офіціант – відвідувач ресторану – адміністратор;
- Вахтер гуртожитку – студент – комендант;
- Дівчина – юнак – батьки дівчини/юнака.

II. Продуктивно-репродуктивні завдання

Завдання 3 Підготуйте глосарій (невеличкий словник) із теми: «Комунікативні ознаки мовлення» (орієнтовно 15-20 термінів із визначеннями). Рекомендовані джерела:

- Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с. Режим доступу: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmov_2020_260.pdf
- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua>

Завдання 4. За наведеними нижче уривками визначте тип кожного зі словників.

<p>• Брейк – різке, раптове падіння цін на біржі. Брокер – фізична особа, яка є уповноваженою особою брокерської контори або учасника торговельно-інформаційної системи, що здійснює цивільно-правові угоди щодо цінних паперів, які передбачають оплату цінних паперів проти їх поставки новому власнику на підставі договорів доручення. Брокераж – укладання угод по цінних паперах для їх сьогодишнього або майбутнього власника, як правило, брокерами за дорученням клієнтів. Брокерідж – винагорода, яку одержує брокер; встановлюється у вигляді відсотка від вартості угоди.</p>
<p>• БАБИНЕ ЛІТО. Теплі, сонячні дні восени. Бабине літо до Петра тільки (укр. присл). ВІДГРІТИ ЗМІЮ БІЛЯ СЕРЦЯ. <i>Зневажл.</i> Виявляти турботу, піклуватися про того, хто згодом віддячить злом. ЗНОВУ ЗА РИБУ ГРОШІ. Невідступно наполягати на чому-небудь, настирливо повторювати те саме. МУДРИЙ ПО ШКОДІ. Про непередбачену людину, яка пізно спохватилася.</p>
<p>• ЛУНА (відбиття звуку від віддалених предметів). ВІДЛУННЯ <i>поет.</i>, ВІДЛУНОК, ВІДГУК, ВІДГОМІН, ВІДЗВУК, ВИЛЯСК, ВІДГОЛОС <i>рідше</i>, ВІДГУЛ <i>рідше</i>, РУНА <i>діал.</i> <i>Десь далеко прогув пароплав на Волзі, і луна попливла, покотилась по безмежній, як світ, степовій рівнині (С. Олійник); В цю мить за далеким лісом ударив грім. Над сонними хижками покотилося відлуння (Ю. Бедзик); В різних криницях луна теж була неоднакова, од неї народжувались не схожі відлунки, й ті відлунки вражали вас, бо навіть та сама криниця щоразу на ваш крик відповідала різними відлунками (Є. Гуцало)</i></p>
<p>• Крам «предмет торгівлі (звичайно фабричного виробництва), товар», <i>крамар, крамаренко, крамариха, крамарівна, [крамарня] «крамниця», крамарство, крамарчук, [крамарщійк] «крамар», [крамарщина] «дрібний товар» Ж, [крамищина] «тс.»</i>, <i>[крамина, крамина]</i> «тканина фабричного виробництва»,</p>

крамниця, [крамарний] «торговий», крамарський, крамний, крамничний, «крамний», крамарювати, крамувати, ст. *крамъ* (1460), *крамныи* (1388); рос. |*крам*| «дрібний товар», білор. *крама* «лавка, крамниця», старосл. *крамъ* (1582), *крамныи* (1338), пол. *kram* «крамниця; (ст.) крам», ч. слц. *kram* «крамниця», вл. *klamu* «тс», нл. *kšamu* «дрібні товари; крамниця», ст. *kramu* «тс», полаб. *kroggi* «крам», слн. *krām* «крамарські товари»; –запозичення з німецької мови, можливо, частково за польським посередництвом; свн. *krām(e)* «крамниця, ятка; розіслане сукно, товар», голанд. *kraam* «крам; крамниця» походять від пгерм. **krama-* «покрівля, яку мандрівні купці напинали над своїм возом»

• **Марафет**, -у-, ч., розм.. Порядок. *Наводити марафет* – приводити (привести) себе або що-небудь в повний порядок (з нагоди свята, урочистості).

Марафон -у-, ч . 1. Вид легкоатлетичних змагань – біг на 42 км 195 м. 2. *перен.* Про поїздку, політ і т. ін.. на велику відстань, пов'язану із значними труднощами. 3. *перен.* Про тривале, напружене змагання, конкурс. 4. Безперервна багатогодинна радіо- або телепрограма, організована з доброчинною метою.

Марафонець , ч. Спортсмен із марафонського бігу, плавання.

• ПЕРЕЛАМАТИ [переламати] -айу, -айеш, *док.* 1. 'зламати що-небудь, розділяючи на частини' (всі п.п.); 2. 'те, що ПЕРЕГНУТИ' 2, 480.

ПЕРЕЛАМНИТИ [переламніти] -н'у, -неш, *док.* 'тс, що ПЕРЕГНУТИ' 134, 148.

ПЕРЕЛИТОК [перелиток] -тка, ч. 'тварина, яка перелігувала; якій минув рік'. Кабан перелиток йак'іс' худий. 44, 382.

ПЕРЕЛОГИ [перелогі] -ів, *мн., мед.* 'хворобливий стан, коли людину ломить, при цьому вона часто позіхає'. Вступиш в котівло, то будут' перелогі. 138, 160.

ПЕРЕМЕТ [перемет] -а, ч. 'рибальська снасть з багатьма гачками, яку встановлювали поперек течії'. Ставили перемети і на возер'ї. 102, 144.

ПЕРЕОРОДЬВАВАТИ [переород'вавати] -вавайу, -вавайш, *недок.* 'перегороджувати'. Бобри переород'вавайут річку, робл'ат гребл'у. 191.

ПЕРЕПАДИСТИ [пе"ре"падисти] -а, -є 'про нестійку погоду, коли

часто після ясних днів іде дощ'. Ц'ой міс'ац пе"ре"падисти так'і, шо сі'на не" висушиш. 392.

ПЕРЕПИВАННЯ [перепиван':а] -а, с. 'частина весільного обряду, коли молодим дарують гроші'. 342, 367, 390.

бурштин, -у

бурштиновий

буря, -і, *ор.* -єю, *р. мн.* бур

буряк, -а (один корінь) і –у (збірне), *м.* (на) -у, *мн.* и, -ів

буряківник, -а, *кл.в.* у

буряківництво, -а буряківницький

буряківниця, -і, *ор.* -єю, *кл.* -є

бурякокомбайн, -а

бурякокопач, -а, *ор.* -ем

ЗЛИНСЬКИЙ Іван Михайлович (22. 05. 1879, с. Красна, тепер Кросненського пов., Польща – 20. 04. 1952, Прага) – укр. мовознавець у Польщі та Чехословаччині. Закінчив 1907 р. Віден. університет. Працював 1926-39 рр. професором у Ягеллонському (Краків) та 1949-52 рр. – у Карловому (Прага) ун-тах. Автор ряду праць з укр. мовознавства, зокрема з діалектології і фонетики укр. мови: «Проба упорядкування українських говорів» (1913), «До питання про діалектологічну класифікацію українських говорів» (1924), «Фонетичний опис української мови» (1932, польс. мовою), «Карта українських говорів» (1933), «Взаємовідно між українською та польською мовою» (1934), «Границі бойківського говору» (1938). Підготував «Український правопис» (Краків, 1941).

ВЛАДИЛЕН *нов.*; скороч. від *рос.* Владимир Ленин.

ВЛАДИСЛАВ (ВОЛОДИСЛАВ) *слов.*; від *влад-* (от. сл. *владіти* – володіти) і *слав-* (*слава*). Д.-рус. форма імені Володиславт. **ВЛАДИСЛАВЧИК, ВОЛОДИСЛАВЧИК, ВЛАД, ВЛАДКО,**

ВЛАДИК, ВЛАДОНЬКО, ВЛАДОЧКО; СЛАВА, СЛАВЦЬО, СЛАВИК, СЛАВЧИК.

ВЛАС, УЛАС (ВЛАСІЙ) *гр.*; скривлений назовні, кривоногий; простий, грубий.

- [крачун¹] «хліб, спечений на святвечір» Scheludko, [к*речун*, к*еречун*] «тс.» тж, [ка*р*ачун, ки*р*ичун, кри*ч*ун, т*ер*еджун, т*ер*гчун г*ер*иджун, т*ер*идзин] «тс.» О; – рос. [к*ор*очун] «зимове сонцестояння; смерть», білор. [ка*р*ачун] «нагла смерть у молодому віці; судороги; злий дух, що вкорочує життя», давньорус. к*ор*очунь «зимове сонцестояння», слц. к*га*сип «різдво», болг. к*ра*чун «різдвяний день», к*ра*чунец «тс.»;—запозичення з молдавської та румунської мов; молд. к*р*эчун «різдво; обрядовий хліб, спечений до Нового року», рум. с*г*асіун «різдво» походять від алб. kercun- «пень, колода» (у балканських народів існувало свято зимового сонцестояння, під час якого з ритуальною символікою спалювали спеціально привезену з лісу колоду), можливо, пов'язане з лит. kartis «жердина», лтс. karts «тс.»; пов'язання з *saratsune з лат. salatio «перший святковий день кожного місяця в давньоримському календарі, який припадав, зокрема, й на 1 січня, тобто на день пізнішого християнського свята» (Puseariu 35) непереконливе; припущення про зв'язок з схв. кра*к*ати «крокувати», чес. kraceti, пол. krocзус, вл. krocіс «тс», тобто «крокуючий, перехідний день; день сонцестояння».

Завдання 5. Робота з текстом. Прочитайте уривок зі статті. Наведіть приклади трансформації фразеологізмів, скориставшись цим та іншими джерелами.

Побутує в українській мові фразеологічний зворот прикласти руку "взяти участь у чомусь". Історія його походження відкриває завісу над особливостями організації діловодства у давнину. Сьогодні, написавши будь-який документ, ми засвідчуємо його достовірність власноручним

підписом. Так робили здавна, оскільки знали про своєрідність підпису кожної людини. Проте письмом у давні часи володіло не так багато людей, і неписьменні, замість підпису прикладали до паперу руку або палець, попередньо злегка пофарбувавши їх. Відбиток руки або пальця надійно замінював підпис. Отже, будь-яка трансформація фразеологізмів, рівною мірою як і виникнення оказіональних, авторських фразеологізмів, свідчить про розвиток всієї мовної системи. Не слід забувати також і про давно засвоєні народом стійкі мовні звороти, у яких відбилася наша культура, історія – український менталітет в цілому (Комар Л. Фразеологічне багатство української мови // Молодь і ринок. №12(83), 2011. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Mir_2011_12_33.pdf).

Завдання 6. Прослухайте доповіді та виступи відомих науковців на пленарному засіданні Міжнародної наукової конференції «Інформація. Мова. Інтелект» до 75-річчя від дня народження та 50-річчя науково-педагогічної діяльності академіка НАН України, засновника та директора Українського мовно-інформаційного фонду НАН України Володимира Анатолійовича Широкова (30-31 жовтня 2023 року). На основі прослуханого складіть конспект «Основні напрями діяльності УМІФ».

Рекомендоване джерело: <https://www.ulif.org.ua/mizhnarodna-naukova-konferentsiia-informatsiia-mova-intieliekt>

відеозапис конференції.

Пленарне засідання: <https://youtu.be/YnH-uCt36zQ>

Завдання 7. Робота з відеоматеріалом. Аудіювання.

Перегляньте театральну постановку п'єси Олени Астасьєвої «Словник емоцій воєнного часу» від 28.06.2024. Режим доступу :

<https://www.youtube.com/watch?v=CmIr1o3l0bc>

Запишіть слова, які набули нового тлумачення в умовах війни.

III. Науково-дослідницькі, творчі завдання

Завдання 8. Робота з текстом.

Опрацюйте посібник Євгенії Чак «Чи правильно ми говоримо?» (Київ: Освіта, 1997. 239 с.)

Джерело доступу : <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002088>). Зверніть увагу на слова-пароніми: *абонемент – абонент, адресант – адресат, взаємини – відносини – стосунки* та інші. Запишіть до 10 речень зі словами-паронімами.

Завдання 9. Складіть есе, взявши за основу один із висловів.

Довідка: Есе – невеликий твір-роздум довільної композиції.

- Для цілого світу нині кольори нашого прапора стали символом свободи, життя, любові – тої найвищої, євангельської, за яку кладуть душу (Оксана Забужко).

- Самостійну державу може здобути собі український народ тільки власною боротьбою і тудом (Степан Бандера).
- Україна починається з тебе (В'ячеслав Чорновіл).
- Хто рухається вперед у знанні, але відстає в моралі, той скоріше йде назад, ніж уперед (Аристотель).
- Словники – музеї слів, у них місце і для старого, і для нового слова знайдеться (Степан Пушик).
- Слова – це листя на дереві мови, і якщо якесь листя падає, то інше займає його місце (Джон Френч).

Завдання 10. Підготуйте презентацію на одну із тем (за вибором):

- Історія української лексикографії.
Рекомендоване джерело:
<http://litopys.org.ua/ukrmova/um38.htm>
- Комп'ютерний сленг: особливості виникнення та функціонування.
Рекомендоване джерело:
https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/nmc.nd/student_nauka/2017-2018/roboty_peremozhciv/molod-kontent.pdf
- Міжнародний етикет: традиції, звичаї та культура різних країн.
Рекомендовані джерела:
1) Красніцька Г.М. Історичні передумови виникнення етикету // Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського. Том 32 (71). № 2, 2021. С. 163-168. URL:

https://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/2_2021/25.pdf

2) Етикет у різних країнах: національні особливості.
URL: <https://ukr.media/world/383611/>

Тема 4

Риторична компетентність фахівця

Основні питання теми

1. *Риторика – мистецтво красномовства. Риторичний глосарій.*
2. *Відомості з історії риторики.*
3. *Публічний виступ (промова) як показник рівня риторичної компетентності фахівця-професіонала.*

Інформаційні джерела

- Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с. Режим доступу: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmo_2020_260.pdf
- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua>
- Актуальні проблеми формування риторичної особистості вчителя в україномовному просторі: збірник наукових праць (за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 23 квітня 2015 р.) / За ред.

проф. К. Я. Климової. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 220 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/17718/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A%202015.pdf>

- Методика навчання риторики в школі: навч. посіб. /Автор-укладач В. А. Ницета. К.: Центр учбової літератури, 2014. 194 с. URL:

https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/738604/mod_resource/content/1/33_%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%B8%20%D0%B2%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96_copy.pdf

- Климова К. Я. Риторичний канон у педагогічному дискурсі // Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / [О. А. Кучерук, Н. Б. Голуб та ін.: за ред. О. А. Кучерук. К.: КНТ, 2016. 258 с. С. 87 – 105.

- Климова К. Я. Теорія і практика формування мовнокомунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів: монографія / Катерина Яківна Климова. Житомир: ПП "Рута", 2010. 560 с.

- Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: Навч. посіб. 2-ге вид., стер. К.: Вища шк.,. 2006. 311 с.

- Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : монографія / Ніна Борисівна Голуб. Черкаси : Брама-Україна, 2008. 400 с.

- Голуб Н. Б. Самостійна робота студентів з риторики: навчально-методичний посібник / Ніна Борисівна Голуб. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 232 с.

Методичний супровід

Формування риторичної компетентності майбутнього фахівця є безумовною запорукою його

професійного зростання. Період дистанційного навчання, зумовленого пандемією, війною, ускладнив вироблення ораторських здібностей. Вивчення теоретичних питань теми передбачає звертання до риторичної діяльності кращих промовців – політиків, науковців, філософів, митців – минулщини та сучасності. Із-поміж завдань переважають комунікативні. Здобувачі ознайомлюються з основними етапами підготовки до публічного виступу, приділяють увагу поєднанню вербальних та невербальних засобів вираження промови.

I. Тренувальні репродуктивні завдання

Завдання 1. Робота з текстом. Вставте пропущені літери та розділові знаки. Звірте написане з оригіналом. Поясніть орфограми і пунктограми, керуючись чинним українським правописом 2019 року.

Рекомендоване джерело: <https://simya.com.ua/yakshho-vy-hochete-zminyty-svit-spochatku-zastelit-svoye-lizhko/>

Якщо ви хоч(е,и)те змінити світ/ спочатку застеліть своє ліжко

Ця потужна промова адмірала (ВМС, вмс) США Уільяма Макрайвена надихає і додає віри у свої сили навіть через багато років / «Заст(и,е)ляючи лі(ш,ж)ко щодня / ви виконуете перше завда(н,нн)я цього дня. Ви можете пишатися цим / це дасть вам поштовх до викона(н,нн)я наступної задачі / потім наступної. І

таким чином одне виконане завдання потягне за собою ще кілька викона(н, нн)их завдань та застелене з/ранку ліжко буде ще одним нагадува(н, нн)ям про те / що навіть дрібні завдання важливі. Якщо ви не можете впоратися з дрібною задачею / то ви ні/коли не/зможете впоратися з великою. І якщо раптом у вас буде важкий день / то в/дома вас чекатиме вже застелене ліжко. Ліжко / застелене вами. Застелене ліжко дасть вам надію на те / що завтрашній день буде кра(шч, щ)им.

Якщо хочете змінити світ / перестаньте тікати від акул. Щоб пройти підготовку «морських котиків» / потрібно пропливти кілька довгих запливів. Один з них / нічний. Перед запливом інструктори радісно розповідають курсантам про всі види акул / які мешкають (у, в) водах Сан-Клементе. Потім інструктори кажуть / що акула не/з'їла жодного курсанта / принаймні на їхній пам'яті таких випадків не/було. Курсантів також вчать / що якщо навколо них починає кружляти акула / вони мають залишатися на своїй позиції / не/відпливати вбік / не/показувати переляку. І якщо акула у пошуках нічного перекусу кинеється на вас / зберіть всю свою волю в кулак і вда(р,рЬ)те її по носі. Вона відвернеться і відпливе.

У цьому світі повно акул. І якщо ви хочете завершити цей заплив / вам доведеться навчитися боротися з ними. Тому / якщо хочете змінити світ / перестаньте тікати від акул.

Оцінюйте людей за розміром їх сердець / а не за розміром ласт. На початку підготовки (в,у) моєму кла(с,сс)і було 150 осіб. Через кілька тижнів важких тренувань залишилося 42. Ми були розділені на шість команд по сім осіб (в,у) кожній. Я був (у,в) команді з високими хлопцями / але найкраща команда складалася з невисоких хлопців. Ми називали їх «команда Манчкін» / всі зростом нижче 165 сантиметрів. У цій команді був індіанець / афроамериканець / американець польського походження / грецького / італійського та двоє міцних хлопців із (С,с)ереднього (З,з)аходу.

Вони гребли / бігали і плавали краще за решту команд. Високі хлопці з інших команд завжди сміялися над крихітними ластами / які «команда Манчкін» одягала на свої крихітні ноги перед кожним запливом. Але ці не/високі хлопці з різних куточків світу завжди сміялися останніми. Плаваючи найшвидше і добираючись до берега набагато раніше за всіх інших. Але тренування морських котиків зробили нас рівними. Не/має значення ні твій колір шкіри / ні твоя освіта / ні твій соціальний статус. Важливі повага та воля до перемоги. Якщо ви хочете змінити світ / оцінюйте людей за розміром їхніх сердець / а не за розміром ласт.

Одна людина може змінити світ / просто давши людям надію. Якщо я і навчився чогось за час своїх подорожей світом / то це силі надії / силі однієї людини...Вашингтон / Лінкольн / Кінг / Мандела і

навіть молода дівчина з Пакістану / Малала...Одна людина може змінити світ / просто давши людям надію.

Так що / якщо ви хочете змінити світ / починайте щодня з виконання завдань. Знайдіть когось / на кого ви будете рівнятися. Поважайте всіх. Знайте / що в житті ви будете терпіти багато невдач і це нормально. Не нормально / це опускати руки у важкі часи. В цей час потрібно голосно заспівати і широко усміхнутися. Дійте! Несіть добро / надихайте інших і ніколи / ніколи не здавайтеся!

Якщо ви зробите це / наступне покоління та покоління за ним житимуть у набагато кращому світі / ніж у якому ми живемо сьогодні. Те / що зародилося сьогодні тут / справді змінить світ на краще.

Всіх нас чекає чимало важких періодів / але завжди є люди / яким гірше ніж вам. Якщо ви наповните свої дні жалістю до себе і до своєї долі / оплакуватимете свою долю і шукатимете винних / життя буде довгим і важким. Але / якщо ви відмовитесь розлучатися з мріями / якщо розпрямите спину і кинете виклик обставинам / життя буде таким / яким ви його задумаєте. І (у, в) ваших силах зробити його чудовим. Ніколи / ніколи не здавайтеся!»

**Якщо ви хочете змінити світ, спочатку застеліть
своє ліжко**

Режим доступу : <https://simya.com.ua/yakshho-vy-hochete-zminyty-svit-spochatku-zastelit-svoye-lizhko/>

Ця потужна промова адмірала ВМС США Уільяма Макрайвена надихає і додає віри у свої сили навіть через багато років: «Застеляючи ліжко щодня, ви виконуете перше завдання цього дня. Ви можете пишатися цим, це дасть вам поштовх до виконання наступної задачі, потім наступної. І таким чином одне виконане завдання потягне за собою ще кілька виконаних завдань та застелене зранку ліжко буде ще одним нагадуванням про те, що навіть дрібні завдання важливі. Якщо ви не можете впоратися з дрібною задачею, то ви ніколи не зможете впоратися з великою. І якщо раптом у вас буде важкий день, то вдома вас чекатиме вже застелене ліжко. Ліжко, застелене вами. Застелене ліжко дасть вам надію на те, що завтрашній день буде кращим.

Якщо хочете змінити світ – перестаньте тікати від акул. Щоб пройти підготовку «морських котиків» потрібно пропливти кілька довгих запливів. Один з них – нічний. Перед запливом інструктори радісно розповідають курсантам про всі види акул, які мешкають у водах Сан-Клементе. Потім інструктори кажуть, що акула не з'їла жодного курсанта, принаймні на їхній пам'яті таких випадків не було. Курсантів також вчать, що якщо навколо них починає кружляти акула, вони мають залишатися на своїй позиції, не відпливати вбік, не показувати переляку. І якщо акула у пошуках нічного перекусу кинеться на вас, зберіть всю свою волю в кулак і вдарте її по носі. Вона відвернеться і відпливе.

У цьому світі повно акул. І якщо ви хочете завершити цей заплив – вам доведеться навчитися боротися з ними. Тому якщо хочете змінити світ – перестаньте тікати від акул.

Оцінюйте людей за розміром їх сердець, а не за розміром ласт. На початку підготовки в моєму класі було 150 осіб. Через кілька тижнів важких тренувань залишилося 42. Ми були розділені на шість команд по сім осіб у кожній. Я був у команді з високими хлопцями, але найкраща команда складалася з невисоких хлопців. Ми називали їх «команда Манчкін», всі зростом нижче 165 сантиметрів. У цій команді був індіанець, афроамериканець, американець польського походження, грецького, італійського та двоє міцних хлопців із Середнього Заходу.

Вони гребли, бігали і плавали краще за решту команд. Високі хлопці з інших команд завжди сміялися над крихітними ластами, які «команда Манчкін» одягала на свої крихітні ноги перед кожним запливом. Але ці невисокі хлопці з різних куточків світу завжди сміялися останніми. Плаваючи найшвидше і добираючись до берега набагато раніше за всіх інших. Але тренування морських котиків зробили нас рівними. Не має значення ні твій колір шкіри, ні твоя освіта, ні твій соціальний статус. Важливі повага та воля до перемоги. Якщо ви хочете змінити світ, оцінюйте людей за розміром їхніх сердець, а не за розміром ласт.

Одна людина може змінити світ, просто давши людям надію. Якщо я і навчився чогось за час своїх подорожей світом, то це силі надії, силі однієї людини...Вашингтон, Лінкольн, Кінг, Мандела і навіть молода дівчина з Пакістану – Малала...Одна людина може змінити світ, просто давши людям надію.

Так що, якщо ви хочете змінити світ, починайте щодня з виконання завдань. Знайдіть когось, на кого ви будете рівнятися. Поважайте всіх. Знайте, що в житті ви будете терпіти багато невдач і це нормально. Не нормально – це опускати руки у важкі часи. В цей час потрібно голосно заспівати і широко усміхнутися. Дійте! Несіть добро, надихайте інших і ніколи, ніколи не здавайтеся!

Якщо ви зробите це – наступне покоління та покоління за ним житимуть у набагато кращому світі, ніж у якому ми живемо сьогодні. Те, що зародилося сьогодні тут, справді змінить світ на краще.

Всіх нас чекає чимало важких періодів, але завжди є люди, яким гірше ніж вам. Якщо ви наповните свої дні жалістю до себе і до своєї долі, оплакуватимете свою долю і шукатимете винних, життя буде довгим і важким. Але, якщо ви відмовитеся розлучатися з мріями, якщо розпрямите спину і кинете виклик обставинам – життя буде таким, яким ви його задумаєте. І у ваших силах зробити його чудовим. Ніколи, ніколи не здавайтеся!».

Запитання до тексту:

1. Чи сподобалась вам промова? Чим?
2. Чи довіряєте ви словам оратора адмірала ВМС США Уільяма Макрайвена? Які передумови формують довіру до оратора?
3. Які мовні засоби виразності присутні у промові?

Завдання 2. Користуючись словником, выпишіть значення слів:

Аргументування, артикуляція, аудиторія, виразне читання, внутрішнє мовлення, голос, дедукція, декламація, дикція, дихання оратора, диспут, дифірамп, дорадча промова, езопівська мова, експресія, експромт, емфаза, еристика, закон ефективної комунікації, закони риторики, заклична промова, риторичне запитання, риторичне звертання, зміст промови, зоровий контакт.

Рекомендоване джерело:

Шелудченко С. Б., Павлюк А. Б., Рогач О. О., Бойчук В. М. Педагогічна риторика і комунікативна логіка: термінологічний словник. Луцьк : Вежа Друк, 2022. 56 с. URL:

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21309/1/glossary_rytoryka.pdf

Завдання 3. Побудуйте висловлювання на тему: «Мовна ситуація в Україні», намагаючись досягнути комунікативної мети: 1) поінформувати аудиторію; 2) переконати співрозмовника; 3) емоційно вплинути на

аудиторію/створити діловий імідж. Запишіть по 2-3 речення до кожної ситуації.

II. Продуктивно-репродуктивні завдання

Завдання 4. Робота з електронним джерелом.

Виконайте завдання:

Режим доступу : Завдання з практичної риторики.
<https://naurok.com.ua/zavdannya-z-praktichno-ritoriki-285771.html>

Завдання 5. Формування риторичної компетентності фахівця. Вимоги до промовця.

Прочитайте запропоновані ситуації та поміркуйте, чи матимуть такі виступи успіх. Проаналізуйте причини невдач промовців і визначте, яких помилок вони припускаються.

Ситуація 1. *Професор виходить на трибуну під час конференції. Головуючий називає його прізвище, не згадуючи при цьому ні про його діяльність, ні про місце роботи, ні про те, на яку тему зараз буде доповідати особа. Лектор відразу починає доповідь із самої суті справи. Ви слухаєте його та з окремих уривчастих зауважень намагаєтесь зрозуміти, хто він і звідки; чи те, про що він говорить, пов'язане з його професійною діяльністю, чи це просто його захоплення; скільки часу він працює над проблемою.*

Ситуація 2. *В аудиторію, заповнену студентами, зайшов лектор, на вигляд немолодий, поважний,*

самовпевнений. Тривалий час порпався в портфелі, дістаючи з нього купу паперів. Тоді, не поспішаючи, розклав їх на кафедрі, став до мікрофону, поправив окуляри і без будь-якого звертання до аудиторії почав читати текст лекції. Його монотонний голос лунав тихо, повільно та заколисливо. В аудиторії спочатку запало мовчання, а згодом – нудьга, байдужість та бажання подрімати.

Ситуація 3. У переповненій аудиторії розпочалась лекція. Зненацька через декілька хвилин після її початку із задніх рядів озвалося кілька чоловік: «Голосніше, будь ласка! Нічого не чути!». Лектор зніяковів, замовк на декілька секунд, а тоді почав говорити голосніше. Але через малий проміжок часу його голос знову стих, і незабаром в аудиторії знову почувся зауваження. Промовець ще раз підвищив голос, але цього разу лише на якусь хвилю. Слухачі в останніх рядах втратили до лекції інтерес і перестали просити лектора говорити голосніше.

Завдання 6. Підготуйте глосарій (невеличкий словник) із теми: «Основні поняття риторики» (орієнтовно 15-20 термінів із визначеннями).

Рекомендовані джерела:

- Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с. Режим доступу: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmov_2020_260.pdf

- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua>

Завдання 7. Користуючись матеріалами посібника академіка Галини Сагач, підготуйте текст промови із певної нагоди (за вибором):

- Вітання з нагоди дня народження;
- Євхаристична промова – подяка;
- Вітальна промова – для гостей;
- Прощальна промова/епітафія.

Рекомендоване джерело:

Сагач Галина. Риторика: навчальний посібник для середніх і вищих навчальних закладів України. Видання друге, перероблене і доповнене. К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2000, 567 с. С. 143-150.

URL:

https://shron1.chtyvo.org.ua/Sahach_Halyna/Rytoryka.pdf?PHPSESSID=of9199ibl4pn5svu0jav3ng871

III. Науково-дослідницькі, творчі завдання

Завдання 8. Реконструкція речень. Відновіть афоризми і запишіть їх. Обґрунтуйте розстановку розділових знаків. Як ви розумієте зміст висловлювань?

- на, й, не, на, лише, Оратор, слова, а, багатий, думки. (Цицерон)

- Оратор, у, і, справах, людиною, повинен, бути, справедливості, тямущою, справедливою (Платон)
- Пишна, становить, Саме, надбання, слухачів, невідемне, думкам, промова, і, оратора, яка, і, почуттям, відповідає, солідна (Цицерон)
- Оратор, тією, і, усіх, самою, розгромлює, зброєю, і, раниць, тим, одночасно, ударом, самим (Ф. Прокопович)
- Силами, допомагаємо, відбиваємо, красномовства, друзям, зазіхання, захищаємо, засуджуємо, ворогів, невинних, нечесних, відкриваємо, відвертаємо, засідки, шкоди, і, небезпеки (Ф. Прокопович).
- Хвалькуваті, перша, слабкості, промови, ознака, а, ті, здатний, хто, великі, на, тримають, за, зубами, справи, язик (Цицерон).
- Через, ми, істини, до, приходимо, сумніви (Цицерон).
- Оратор, красномовним, тоді, є, тільки, правду, здається, коли, всім, він, що, говорить (Квінтіліан).
- Як, посіє, юності, в, хто, старості, в, так, поже (Григорій Сковорода).
- Любов, з, виникає, коли, любили, щоб, хочу, любові, мене, сам, я, перший, люблю (Григорій Сковорода).
- Рідна, чужині, ще, мова, на, милішою, стає (Павло Грабовський)
- Нації, не, інфаркту, вмирають, від, спочатку, мову, їм, відбирають (Ліна Костенко)

- Чужу, можна, за, років, шість, мову, вивчити, все, життя, а, свою, треба, вчити (Вольтер).
- Риторика, –, душ, княгиня, цариця, мистецтв, і (Феофан Прокопович)
- Стислість, –, як, мови, для, краща, сенатора, рекомендація, і, оратора, так (Цицерон)

Завдання 9. Підготуйте 20 тестових запитань для одногрупників (на вибір однієї правильної відповіді) з теми : «Риторична компетентність фахівця».

Завдання 10. Підготуйте виступ із електронною презентацією на одну з тем (за вибором). Дотримуйтеся вимог до структури виступу (вступ – основна частина – висновки), а також слідкуйте за тим, щоб ваші слова не дублювали тексту слайдів презентації:

- Аристотель – засновник теоретичної риторики.
- Внесок Сократа в античну філософію і риторику.
- Марк Тулій Цицерон – «найкращий оратор усіх часів і народів».
- Митрополит Іларіон та Кирило Туровський – найвідоміші оратори Київської Русі.
- Ораторська майстерність Івана Франка.
- Оратори України ХХ-першої чверті ХХІ ст. (В'ячеслав Чорновіл, Дмитро Павличко, Ліна Костенко, Любомир Гузар та ін.).

Примітка. Під час підготовки до публічного виступу процес пошуку матеріалу та його попередня систематизація забезпечує змістовність промови. Тож при підготовці виступу слід відповісти на 4 запитання: *ЩО* маю розказати аудиторії? (визначити предмет та тему виступу); *ДЛЯ ЧОГО* про це розповідати? (визначити мету виступу); *ЩО САМЕ* потрібно про це розповісти? (визначити коло питань промови); *ЩО* на цю тему *СКАЗАЛИ ІНШІ?* (зібрати матеріал з різних джерел, зіставити, порівняти зі своїм матеріалом).

Завдання 11. Робота з текстом. Аналіз студентської наукової статті з проблем риторики. Ознайомтеся із текстом дослідження.

Режим доступу: https://www.lex-line.com.ua/?language=ru&go=full_article&id=3219

Ораторське мистецтво Цицерона

автор – Венгер Тетяна Сергіївна,

здобувачка освіти юридичного факультету

Західноукраїнського національного університету

Постать видатного давньоримського політичного діяча Марка Туллія Цицерона за часту приваблює дослідників в управлінському, історичному, правознавчому та ораторському аспектах. У студентській розвідці особистість Цицерона проаналізовано як оратора, філософа, політичного діяча, соціального мислителя, блискучого адвоката, теоретика та практика давньоримського права, який вже понад дві тисячі років привертає увагу дослідників. У статті

зроблено спробу визначити особливості красномовства Цицерона, розглянуто його творчу спадщину, з'ясовано особливості риторичної аргументації, яку він застосовував у судових засіданнях з метою переконання опонентів. За визнанням вчених Марк Туллій Цицерон – один із найвидатніших риторів античності, своєрідний символ досконалості риторичного мистецтва, яке у мовленні Цицерона проявлялося змістовним наповненням промови, переконливістю аргументацій та вишуканими формами подання промови.

Біографію та творчу діяльність Цицерона досліджувала низка вітчизняних та зарубіжних вчених: від давньогрецького філософа Плутарха до італійського письменника Маріо Лентано, французького історика, письменника П'єра Грімалія, українських дослідників Зоряни Куньч, Мирослава Роговича, Олени Чорнобай тощо. Одне з провідних гасел Марка Тулія Цицерона: «*Salus populi suprema lex esto*»– «Нехай благо народу буде вищим законом». Поєднуючи теоретичну діяльність із повсякденною практикою оратор Цицерон демонстрував зразки високої майстерності у риторичній і як просвітитель, і як популяризатор творчості античних філософів, і як новатор. Цицерон став засновником нового стилю в ораторському мистецтві творчо осмисливши і відповідно до нових суспільно-політичних умов інтерпретувавши основні посили античних мислителів. Завдяки своїй філософській обізнаності

та мовленнєвим навичкам Цицерон по-новому описував старі, буденні ситуації. Саме цей чинник найбільше захоплював римлян, адже мислення Цицерона кардинально відрізнялося від мислення його сучасників своєю унікальністю. Цицерон майстерно володів навичками красномовства, у його промові поєднувались чіткість викладу, впевненість у своїй правоті та гнучкість. Ще однією особливістю промов Цицерона було вміння маніпулювати людськими емоціями, тому оратор міг своєю промовою спровокувати у слухачів співчуття та сльози на очах, наголошуючи на трагічності конкретної ситуації. Подібно Цицерон використовував і позитивні емоції людей, адже чітко усвідомлював, що відчуває слухач у кожній окремій ситуації.

Автор статті Венгер Т. С. зазначає, що Цицерон був успішним судовим і політичним оратором. Власний ораторський стиль Цицерона був взірцем красномовства, поєднавши у собі простоту і безпосередність, пишність та інтелект, почуття і логіку тощо. Окрім того промови Цицерона характеризувалися трьохелементною будовою: вступ, основну частину і завершальну частину. При цьому вступ та завершальна частини вирізнялися особливою емоційністю, оскільки на початку промови слід завоювати увагу аудиторії та викликати у слухачів певні думки та почуття, а на завершенні промови доповідач мав ненав'язливо

«підказати» слухачам, яке рішення вони мають ухвалити. В основній же частині промови Цицерон обов'язково наводив чіткі аргументи і грамотно озвучував важливу інформацію, адже саме ця частина мала переконати слухачів у правдивості його слів.

У своїх промовах Цицерон активно користувався мнемотенічним способом запам'ятовування, в основі якого лежить переведення матеріалу в іншу знакову систему, в інші образи, які людині легше зберегти в пам'яті. Ще цей метод відомий як «римська кімната». Літературний спадок Цицерона вкрай великий і цінний. Найвідоміші риторичні трактати: «Про оратора», «Брут, або Коротка історія римської риторики», «Оратор», «Про добір аргументів», «Про найкращого оратора», «Про риторику». В цих працях він детально описує суть ораторського мистецтва, розглядає різні риторичні стилі, засоби, побудову промови, дає корисні поради майбутнім ораторам.

Цицерон детально описав ідеального ритора, як фахівця не лише сфери красномовства, а й знавця філософії, історії, літератури та правознавства. Вважав, що оратор мусить мати любов до справи, вивчати правила ораторського мистецтва та володіти всіма стилями красномовства, а саме: високим (епідектичне красномовство), низьким (здатним добре переконувати) й середнім (найбільш придатним для судових промов), а також має бути

добрим практиком. Цицерон визначив необхідні риси для успішного красномовства: 1) природне обдарування; 2) навички; 3) знання. А саме красномовство, на думку Цицерона, повинно «довести, насолодити, схвилювати».

Незважаючи на цінну спадщину з теорії ораторського мистецтва Цицерон залишив значну практичну спадщину. Сучасні дослідники мають змогу аналізувати до 58 промов Цицерона, серед яких «На захист Квінкція», «На захист поета Архія», «На захист Секста Росція», «Проти Катіліни». В усіх промовах Цицерона простежується чітка структурованість тексту, доступність викладеного матеріалу, аргументованість, обізнаність у темі; пишність стилю.

Отже, Цицерон – відомий оратор, що дав значний поштовх мистецтву красномовства, створив риторичні прийоми, якими оратори захоплюються й користуються сьогодні. Цицерон був переконаний, що недостатньо лише вміти гарно говорити, а необхідно володіти знаннями в галузях політики, права, військової справи, історії, філософії, літератури. Особливість вчення Цицерона полягає в тому, що він створив власний напрям, в якому поєднав риси промовців Аттики та промовців-азіанців.

Завдання до тексту:

- Визначте стиль, підстиль, жанр тексту.

- Знайдіть у тексті речення із дієприслівниками та дієприкметниками.
- Випишіть із тексту числівники, позначені цифрами, словами, зберігаючи відповідну відмінкову форму.
- Чи витримані у тексті вимоги щодо милозвучності мови? Наведіть приклади.
- Випишіть із тексту фахову лексику, пов'язану з риторикою.
- Складіть синквейн до лексеми ОРАТОР.
- Запишіть синонімічний ряд до понять РИТОРИКА, ОРАТОР.

Завдання 12. Творчі вправи з риторики.

Вправа 1. Запишіть назви промов, обравши одне з ключових слів із-поміж наведених нижче:

- Освіта
- Інтернет
- Соціальні мережі
- Гроші
- Здоров'я
- Екологія
- Природа
- Тварини
- Армія
- Транспорт
- Закон

Спробуйте врахувати аудиторію, якій ви адресуєте промову (вік, коло інтересів тощо).

Вправа 2. Виберіть одну з тем, запропонованих нижче, та сформулюйте низку основних положень (тез), які допоможуть її розкрити:

1. Чи може медицина бути безкоштовною?
2. Жінка за кермом – традиція чи виняток з правил?
3. Хто в домі господар?
4. Краще поганий мир, ніж хороша війна (Цицерон)
5. Українці за кордоном: чи є шлях повернення?
6. Доля бібліотек (книги) у майбутньому
7. Інтернетна залежність – хвороба ХХІ століття?
8. Інформаційна грамотність у сучасному світі інтернету і фейків.

Використане джерело:

Ревуцька С.К. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Риторика», ступінь: бакалавр. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2022. 51 с. Режим доступу:

http://elibrary.donnuet.edu.ua/2615/1/2022_MR_Revutska_Rytoryka.pdf

Вправа 3. Асоціації. Підберіть початкове слово (іменник). В колонку нижче під стартове слово запишіть слова-асоціації (6-8 слів). Далі з утвореного стовпчика виберіть стартове слово (у прикладі виділене жирним шрифтом) і розгорніть новий ланцюжок асоціацій удругий стовпчик, у третій і т.д.

Таблиця 1

Мовна гра «Асоціації»

<i>Здоров'я</i>	<i>Спорт</i>	<i>Басейн</i>	<i>Відпочинок</i>	<i>Книга</i>
Задоволення	Змагання	Вода	Сонце	Письменник
Успіх	Тренування	Море	Море	Література
Спокій	Секція	Відпочинок	Гори	Навчання
Спорт	Спортзал	Задоволення	Туризм	Знання
Таблетки	Тренажери	Плавання	Книга	Історія
Хвороба	Зарядка	Радість	Сон	Біблія
Організм	Басейн	Чемпіон	Улюблений	Зацікавлення
Лікарня	Олімпіада	Пловець	фільм	Бібліотека

Вправа 4. «Іншими словами...».

Прочитайте наведені нижче висловлювання. Спробуйте перефразувати кожне з них, почавши коротку розповідь зі слів «Іншими словами...».

- О трибуно! Скільки дурнів сходило з тебе переможцями! (О. Довженко).
- Наша Батьківщина благає допомоги красномовства, бо так багато її преславних подвигів поминається глибокою мовчанкою (Ф. Прокопович).
- Більше думай, а тоді вирішуй...Спіши повільно! (Г. Сковорода).
- Не той щасливий, хто багато має, а хто задоволений тим, що має! (Г. Сковорода).
- З усіх утрат втрата часу найтяжча! (Г. Сковорода).
- Любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю! (Г. Сковорода).
- Оратор є красномовним тільки тоді, коли здається всім, що він говорить правду (Квінтіліан).

- Поетами народжуються, ораторами стають (Цицерон).
- Слово – зброя. Як усяку зброю, його треба чистити й доглядати (М. Рильський).
- Читаючи авторів, які добре пишуть, звикаєш гарно говорити. (Ф. Вольтер).

Використане джерело:

Ревуцька С.К. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Риторика», ступінь: бакалавр. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2022. 51 с. Режим доступу:

http://elibrary.donnuet.edu.ua/2615/1/2022_MR_Revutska_Rytoryka.pdf

Вправа 5. «Вгадай інтонацію».

На окремих листках написано завдання: прочитати фразу з інтонацією байдужості (жалю, задоволення, злості, ніжності, радості, пихатості, стомленості, роздратованості тощо). Студенти по черзі витягують листок і читають з відповідною інтонацією одну й ту саму фразу. Слухачі мають вгадати інтонацію, з якою читалися рядки.

- *Так ніхто не кохав. Через тисячу літ лиш приходить подібне кохання. В день такий розцвітає весна на землі і земля убирається зрання. Дише тихо і легко в синяву вона, простягає до зір свої руки... в день такий на землі розцвітає весна і тремтить од солодкої муки. (В. Сосюра).*
- *Страшні слова, коли вони мовчать, коли вони зненацька причаїлись. Коли не знаєш, з чого їх*

почать, бо всі слова були уже чиймись. Хтось ними плакав, мучився, болів, із них почав і ними і завершив. Людей мільярди і мільярди слів, а ти їх маєш вимовити вперше! (Ліна Костенко).

• *Королева кришталева ходить у броні. Королева з міста Лева зараз на війні. Комуś квіти, в когось свято і життя без меж. А вона із автоматом в вихорі пожеж. Промінь сонця вересневий в погляді завис. Зглянься, горда королево, чуєш – відізвись! (Наталка Слободянюк).*

Завдання 13. Творче завдання. Прочитайте текст-зразок. Складіть власну епідейктичну промову (можливо, гумористичну), обравши об'єктом похвального слова будь-який матеріальний предмет, знаряддя праці, страву, тварину, птаха, рослину, споруду тощо. Зверніть увагу на форму звертання (кличний відмінок).

Хлібе! Вічна таїно, дана людині Всевишнім на поживу! Маю нестримне бажання подякувати тобі, святий хлібе, за ті миттєвості насолоди та задоволення, радісного втамування голоду та відчуття ситості, які отримую при споживанні тебе.

Ти буваєш запашний і духмяний, м'який і черствий, корисний і смачний, білий і сірий, чорний, хрусткий і глизявий, підсмажений і недопечений, але завжди ти особливий і освячений.

Зачасту в житті трапляється так, що відчуття голоду змушує нас бунтувати, злитися, на будь-яку справу опускаються руки і ніщо не вселяє в нас надію та оптимізм, ми на усе дивимося через темні окуляри невдачі та песимізму. У таких випадках моїм рятівником стає кусень хліба, булочка, кекс. Споживаючи хліб, ми раптом розуміємо, що життя налагоджується, у голові проясняється, ми заспокоюємося і починаємо приймати правильні рішення.

Ми, українці, здавна вважаємося нацією хліборобів. Хвала тим людям, що пахнуть хлібом, що сіють маленькі зернята пшениці та жита, доглядають золоте колоскове поле, жнуть дозріле колосся, мелють зерно на борошно та випікають з борошна запашний хліб.

Для кожного українця хліб – символ добробуту, багатства та здоров'я, оберіг та годувальник, святий дар, даний людям на поживу з одного боку, а з іншого – це пам'ять про голодомор. Ти, хлібе, є співучасником багатьох звичаїв та обрядів: з хлібом йшли у свати, приходять на новосілля, одним з головних атрибутів весілля є коровай-хліб, хлібину давали людині при відрядженні у близьку чи далеку мандрівку; при укладанні важливих торгівельних угод у давнину обмінювались хлібом на згоду.

Я споживаю і прославляю тебе, хлібе, у вигляді буханця, батона, булки, калача, рогалика, сайки, книша, коровай, паляниці, паски. Рецепт хліба

постійно вдосконалюється і ми з радістю куштуємо пшеничний і житній, бородинський і дарницький, литовський і київський, житомирський і вінницький, висівковий і хмельовий. Дякую тобі, хлібе, що ти робиш моє життя кращим і оптимістичнішим!

РОЗДІЛ 3

САМОСТІЙНА РОБОТА. НАУКОВА КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДНИК ФАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 5

Стилі сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні

Основні питання теми

- 1. Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів.*
- 2. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів.*
- 3. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.*

Інформаційні джерела

- Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої

освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с. Режим доступу:

http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmo_v_2020_260.pdf

- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу:

<https://polissiauniver.edu.ua>

- Климова К. Я., Романюк П. Ф. Практична стилістика сучасної української мови: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. 144 с.

- Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилiстика української мови: підручник. Київ: Вища шк., 2003. 462 с.

- Семашко Т.Ф. Практична стилістика і культура мовлення: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей. / Т.Ф.Семашко – Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 256 с. Режим доступу:

https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u406/semashko_praktichna_stilistika_i_kultura_movlennya.pdf

- Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпiнь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

- Великий тлумачний словник сучасної української мови / керівники проекту: П. М. Мовчан, В. В. Німчук, В. Й. Клічак ; Ін-т укр. мови НАН України, Ін-т мовознавства НАН України, Всеукр. т-во «Просвіта» ім. Т. Шевченка. Київ : Дніпро, 2009. 1332 с.

- [Фразеологічний словник української мови](#) : понад 5000 фразеологізмів та крилатих висловів / уклад. Оксана Анатоліївна Давидова ; літ. ред. Маргарита Більчук. Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. 445 с. (Шкільний словник).

Методичний супровід

Основою самостійної роботи з теми є опрацювання стилістично маркованих мовних засобів, вироблення умінь визначати стиль, підстиль, жанр тексту, його тип; формування навичок текстотворення; реконструювання та редагування деформованих текстів. У темі розглянуто поняття «реферат» як жанр наукового стилю, запропоновано вимоги до змісту та оформлення реферату.

I. Тренувальні репродуктивні завдання

Завдання 1. Заповніть таблицю, вписавши наведені нижче слова та словосполучення періоду війни в Україні у відповідні графи (табл. 2):

Воїни світла, марафон доблесті, збройна відсіч, переможний мир, країна-терорист, ворожий контент, злочин проти людства, донатити на ЗСУ, повномасштабна війна, встановлена розтяжка, нічний приліт, орки, потужна бавовна. рускій воєнний карабль..., бульбафюрер, відкобзонити, ухилянт, мордор, потерьнет, бледіна, роумінг, баннер, рімейк, ремікс, лайфхак, крейзи, модератор, флешмоб, репостити, плз, омг, многая і благая літа; спаси, Боже; Слава Ісусу Христу; Господи, помилуй; Благодатний вогонь; високоповажна громадо; поспішаю повідомити про новину; із повагою однокурсники,

календарний день, посадова інструкція, мобільний застосунок Дія, електронний кабінет вступника, резюме, мотиваційний лист, індивідуальний рейтинг, доручення на виїзд дитини; бібліографічне посилання, перевірка тексту на унікальність, доктор філософії, категорійний апарат дослідження, робоча гіпотеза, зовнішня рецензія; «Гаї шумлять – я слухаю. Хмарки біжать – милуюся. Милуюся-дивуюся, чого душі моїй так весело» (ПавлоТичина); «Бий! бий, барабане! – сурми, сурмо, сурми! У вікна – в двері – ввірвись невідпорною силою...» (Волт Вітмен).

Таблиця 2

Стилістично забарвлена лексика

Стиль	Слово
Розмовний стиль	
Науковий стиль	
Офіційно-діловий стиль	
Публіцистичний стиль	
Епістолярний стиль	
Конфесійний стиль	
Художній стиль	

Завдання 2. Художні засоби виразності. Випишіть зі словника визначення тропів та синтаксичних фігур:

Алітерація, анафора, асонанс, арготизм, варваризм, гротеск, гіпербола, дифірамб, експромт, епітет, епіфора, звуконаслідування, інверсія, іронія, каламбур, літота, метафора, метонімія, оксиморон, рефрен, сарказм, синквейн, троп, шарада.

Рекомендоване джерело:

- Словник-довідник літературознавчих термінів / Упор. : О.В. Бобир, В.Й. Буденний, О.Б. Мамчич, Н.П. Нікітіна ; за ред. О.В. Бобири. Чернігів : ФОП Лозовий В.М., 2016. 132 с. URL:

[1%96%D0%BD%D1%96%D0%B2.pdf](#)

II. Продуктивно-репродуктивні завдання

Завдання 3. Підготуйте глосарій (невеличкий словник) із теми: «Стилі української мови» (орієнтовно 15-20 термінів із визначеннями).

Рекомендовані джерела:

- Климова К. Я., Романюк П. Ф. Практична стилістика сучасної української мови: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. 144 с.
- Семашко Т.Ф. Практична стилістика і культура мовлення: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей. / Т.Ф.Семашко – Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 256 с. Режим доступу: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u406/semashko_praktichna_stilistika_i_kultura_movlennya.pdf

Завдання 4. Редагування речень. Виправте стилістичні помилки у запропонованих нижче реченнях. Запишіть правильні варіанти.

Чимало поетів і письменників зверталися до теми кохання. У серпні місяці ми святкуємо 33 роки від дня проголошення Незалежності України. Іван Петренко виконує роботу не покладаючи рук (із

характеристики). Найважче було скасти свою автобіографію. Вам надзвичайно личать ці кульчики – такі занавушниці можна придбати тільки в цього ювеліра. Вступний іспит до університету виявився не занадто важким, ну, типу контрольної роботи. Глибокошановні батьки, поспішаю приголомшити вас радісною звісткою про моє швидке одруження з Іриною. Яка ж гарна восени природа: червонооогарячий ліс, синьоока прохолодна річечка, яскраві окаті соняхи і сільгосптехніка на полі. Дипломатом пісенного конкурсу став мій однокурсник – заслужена перемога! Читаючи сучасну поезію, в мене створився чудовий настрій, коли самому хочеться рифмувати звичайні слова.

Завдання 5. Визначте різновиди поданих нижче уривків: текст-роздум, текст-розповідь, текст-опис, один уривок не є текстом.

А) Історія заснування та становлення нинішнього Житомирського агротехнічного коледжу розпочалась у далекому 1921 році, коли за межами Житомира (район Крошні в ті часи не входив до складу міста) розпочала свою діяльність садово-городня профшкола. Цей заклад розмістився у двох будинках, які раніше належали Крошенському пивному заводу. Через вісім років (1929) окружний земельний відділ м. Житомира передав профшколі державний плодородсадник з усіма його будовами. Восени 1930 року Крошенська садово-городня

профшкола реорганізовується у Крошенський садово-городній технікум, у якому проводився набір на єдине відділення «Плодоовочівництво». З 1938 року у технікумі відкривається друге відділення «Бджільництво». В роки Другої світової війни багато працівників та учнів технікуму пішли на фронт, більше 30 осіб із них загинули під час Другої світової війни. З 1951 року в технікумі відкривається відділення «Механізація сільського господарства». У 1956 році Крошенський технікум було перейменовано у Житомирський сільськогосподарський технікум. Цього ж року розпочало роботу заочне відділення. З 1966 року в технікумі відкрито відділення «Гідромеліорація»...

Режим доступу: <https://zhatk.zt.ua/zhatk/pro-koledzh/istoriya/>

Б) ...Зоряна визирнула у вікно, причинила кватирку і присіла до піаніно. Настрій мала відповідний весняному теплову дощу, що періцив надворі. Гнучкі, тонкі дівочі пальці обережно, розминаючись, пробігли по клавішах, далі застукотіли веселіше і гайнули прудкіше. Мелодійний мотив хлюпався, плив, кружляв, нарешті вирівнявся і полетів жалібно журавлем у небо. Тужливі акорди зненацька переходили у жваву мелодію, яка вибухала завзятістю та безтурботністю. На обличчі дівчини з'явилась усмішка і блакитні очі засяяли радістю і надією.

В) Село під, чотирнадцять – але, Осінь: ого! Коли

червоний № собаки, сонячне місяць і. Агов! Процес історії усякий постійний людства відбувся. КТРМоон +» тепер усе.

Г) «Україна починається з тебе», – цей вислів належить В'ячеславу Чорноволу. В. Чорновіл був особливим лідером для багатьох патріотів України. І, можливо, доля України склалась би зовсім інакше, якби українці свого часу обрали В'ячеслава Чорновола президентом України. Я погоджуюся із цим висловом керівника «Народного руху України».

Довести своє твердження я можу таким аргументом: цей вислів розкриває поняття громадянина держави, де громадянин має високу цінність та відповідальність, де громадянин – це одна із тих цеглинок, з яких складається міцний будинок під назвою Україна. І від того, як кожен громадянин дбає про свій дім-державу, залежить наше майбутнє – чи буде наш спільний будинок міцним як скеля, чи розпадеться як картковий будиночок.

На згадку приходять літературний персонаж Захар Беркут зі своїм особливим ставленням до громади, у якій вбачав міцність держави. Найбільшим скарбом у житті Захар Беркут вважав честь, а найсвятішою річчю в житті – служіння правді й справедливості. Або родина Сірків із роману Івана Багряного «Тигролови», які опинилися на Далекому Сході, покинувши рідну Україну, але не

втратили любові до України, до мови та ментальності, а «перевезли» з собою на чужину українські звичаї, назви, мову, духовність, і вся ця «українскість» відрізняє в романі родину Сірків від людей інших національностей. Також яскравим прикладом правдивості цієї цитати Чорновола особисто для мене є сьогодні українські захисники та захисниці, які ціною власного життя та здоров'я боронять нашу державу від ворога; волонтери – безпосередні помічники військових, які вирішують будь-які потреби українських захисників; медики, які в неймовірно складних умовах рятують життя цивільним та військовим, і багато інших громадян різних професій, які наближають нашу перемогу.

Таким чином, можна зробити висновок: лише усвідомивши, що Україна починається саме з тебе, тобто з кожного з нас, ми зможемо змінити ситуацію в Україні і змінити саму Україну. Слава Україні! Героям слава!

Завдання 6. Реконструкція тексту. Розставте у правильній послідовності речення, щоб відновити первинний текст. Придумайте заголовок до тексту.

○	Можна було б відгуляти в сільському будинку культури, але Петро Онопрійович не захотів виділятися од людей: нап'яв, як і всі, намети на подвір'ї, щоправда, більше, ніж в інших –
---	---

	аж чотири.
△	Головував у селі давно, тут народився, виріс, одружився, мав дуже багато родичів.
♡	Подвір'я не вистачило, довелося прихопити трохи саду, зрізавши яблуню й грушу.
☆	Голова сільської громади Петро Коляда видавав заміж дочку-одиначку.
☺	До такого кощунства підштовхнув його двоюрідний брат Тимко: «Толку з них, як з козла молока: одне геть захиріло, друге – наполовину».

III. Науково-дослідницькі, творчі завдання

Завдання 7. Дидактична гра. Усі готують по 10 карток, на кожній з яких з одного боку записаний термін за фахом, а зі зворотного боку – словникове визначення цього терміна. На занятті кожен перевіряє знання однокласників, демонструючи їм тільки один бік картки – після відповіді зачитується словникове визначення. Виграє той, хто правильно визначить якомога більшу кількість галузевих термінів.

Завдання 8. Підготуйте реферат на одну з тем (за вибором):

- Стилистичні особливості фразеологізмів української мови;

- Стилистичні ресурси слів іншомовного походження;
- Місце діалектної лексики у розмовному стилі;
- Публіцистичний стиль періоду війни в Україні: тематичне та жанрове розмаїття;
- Своєрідність мовного стилю творів Сергія Жадана.

Довідка: Реферат – з латинської мови означає «викладати»; це письмовий виклад інформації, вміщеної в кількох джерелах, загальним обсягом 10-20 сторінок формату А4. Структура реферату: 1) титульна сторінка (ЗВО, факультет, тема, ПІБ виконавця, група, курс, рік) – див. зразок нижче; 2) план реферату (вступ, основна частина, висновки, використані джерела – із номерами сторінок); 3) текст реферату.

Поліський національний університет
Факультет лісового господарства та екології
Кафедра лісівництва, лісових культур
та таксації лісу

РЕФЕРАТ

на тему: **Охорона і захист лісів від шкідників,
збудників хвороб та пожеж на прикладі
«Олевського лісового господарства»**

Виконав:
студент ЛГ 24-1
Сергієнко Павло Іванович
Перевірив:

доцент кафедри
лісівництва, лісових
культур та таксації лісу, к.
с.-г. н.

Осипенко Сергій Ілліч

(оцінка за 100-бальною шкалою)

« _____ » _____ 2024

Житомир, 2024

Завдання 9. Перевірте свої здібності у царині журналістики. Складіть план інтерв'ю (бесіди) із відомою людиною. У процесі підготовки скористайтеся досвідом українських журналістів.

Рекомендовані джерела:

Яніна Соколова. Режим доступу:

<https://www.youtube.com/channel/UC-HNFt8XqtMXgkBlZB83v3A>

Завдання 10. Робота з текстом. Прочитайте подані нижче уривки:

А) Привіт, невідомий воїне, захиснику України!

Пише вам звичайна українська дівчина зі словами вдячності за те, що Ви даруєте мені захист і відносно спокійне життя, за те, що Ви стримуєте ворога далеко від моєї домівки – на сході України. Мене звати Людмила. Я студентка, майбутній бухгалтер. Хочу подякувати Вам за можливість навчатися в університеті. Я не маю ніякого стосунку до військової справи, але намагаюся хоч чимось допомогти українській армії: два рази на тиждень ходжу плести маскувальні сітки, на вихідних готую випічку, смаколики для поранених у військовий шпиталь мого міста, систематично роблю донати на зброю для українських захисників.

І молюся, щодня молюся за українських воїнів. Я б хотіла також молитися і за Вас особисто. Тому, якщо Ви читаєте цього листа, прошу Вас надіслати мені в телефон смс-повідомлення: як вас звати, якщо це не таємниця. Мій номер телефону – +38 (098)4411049. Тоді я зможу молитися і за Вас. Надсилаю Вам домашні смаколики: випічку, трав'яні збори чаю. Сподіваюся, вони вам сподобаються.

Низький уклін Вам і щирі побажання припинення війни, настання миру, швидкого повернення додому живим і здоровим. Бережіть себе! До побачення.

20.09.2024

Людмила

Б) Оголошення

10 вересня 2024 року в підвалі першого під'їзду багатоквартирного житлового будинку за адресою: вул. Покровська, 155, м. Житомир відбудуться збори співвласників ОСББ «НЕО-СІТІ». Збори відбудуться о 18 годині. Явка співвласників обов'язкова!

Питання зборів: 1. Оренда трьох сміттєконтейнерів біля першого під'їзду. 2. Індивідуальне утеплення зовнішніх стін будинку.

Голова ОСББ «НЕО-СІТІ»

В) Коли почуваюся надто втомленою, щоб молитися, нагадай мені, Спасителю, про Твою животворчу Любов. Істинна молитва зміцнює і душу, і тіло, і дух. Слухай, слухай щодня, дотримуйся підказок, які отримуєш від Ісуса. Нехай Боже провидіння стане моїм навігатором. Ісус кличе мене щодня, звертається до мене через молитву, через слова Біблії, через людей у моєму житті. І коли прийде натхнення творити добро, згадай сьогоднішнє Євангеліє та чотирьох апостолів: Симона, Андрія,

Йоана та Якова. Згадай їхню рішучу відповідь і дивовижну, повну неймовірних пригод, подорож слідами Вчителя. Вчитель прагне одного – обдарувати тебе повнотою щастя і зрештою привести до Небесного Царства.

У моєму житті трапляється, що я плачу. Господи, допоможі мені розпізнати мій плач: плачу над пошкодженою гордістю чи плачу про Милість Божу, яка зцілює? Гордіня зачасто не дозволяє мені визнати, що я лежу в поросі гріхів... О Ісусе, який піднявся після падіння, коли ніс хрест на Голгофу, навчай мене визнавати свої слабкості...

Г) У деякому царстві, у деякому господарстві жила-була принцеса Лівиниця. Король дуже любив свою доньку Лівиницю, і в сімейному колі її ласкаво прозивали Нехочунькою. Бо на всі прохання та пропозиції вона відповідала: «Не хочу...». Виняток становили лише пропозиції поїсти і поспати Та й, взагалі, це було особливе царство, бо в ньому ніхто не працював. Можливо, ви вже здогадались, що це царство називалось Лівиним. Всі люди в ньому були повільними і товстими. Особливо, принцеса Лівиниця, яка була дуже млявою, неврівноваженою, а розміри її були такі великі, що не об'їдеш, не обійдеш за два дні. Люди царства страждали від неробства, але не знали як зарадити своєму горю.

Недалеко від Лівиного царства серед лісу, на галявині, стояв чудовий палац. В ньому жила добра

Фея, що мала доньку на ймення Трудівниця. Своє ім'я вона отримала від лісових звірів через те, що завжди трудилася. Праця була для неї насолодою. Крім того, Трудівниця була дуже гарна з виду і мала добрий, врівноважений, веселий характер. Коли Фея дізналась, що в Лінивому царстві люди страждають від неробства, вона послала туди свою донечку на допомогу.

І ось наступного дня, в столиці Лінивого царства, коли настав ранок, всі люди побачили на головній площі літаючий килим, на якому сиділа молода красуня і вишивала. Навколо Трудівниці, а ви, напевно, вже здогадались, що це була вона) став збиратися народ. Всі люди дивувались її привабливості і красі. А король з горя помер, що існує гарніша дівчина за його Лінивицю. Та й сама Лінивиця, коли побачила Трудівницю, від заздроців лопнула. А народ став просити красуню допомогти їм стати такими ж як вона. Дівчина з радістю відкрила людям свій секрет: вся її краса від праці. Треба трудитися, вміти отримувати задоволення від праці і тоді люди стануть кращими. Трудівниця навчила людей працювати, і через деякий час царство неможливо було пізнати, бо в ньому жили привітні люди, які любили працю.

Д) – Слухай першу загадку, і якщо ти її відгадаєш, я виведу тебе з Казкового лісу додому.

– Гарзд.

- Ось тобі й перше завдання. Відгадай, як мене звати за трьома підказками: семеро гномів, зла мачуха та чарівний принц, що визволив дівчину-красуню від чар злої мачухи. То хто ж я?
- Ти Білосніжка!
- Правильно, а тепер йдемо далі.
- А хто тут живе?
- А ти відгадай, тут живе дівчинка, що несла хворій бабусі пиріжечки і по дорозі зустріла злого голодного вовка. Що це за дівчинка була?
- Напевно це Червона Шапочка, що несла бабусі пиріжки.
- Правильно, тут живе Червона Шапочка, бабуся і сірий вовк.
- Я боюсь сірого вовка.
- Не бійся, у цьому Казковому лісі немає поганих казкових героїв, тут усі добрі і виховані. Навіть сірий вовк. Він живе біля будинка Червоної Шапочки та охороняє дім. А бабуся пече йому чудові пиріжки.

Ж) У приміському селі Зарічани Житомирського району 8 червня проходила виставка собак всіх порід рангу САС. «Організатор цього заходу – Житомирський обласний осередок кінологічної спілки «Полісся». Сьогодні у нас бере участь найбільша кількість собак за всю історію Житомищини – близько 700 собак. Цей захід проводиться кожен рік. Сьогодні наші спонсори розігрують декілька тонн призів – це корми, майже кожен наш учасник додому

пiде з призами. Це зоотехнiчний захiд рангу САС з присудженням титулу «кандидата в чемпiони України»: кращi з кращих проведуть змагання мiж собою в бeстах (вибiр кращого собаки виставки) i отримують нагороди», – розповiв голова Житомирського обласного осередку «Полiсся» Кiнологiчної спiлки України Богдан Патинський. Він зауважив, що на виставцi присутнi собаки майже з усіх рeгiонiв України, зокрема власники привезли своїх улюбленцiв з Харкова i Херсона....Нагадаємо, 6 травня 2023 року в Житомирі організували племінний огляд близько 40 порід собак, на виставцi було понад 100 учасникiв.

Режим доступу :

сайт Житомир.info від 8 червня 2024 р.
https://www.zhitomir.info/news_221619.html

3) У сучасному полiському селi збереглися рiзні форми магiчних обрядiв, спрямованих на викликання дощу пiд час засухи: хресна хода по полях (н.п. 3, 12, 21), звичай посипати криницю св'яченим маком (н.п. 2, 6-8, 10, 13, 14, 16, 18, 19), коли вдови та незамiжнi жiнки колотили або чистили криницю (н.п. 4, 9, 10, 21), малi дiвчатка прикликали дощ бiля криничок, сипали мак (н.п. 2, 14), звичай ткати рушник або полотно за один день вiд сходу до заходу сонця (н.п. 2, 4, 20, 22), хитання хреста на могилках, де похований самогубця, обливання могили самогубцi водою (н.п. 10, 13), ритуал орання рiчки чи бiля

криниці (н.п. 18, 19) та інші поодинокі ритуали на зразок зафіксованого у с. Виступовичі: *Кол'їс' гладишк'і к'їдал'і пустийе ў колод'аз', пр'ікл'ікал'і дошч. Брали гладишку, шо корову доїат', бо корова ж бездон:а ('невичерпна') на молоко, поки живе, дої, дої, а вона бездон:а. То к'їдали ў колод'аз' гладишку і приказували: «Йак ў корови бездон:е молоко їде, так щоб дошч ішоў». У цьому замовлянні простежується аналогія, паралель вода – молоко, криниця – корова, на якій ґрунтується магія подібності. А головною атрибутивною ознакою є *бездонність (незакінченість)* рідини. Або ж при посипанні криниці маком приказували: «*Даї, Боже, щоб так'ї р'аснен'к'ї дошч ішоў, йак мак*». Тут спостерігається аналогія, проведення паралелі *сипання дощу – сипання маку*. А головною атрибутивною ознакою є *рясний (густий)*.*

Зачасту поліщуки використовували спеціальні предмети для прикликання дощу: коромисло, палка, хрест, ікона, гладишка, плуг: *Зб'їрайуца да їдут' до кр'ін'їци да колот'ат' кр'ін'їци д'їўчата-малол'етк'і, то буд'е дошч... А шче ход'їла н'езамужн'а жонка, брала коромисло і крут'їла ў кр'ін'їце, поколот'їт кр'ін'їцу або окно (трясовина, болото де можна провалитися, там вода стоїть) і їшў дошч (Тхорин Овруцький); Йак доўго нема дошчу, то д'євочк'і мак св'аченї наўхрест сипали: «Во імїа Отца і Сина, і Св'атого Духа». То дошч поїде йак не за ден', то за три. Або ж до крин'їчк'і ходили та вич'їшчали крин'їчку. А то було та\ке, шо за ден'*

треба нап'р'асти, да ткали зав'еск'і, виб'ілити, щоб дошч п'ішоў. Носили достойниіе вдови по пол'ах (Гошеве Овруч); Йак нема води, то робили хресний х'ід і йдут' до сходу сонц'а, прос'ат' Бога і сонце. Молилис' кр'епко. Ікону не"сут' д'іўчата, д'еўств'ен':іци у б'ілих сорочках. Ідут' і чолов'іки, ж'інки, ідут' до пол'а, стайут' наўкол'ішки і мол'аца б'іл'а пол'а: «Даї, Боже, води». (Журба Овруч); Або с'ем ж'інок зб'іралос'а, д'е дол'інка, бродок, плуга занесут' і прогорут', борону т'агали (доліну) (Радовель Олевськ); Колис', йак не"ма води, бе"рут' плуг'і і т'агайт по р'ечце плуг'і, щоб дошч пошоў і вон шоў. Або розгр'ебали мурашник і пр'іказували шос', щоб ішоў дошч (Устинівка Олевськ).

Завдання до текстів:

- Визначте, до яких стилів належать подані уривки текстів? Які мовні одиниці в текстах забезпечують кожен стиль?
- Утворіть нові (похідні) слова від слів *стиль, захист, лінь, праця*.
- Складіть сенкан до терміну *СТИЛЬ*.
- Утворіть синонімічний ряд до слова-домінанти *колодязь*.

Тема 6

Загальнонаукова та галузева термінологія в українській мові

Основні питання теми

1. *Мова науки – значення, функції. Наукове спілкування і мовленнєва культура науковця.*
2. *З історії української наукової мови. Формування та розвиток загальнонаукової і галузевої термінології.*

Інформаційні джерела

- Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с. Режим доступу: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmo_2020_260.pdf
- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua>
- Климова К. Я. Теорія і практика формування мовнокомунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів : монографія. Житомир : ПП «Рута», 2010. 560 с.
- Кочан І. М. Підручники з термінознавства кінця ХХ – початку ХХІ століття // Університет «Львівська політехніка», 2017. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/d2e2652d-6fa5-4922-bd18-1a6c4a57d3fc/content>
- Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: [монографія] / Л. М. Томіленко. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. 160 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/21233/1/monograph.pdf>

- Багатомовний юридичний словник-довідник / І. О. Голубовська, В. М. Шовковий, О. М. Лефтерова та ін. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2012. 543 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Holubovska_Iryna/Bahatomovnyi_iur_ydychnyi_slovyk-dovidnyk.pdf
- Термінологічний словник-довідник з фітопатології: навч. посібник / С.В. Станкевич, Л.В. Жукова, В.В. Горяїнова, О.М. Батова. – Житомир: Видавництво «Рута», 2023. – 118 с. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/30547/1/Terminologichnyi%20slovyk-dovidnyk%20z%20fitopatologii.pdf>
- Похил В.І., Санжара Р.А., Рожков В.В. та ін. Технологія виробництва продукції тваринництва. Словник термінів. Дніпро, 2021, 199 с. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/5169/1/%D0%A2%D0%92%D0%9F%D0%A2.%20%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B2..pdf>
- Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х.: Прапор, 2007. 640 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/427530.pdf
- Тлумачний словник з інформатики / Г.Г. Півняк, Б.С. Бусигін, М.М. Дівізінюк та ін. Д., Нац. гірнич. ун-т, 2010. 600 с. URL: <http://www.programmer.dp.ua/download/tlumachniy-slovyk-z-informatiki.pdf>
- Словник економіста та підприємця / А.М. Туренко, І.А. Дмитрієв, О.С. Іванілов, І.Ю. Шевченко. Х.: ХНАДУ, 2018. 340 с. URL: https://fmab.khadi.kharkov.ua/fileadmin/FUB/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B8%D1%96%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%8E%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2018.pdf

- Короткий словник-довідник термінів з менеджменту туристичної діяльності : [довідкове видання] / уклад. авт. кол.: А. В. Бардінов, О. В. Бардінов, М. В. Гриньова та ін. / За наук. ред. О. В. Бардінова. Полтава : Сімон, 2019. 155 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA2020.pdf>

Методичний супровід

Поповнення словника професійної мови галузевою та загальнонауковою термінологією відбувається на основі створення надійних міжпредметних зв'язків курсу ділової української мови зі спеціальними дисциплінами. Рекомендуємо приділити увагу роботі зі словниками та довідниками, підготовці глосарію з теми, усних виступів, презентацій, написанню есе.

I. Тренувальні репродуктивні завдання

Завдання 1. Складіть список термінологічних словників (за обраним фахом, 5-8 джерел).

Приклад оформлення: Голубовська І. О., Шовковий В. М., Лефтерова О. Б. та ін. Багатомовний юридичний словник-довідник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. 543 с.

Завдання 2. Тренувальні лексичні вправи.

Вправа 1. З'єднайте пари слів: іншомовний термін та український відповідник.

Аграрний, інтервенція, дефект, електорат, девальвація, екстрено, дистильований, іманентний, комерційний, кредитор, ілюмінація, комфорт, ліквідація, менеджер, натуральний, інертно, контрастний, маклер, оригінал, провайдер, прайс-лист, сфера, устаткування, трансформація, гіпоксія.

Знецінення, негайно, земельний, зручність, кисневе голодування, виборці, властивий, першотвір, очищений, вада (недолік), торговельний, мляво (байдуже), освітлення, вторгнення, протилежний, позикодавець, знищення, перетворення, посередник, управлінець, природність, цінник, постачальник, царина, обладнання.

Вправа 2. Запишіть визначення до термінів-паронімів, користуючись інтернет-словниками. Складіть із двома парами паронімів речення.

Абрис – обрис, дипломант – дипломат, дистанція – інстанція, експонат – експонент, контингент – континент, паливо – пальне, публіцистичний – публічний, реєстр – реєстр, тактичний – тактовний, факт – фактор.

Вправа 3. Визначте, до якої наукової галузі належить терміносистема (сукупність термінів певної галузі):

1. Акліматизація, атмосфера, біогеоценоз, біота, викиди, вода, Грін Піс, ґрунти, екосфера, забруднення, інвазія, клімат, лісопарк, ноосфера, пестициди.
2. Аванс, активи, акциз, аудит, баланс, банк-гарант, банкрутство, бізнес, брокер, бюджет, валюта, вексель, дебет, дефіцит, інвестиція.
3. Акумулятор, буксирування, водій, датчик, жароміцність, зварювання, зношування, корозія, мотогодина, паяння, зубчаста передача, ремонтпридатність, транспортування, устаткування.
4. Адвокатура, аліменти, бездіяльність, боржник, вибори, вирок, власність, геноцид, громадянин, держава, депутат, закон, злочин, кодекс, конфіскація.
5. Авторизація, адаптер, алгоритм, аудіоінформація, база даних, блог, веб-браузер, відеодані, вінчестер, гаджет, гігабайт, дайджест, інтернет, медіаплеєр, ноутбук.
6. Аграрний, агробіоценоз, біомаса, бур'яни, ґрунтознавство, добрива, ентомологія, зерносінаж, зимостійкість, інсектициди, культиватори, меліорація, обмолот, оранка, сівозміна.
7. Авітаміноз, автоклав, бджільництво, бичок, випасання, вівчарство, гельмінти, глікоген, дезінфекція, доїння, жирномолочність, жуйка, імунітет, комбікорм, лактація.

Вправа 4. Користуючись словниками, запишіть українські відповідники до запозичених термінів:

Тенденція, концепція, амортизація, валідність, номенклатура, інтеграція, демократія, контролінг, менеджмент, маркетинг, імпорт, асиміляція, пролонгація, бартер, субстрат, булінг, паритет, пріоритет, інфінітив, майнинг, білінгвізм, байопік.

Завдання 3. Користуючись словником, вставте (де потрібно) пропущені літери у словах:

Ф...мінізм, акомп...н...мент, марг...нал, г..под...намія, пр...ватизувати, г...пермаркет, бел...тристика, кор...упціонер, б...ндана, б...нгало, т...рор...изм, про...ктувати, експрес..., пів/захис...ник, макс...спідниця, аген...ство, міл...ярдер, міль...онер, барок...о, кол...ега.

II. Продуктивно-репродуктивні завдання

Завдання 4. Складіть 10 речень із термінами (за обраним фахом), значення цих термінів мають бути зрозумілими з контексту.

Завдання 5. Підготуйте глосарій (невеличкий словник) із теми: «Терміни та професіоналізми» (орієнтовно 15-20 слів із визначеннями). Рекомендовані джерела:

- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого

(бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua>

Завдання 6. Підготуйте повідомлення на тему: «Сучасне національне термінознавство: історія становлення та перспективи розвитку».

Рекомендоване джерело:

Кочан І.М. Українське термінознавство: етап утвердження // Термінологічний вісник, Вип.5,2019. С. 25-32.

https://iul-nasu.org.ua/pdf/termvisnik/terv_2019_5_5.pdf

III. Науково-дослідницькі, творчі завдання

Завдання 7. Рубрика «Видатні українці: сторінки історії». Підготуйте виступ із електронною презентацією на одну з тем (за вибором). Дотримуйтеся вимог до структури виступу (вступ – основна частина – висновки), а також слідкуйте за тим, щоб ваші слова не дублювали тексту слайдів презентації:

- Борис Дмитрович Грінченко – український письменник, педагог, словникар, видавець.
- Агатангел Юхимович Кримський – видатний мовознавець, письменник, перекладач, історик.
- Іван Федорович Фірцак (Іван Сила) – український борець, боксер, артист цирку, найсильніша людина світу.

- Микола Віталійович Лисенко – душа української музики, композитор, фольклорист.
- Рід Терещенків – українських промисловців, землевласників, меценатів.
- Левко Платонович Смиренко – всесвітньовідомий науковець-садівник.
- Сергій Павлович Корольов – видатний український учений в галузях ракетобудування і космонавтики.
- Анатолій Борисович Солов'яненко – славетний український оперний співак зі світовим іменем.

Завдання 8. Відповідно до вашого фаху підготуйте реферат на тему: «Історія розвитку термінології (конкретної галузі)». Наприклад, «Історія становлення юридичної термінології в Україні», «Історія та процес формування термінів ветеринарної медицини в Україні», «Етапи формування української економічної термінології», «Становлення та розвиток української терміносистеми лісівництва» та ін. Дотримуйтеся вимог до структури та оформлення тексту реферату (див. тема 5).

Завдання 9. Робота з текстом. Прочитайте текст та дайте відповіді на запитання.

Казка про державу Термінологію

У сиву давнину, задовго до появи людства, існував незвичний материк Мовознавство. На цьому

материку розташувалися десятки держав: Морфологія, Лексикологія, Граматика, Лексикографія, Стилїстика, Словотвір, Фразеологія, Термінологія та багато інших.

Оповідь буде про одну із цих держав, а саме Термінологію. У ній проживали особливі мешканці-науковці, яких усі на материку називали термінами. Жителі Термінології вирізнялися від мешканців інших держав своєю точністю, пунктуальністю, суворістю, логічністю, послідовністю та чіткістю, нетерпимістю до емоцій та образності. Терміни проживали у великих містах під назвами: Математична термінологія, Спортивна термінологія, Військова термінологія, Українська термінологія, Англійська термінологія, Психологічна термінологія, Біологічна..., Хімічна..., Юридична..., Транспортна термінологія і багато інших. У кожному з цих міст мешкали вузькоспеціальні терміни, характерні лише для окремої конкретної галузі: математики, лінгвістики, хімії і т.п. Королем країни Термінології був Стандарт, а королевою – Терміносистема, вони мали доньку – принцесу Кодифікацію. Король з королевою керували державою за допомогою Термінологічної Ради. До цієї Ради виборці обирали загальнонаукових термінів, які не були прив'язані до конкретного міста і могли проживати в будь-якому місті Термінології.

Мешканці держави, терміни, були розумні, кмітливі, працьовиті, дисципліновані. Вони постійно

знаходилися у наукових пошуках, щось досліджували, робили відкриття, ділилися своїми знаннями з іншими державами материка. Тому термінів дуже поважали, цінували та зачасту зверталися до них за порадою та допомогою...

Завдання до тексту:

- Знайдіть у словнику всі значення слова *ТЕРМІН*.
- Складіть сенкан до слова *термін*.
- Утворіть похідні слова від лексеми *термін*.
- Запишіть визначення слів: *стандартизація, терміносистема, кодифікація, ознаки терміна*.

Завдання 10. Напишіть есе, узявши за основу один із висловів українського поета і філософа Григорія Сковороди (Есе – невеликий твір-роздум довільної композиції).

- Як нерозумно випрошувати те, чого можеш сам досягти!
- Всяка їжа і пиття смачні й корисні, але треба знати час, місце і міру.
- Коли не зможу нічим любій вітчизні прислужитись, в усякому разі з усієї сили намагатимуся ніколи ні в чому не шкодити.
- Добрий розум робить легким будь-який спосіб життя.
- Протягуючи руку друзям, не потрібно стискати пальці в кулак.

Тема 7

Особливості професійного наукового викладу думки

Основні питання теми

1. *Мовні засоби наукових текстів.*
2. *Зміст і форми науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти.*

Інформаційні джерела

- Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с. Режим доступу: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmov_2020_260.pdf
- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua>
- Омельчук С. А. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти : навч. посіб. / Сергій Омельчук. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: https://oldiplus.ua/files/contents/963_maket.pdf
- Плечко А. А. Ділова українська мова для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»: практикум. Житомир : Поліський національний університет, 2024. 52 с. <http://m.polissiauniver.edu.ua/course/view.php?id=2475>

- Плечко А. А. Ділова українська мова для здобувачів вищої освіти спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура» : практикум. Житомир : Поліський національний університет. 2022. 40 с. <http://m.polissiauniver.edu.ua/course/view.php?id=2475>

Методичний супровід

Рекомендовано прицілити увагу поняттям «академічна доброчесність», «плагіат» та «науковий етикет». Завдання, які передбачають створення наукового тексту, виконуються здебільшого на основі опорних слів, словосполучень, готових зразків (наприклад, конспекта джерела – у формі таблиці), оскільки першокурсники тільки починають долучатися до науково-дослідної роботи за обраним фахом. Доцільно запропонувати здобувачам виготовити каталожні картки, розв'язати лінгвістичний кросфорд із теми.

I. Тренувальні репродуктивні завдання

Завдання 1. Знайдіть у запропонованій нижче праці С.А.Омельчука значення терміна academic integrity і запишіть українські відповідники до нього [с.6-7].

Рекомендоване джерело

Омельчук С. А. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти : навч. посіб. / Сергій Омельчук. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL: https://oldiplus.ua/files/contents/963_maket.pdf

**Завдання 2. Правила наукового етикету.
Тренувальні вправи. Ознайомтеся з інформацією
щодо мовного етикету української науки.**

Режим доступу:

<http://mego.info/116-%D0%BC%D0%BE%D0%B2% B8>

Вправа 1. Допишіть речення:

- Заслугою автора є
- Слушною є думка...
- Слушно вважати, що...
- Справедливим є твердження ...
- Справедливо стверджувати...
- Без сумніву, Ви маєте рацію ...
- Безперечно, ваші міркування...
- Дякую за увагу, ми ладні погодитися у цілому.....
- Краще було б, на наш погляд, ...
- На нашу думку, ...

Вправа 2. Конструювання тексту. Вставте слова на місці пропусків так, щоб утворився текст вашого наукового виступу на науковому семінарі кафедри (вступ і висновки, без основної частини).

Високоповажний завідувачу, шановні науковці кафедри....., а також усі присутні! До вашої уваги пропоную доповідь на тему: «.....», яка відображає частину моєї курсової роботи.

Насамкінець зазначу, що дослідження має надійні теоретичні засади, а також успішно пройшло

апробацію під час виробничої практики в/на..... Дозвольте висловити щирі вдячність моєму науковому керівникові....., керівникові практики....., а також високоповажним викладачам фахових дисциплін:.....

Дякую за увагу та прихильне ставлення до мене! Із приємністю відповім на запитання та вислухаю ваші рекомендації.

Вправа 3. Поєднайте пари слів – фразеологічний зворот та слово/вільне словосполучення – відповідник до нього. Запишіть їх відповідно за зразком: перейти Рубікон – прийняти остаточне рішення, зробити рішучий вчинок.

Наводити аргументи, олімпійський спокій, альфа і омега, джерельна база, вільний птах, оминати десятою дорогою, хоч греблю гати, прикласти руку (до чогось), жити на широку ногу, навести приклади, закласти фундамент, наукова новизна, темна конячка, честь мундира, бити лихом об землю, вилами по воді писано.

Початок і кінець; гідність особи; сукупність джерел при написанні роботи; незалежний; уникати (остерігатися); бути оптимістом; дуже багато; бути причетний до чогось; без обмежень, розкішно; повідомити для підкріплення думки, обґрунтувати свою теорію; розпочати діяльність (якусь роботу); витримка, незворушність у складній ситуації; наукові результати, отримані вперше; невідомий за

своїми здібностями та якостями; щось сумнівне, непевне.

II. Продуктивно-репродуктивні завдання

Завдання 3. Опрацювання джерела. Ознайомтеся із текстом «Положення про академічну доброчесність, запобігання та виявлення плагіату», розміщеним на сайті Поліського національного університету.

Режим доступу: https://polissiauniver.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/Polozhennia_pro_academichnu_dobrochესnist.pdf

Виконайте завдання і дайте усну відповідь на запитання:

- Запишіть значення кожного з видів порушення академічної доброчесності (плагіат, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, необ'єктивне оцінювання).
- Які наукові роботи перевіряються на плагіат?
- Хто несе відповідальність за виявлений академічний плагіат?

Завдання 4. Опрацювання інформаційного джерела. Ознайомтеся із текстом «Положення про кваліфікаційні роботи», розміщеним на сайті Поліського національного університету.

Режим доступу: https://polissiauniver.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/Polozhennia_pro_kvalifikaciyni_roboty.pdf

Запишіть конспект опрацьованого тексту, орієнтуючись на питання:

- Структура кваліфікаційної роботи. Оформлення титульної сторінки.
- Анотація до кваліфікаційної роботи.
- Порядок захисту кваліфікаційної роботи.

Завдання 5. Прочитайте зразки текстів. Визначте, який текст є зразком анотації, зразком тез, уривком реферату.

А) УНІВЕРСАЛЬНІСТЬ СЕНКАНУ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Пlechko Antonina Andriivna,
к. філол. н., доцент кафедри іноземних мов
Поліський національний університет

Метою розвідки є дослідження можливостей методу СЕНКАНА та сфери його використання не лише в загальноосвітній школі, а також у вищій школі при викладанні різних дисциплін. Сенкан (синквейн) – короткий неримований вірш, що складається з п'яти рядків, завдячує своєю появою американській поетесі Аделаїді Крепс, яка любила японську поезію початку ХХ ст. хоча сам термін «сенкан» французького походження, означає цифру п'ять. Шкільні вчителі зачасто використовують такий метод на своїх уроках, оскільки він не вимагає тривалих затрат часу та передбачає реалізацію практично усіх особистісних здібностей

(інтелектуальних, творчих тощо). Педагогиня Арина Думанська вважає, що сенкан синтезує інформацію і факти в стисле висловлювання, котре описує, віддзеркалює запропоновану тему [1]. Освітянка Тетяна Пересунько зауважує, що сенкан – це міні стратегія, яка підсумовує інформацію, висловлює складні ідеї, відчуття та уявлені лише декількома словами [2]. Сенкан – швидкий і потужний спосіб аналізу, синтезу і узагальнення понять, техніка цього вірша ідеально підходить для розвитку образного мислення, концентрації знань, переосмислення отриманої інформації, вираження своєї позиції щодо теми, закріплення вивченого. Процедура складання сенкану гармонійно поєднує елементи трьох навчальних систем: діяльнісну, інформаційну та особистісно орієнтовану...

Складаючи сенкан, студент реалізує свої особистісні здібності: інтелектуальні, творчі та образні. Це універсальний метод, який може бути застосований до текстового матеріалу з будь-якого предмета. При зовнішній простоті, сенкан – швидкий, але потужний інструмент для рефлексії, синтезу та узагальнення понять та інформації. Сенкан не демонструє знання, він показує розуміння, оціночні судження з певного питання.

Цей метод може бути використаний на різних етапах практичного заняття: на початку заняття сенкан можна використати для мотивації студентської групи або для з'ясування, наскільки

студенти обізнані з конкретною темою. На завершальному етапі сенкан можна використати для підбиття підсумків, перевірки рівня сприймання матеріалу, уміння характеризувати поняття і явища. Метод сенкану є цікавим для молоді і характеризується такими особливостями: забезпечує міжпредметні зв'язки, розвиває творчі здібності студентів; викликає інтерес і навіть захоплення предметом, процесом навчання в цілому.

Зразки сенкану за професіями

<p><i>Агроном</i> Досвідчений, закоханий у поле Сіє, вирощує, отримує врожай Агроном повинен мати ґрунтовні знання зі свого фаху Ґрунт</p>	<p><i>Юрист</i> Професійний, впевнений Захищає, консультує, допомагає Юрист кваліфіковано користується знаннями для захисту громадян Закон</p>
<p><i>Бухгалтер</i> Розумний, кваліфікований Рахує, контролює, звітує Бухгалтер здійснює контроль за витратами та доходами підприємства Цифри</p>	<p><i>Ветеринар</i> Уважний, співчутливий Діагностує, лікує, спостерігає Ветеринар відрізняється від людей інших професій своєю любов'ю до тварин Ветклініка</p>

Список використаної літератури:

1. Думанська Ірина Іванівна. Сенкан на уроці української мови і літератури. <https://vseosvita.ua/library/senkan-na-uroci-ukrainskoi-movi-ta-literaturi-200229.html?rl=1714665>
2. Пересунько Тетяна Миколаївна. Сенкан на уроках філології. <https://urok-ua.com/senkan-na-urokah-filolohiji/>
3. Сенкан. <https://naurok.com.ua/scho-take-senkan-yak-pisati-senkan-7191.html>

Б) Дотиком душі [Текст] : збірка поезій / Тетяна Миколаївна Рибак. Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2020. 300 с.

У Ваших руках збірка поезій, народжена дотиком душі її авторки до найголовнішого. Поезія Тетяни Рибак точно не залишить Вас байдужими, бо основне почуття, яке наповнює її твори – Любов.. Любов – то і є дотик душі. Ця поезія зворушить і зігріє душі тих, хто спраглий відчуття затишку і тепла, бо тут його вповні. Те, про що пише Тетяна Рибак, ніколи не минає...

Цінним подарунком може стати ця книга для тих, хто з якихось причин відірваний від рідної землі, але давно вже хотів би відчутти подих рідного краю. Українське Полісся, де народилася поетеса, постане перед Вами як незбагненна казка і світ тонких матерій, як диво див, неосяжне у своїй загадковості й чарівності.

У збірці використані в якості ілюстрацій репродукції картин народного художника України, геніального митця сучасності й земляка Тетяни Рибак – Юрія Камишиного. Почитайте – і переконайтеся, що досі Ви ще так не бачили і так не відчували...

В) СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ТЕРМІНІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ВСТУП

1. Розвиток первинних знань про бухгалтерію XI-XVIII ст.
2. Становлення бухгалтерського обліку як науки в період XIX-XX ст.
3. Історія становлення та формування української термінології з бухгалтерського обліку.

ВИСНОВКИ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

III. Науково-дослідницькі, творчі завдання

Завдання 5. Підготуйте 5 каталожних карток статей/книг за обраним фахом. Ознайомте одногрупників із джерелами під час заняття.

Довідка. Структура каталожної картки: повна назва джерела з одного боку і анотація до нього – на звороті.

Рекомендоване довідкове джерело:

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел у дисертації з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.

Режим доступу:

https://drive.google.com/file/d/1FCoiPjgSICBQz_Q9PDu1p4a-Dp_QG2Ry/view

Завдання 6. Користуючись таблицею 3, складіть конспект наукової статті за обраним фахом, заповнивши графи за зразком.

Таблиця 3

Конспект наукової статті

<u>Повна назва джерела:</u> Віртуальна лексикографічна лабораторія "Словник української мови" як інструмент семантичних досліджень / В.А. Широков, І.В. Олександрук // Мовознавство, 2019. № 5. С. 3-20.			
<u>Предмет</u> дослідження (мета автора, що саме досліджує)	<u>Мікротеми</u> (3-5 тез – основних положень)	<u>Аргументи</u> (цифри, факти до кожної тези)	<u>Власні думки</u> (актуальність, перспективи дослідження)
застосування теорії лексикографічних систем як методології організації та проведення різнопланових досліджень мовної системи.	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.

Завдання 7. Напишіть ЕСЕ за цитатою:

- *Освіта – це те, що більшість отримує, багато хто передає, та лише деякі мають. (Карл Краус)*

Режим доступу: <https://osvitanova.com.ua/posts/3409-20-tsytat-svitovykh-myslyteliv-pro-osvitu>

• *Ми фінансуємо науку не тому, що багаті, а ми багаті тому, що фінансуємо науку. (Вільям Черчіль)*

Режим доступу: <https://vyshgorod.in.ua/novini/2974-poperedu-podorozh-vid-vishgoroda-do-konstantinopolya>

• *Найважливіше завдання цивілізації – навчити людину мислити (Томас Едісон)* Режим доступу: <https://pdatu.edu.ua/images/vihovna-robota/psiholog/ps03.pdf>

• *Хто хоче змінити світ, нехай змінить себе! (Сократ)* Режим доступу : <https://pdatu.edu.ua/images/vihovna-robota/psiholog/ps03.pdf>

• *Те, що в тебе виходить найкраще, і є твоє покликання (Арнольд Бейссер)* Режим доступу : <https://pdatu.edu.ua/images/vihovna-robota/psiholog/ps03.pdf>

• *Не вірте тим, хто стверджує, ніби освіта – привілей людей вільних, а вірте філософам, які кажуть, що тільки освічені люди – вільні. (Епіктет)* Режим доступу : <https://vseosvita.ua/blogs/tsytata-pro-navchannia-27612.html>

Завдання 8. Лінгвістичний кросворд «Форми науково-дослідної роботи». Дайте відповіді на запитання, заповнивши порожні клітинки:

По горизонталі:

1. Лаконічно викладений зміст книги, статті, лекції або виступу, що містить основні положення почутого або прочитаного.

5. Скорочений виклад основних аспектів змісту наукового дослідження, лекції або статті за певною

структурою: вступ, результати дослідження, висновки та використана література.

По вертикалі:

2. Стислий виклад змісту книги або статті, узагальнена характеристика дослідження, яка пояснює структуру та зміст публікації.

3. Скорочений виклад змісту наукової проблеми, виконаний на основі аналізу джерельної бази дослідження.

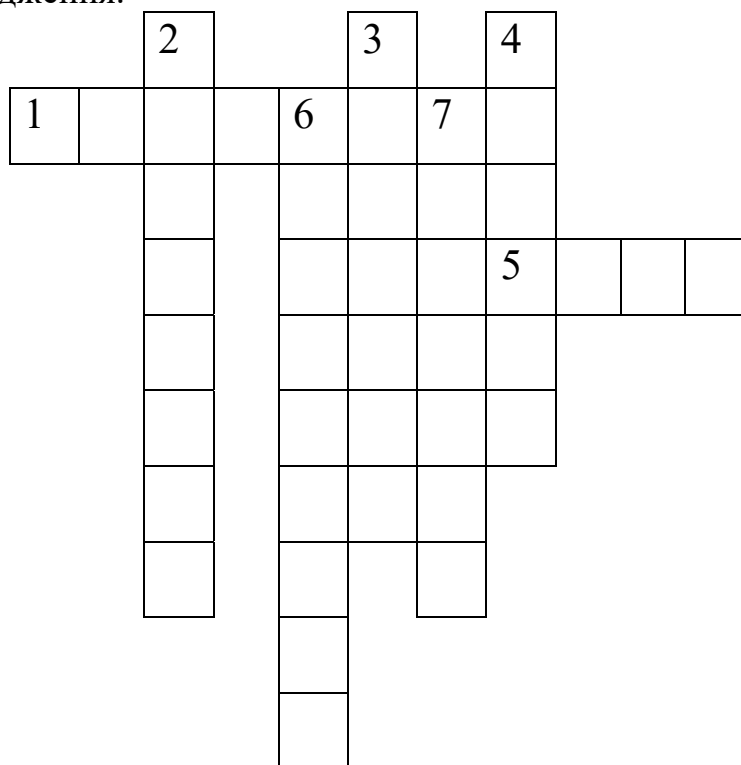

Рис. 1. Лінгвістичний кросворд «Форми науково-дослідної роботи»

4. Самостійна дослідницька робота з конкретної наукової проблематики, розміщена у науковому періодичному видання.
6. Засоби наукових текстів: схеми, таблиці, графіки, діаграми, розділи.
7. Студентська навчально-наукова дослідницька робота, обсягом 25-40 сторінок, як результат дослідження проблеми в самостійно виконаних розробках.

РОЗДІЛ 4

САМОСТІЙНА РОБОТА. ТЕКСТ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ. КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

Тема 8

Основи українського правопису

Основні питання теми

1. *Правописні норми української мови: історія правопису.*
2. *Структура й особливості чинного правопису 2019 року.*

Інформаційні джерела

- Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні; Інститут української мови. К., 2019. 282 с. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>
- Методичні рекомендації із застосування Українського правопису в новій редакції. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 76 с. Режим доступу: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3560/1/%D1%83%D0%81.pdf>
- В. Красавіна, Т. Хомич К. Практикум із правопису й пунктуації української мови: навчальнометодичний посібник. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. 140 с. Режим доступу: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/8902/1/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D1%96%D0%B7%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%20%D0%B8%D0%BA.pdf>
- Практикум з правопису української мови / Євсєєва Г.П., Богуславська Л. Г., Рощина Ю.М. Дніпро : ПДАБА, 2020. 182 с. Режим доступу : <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/5623/1/D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%81%D1%83.pdf>
- Шевчук С., Виноградова Ю., Глущик С., Дияк О., Лобода Т. Український правопис : нова редакція : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2020. 118 с.

Методичний супровід

Тема зорієнтована на розвиток правописних (орфографічних та пунктуаційних) навичок в майбутніх фахівців – отже, неодмінно виконуються

усі вправи. Важливим є завдання на роботу з текстом. Запропонований тест сприяє узагальненню теоретичних знань з правопису. Цікавими завданнями є складання опорного конспекту до теми та речень за схемами.

I. Тренувальні репродуктивні завдання

Завдання 1. Виконайте письмово орфографічні вправи, поясніть написання, користуючись чинним Українським правописом.

Вправа 1. Вставте, де потрібно, пропущену літеру/знак у наведених нижче словах:

Ш...потіти, вел...чезний, л...вада, к...шеня, ...кання, на...вний, его...зм, абори...ен, ...енерал, ...удзик, а...рус, ...рунт, рум...яний, духм...яний, мавп...ячий, моркв...яний, торф...яний, Лук...ян, без...ядерний, без...іменний, буль...он, міль...он, Запор...жжя, повноголос...я, збер...гла, всюд...хід, місяц...хід, ш...стиденка, ч...рнетка, ч...рниця, допом...гати, ст...рати, поколиш...те, їж...жу, студен...ство, пропаг...ндис...ський, во...аний, пі...аний, Оль...ин, доч...ин, д...оготь, лю...ськість, по-францу...кому, тюр...ма, промін...чик, Уман...щина, Прип...ять, л...ється, Він...ич...ина, корис...ний, шіс...надцять, реміс...ник, в...ічливий, об...ити, роз...ява, військ...омат, священ...ик, вікон...иця, неблаган...ий, непримирен...ий, божествен...ий, мотуз...я, колос...я, ріл...я, л...єш.

Вправа 2. Запишіть слова, обравши одну з літер у префіксах, поясніть написання:

С(З)хилити, с(з)фокусуватися, з(с)питати, з(с)казати, з(с)чепити, с(з)шиток, без(с)корисливий, роз(с)чавити, роз(с)казати, бес(з)крайї, воз(с)креснути, понад(т)плановий, перет(д)плата, нат(д)кусити, над(т)потужний, оп(б)палити, піт(д)тримка, під(т)южувати, роз(с)чин; при(е)погано, при(е)міський, пре(и)боркати, при(е)паркувати, архи(і)стратиг, квазі(и)стійкість.

Вправа 3. Утворіть похідні слова від записаних нижче за допомогою суфіксів –ик, -ник, -івник, -льник; -ив; -аль, -ень, -ець (-єць), -ість, -тель; -к, -иц (я), -ин (я), -ес:

Газ, праця, мрія, вузол, ліра, уболівати, рятувати; варити, курити, морозити, марити; кувати, скрипка, учити, Італія, великий, Іспанія; щедрий, любити; директор, співак, наставник, майстер, патрон.

Вправа 4. Запишіть форми жіночих та чоловічих імен та по батькові:

Ірина, Степан (Ростислав); Соломія, Любомир (Ілля); Софія, Назар (Сергій); Катерина, Єгор (Микола); Дарина, Тарас (Хома); Юхима, Харитон (Терентій); Олена, Олесь (Григорій); Оксана, Тимофій (Ігор); Параска, Прокіп (Сава); Уляна, Гліб (Василь);

Віолетта, Кирило (Яків); Сара, Устим (Віталій); Єлизавета, Артем (Олег); Кароліна, Борис (Олексій).

Вправа 5. Утворіть присвійні прикметники від іменників:

Баба, Ольга, Миколка, Софія, мама, мати, Зоя, свекруха, тітка, Степан, Семен, ненька, Галька, Катря, Шевченко, Василь, Олексій, майстер, батько, Андрій, Ігор, онук, онучка, дитинка.

Вправа 6. Запишіть складні слова, вставивши відповідний сполучний звук (поєднувальний голосний)/останній голосний першої частини слова – о, а, е, и, у:

Гірнич...промисловий, бур...лом, житт...пис, груш...подібний, душ...губ, кільк...разовий, каш...вар, друж...любний, тр...ніжок, овоч...сховище, кра...знавство, наці...творення, мор...продукти, всюд...хід.

Вправа 7. Запишіть слова у три стовпчики:

1) пишуться разом; 2) пишуться окремо;

3) пишуться через дефіс:

Академ/відпустка, спец/випуск, купівля/продаж, боди/білдинг, пара/олімпієць, дендро/парк, сільсько/господарський, економ/клас, гео/політика, нарко/бізнес, моно/вистава, з давніх/давен, етно/гурт, прес/конференція, поп/музика, хліб/сіль, пан/Європа, гіпер/маркет, мало/помалу, екс/чемпіон, віце/адмірал,

прем'єр/міністр, віч/на/віч, максі/одяг, топ/менеджер,
півтора/метровий, чин/чином, одним/одна,
статус/кво, медіа/лінгвістика, пів/кілограма,
пів/Києва, пів/острова, пів/острів, пів/куля,
пів/захисник, дев'яносто/п'яти/річчя, напів/автомат,
лікар/еколог, член/кореспондент, компакт/диск,
до/дієз, країна/інвестор, жук/короїд, аби/хто,
хто/небудь, ніби/то, жовто/гарячий, казна/як,
західно/український, фізико/математичний,
біло/сніжний, глухо/німий,
контрольно/вимірювальний, науково/виважений,
мовно/літературний, аграрно/промисловий.

Вправа 8. Лінгвістична гра «Омонімія частин мови». Спишіть текст, розкривши дужки. Підкресліть омонімічні пари. Поясніть, як контекст впливає на написання слів.

Закоханий в/волю і в тебе

Забути ніжний голос твій навчи,
Коли читаєш ти на/пам'ять прозу.
Я чую ту мелодію в/ночі
І зупинити музику не/в/зможі.
Я в/голос промовляю, що люблю,
Не запитавши дозволу у/ночі...
Я возвеличу зовнішність твою,
Намалювавши ці прекрасні очі.
І, в/волю надивившись на портрет,
Побачу в нім чи/мало неземного.
Чи/мало в тім розваги, що поет

В тобі побачив Ангела святого?
Тобою зачарований, люблю,
Ти ж – з кожним днем все більше забуваєш...
Я, в/голос твій вслухаючись, молю:
– Поклич мене тоді, коли згадаєш!
На/пам'ять сподіваюся твоєю... (К.Климова)

**Вправа 9. Запишіть власні та загальні назви.
Поясніть, які зі слів пишуться з великої літери.**

Г(г)рінченків словник, І(і)сус Х(х)ристос, А(а)хіллес,
А(архангел), Т(т)итан, Ш(ш)евченківська премія,
Ш(ш)евченківський стиль, Д(д)амоклів меч,
П(п)іфагорова теорема, Б(б)іла Ц(ц)ерква,
Ж(ж)итомирщина, З(з)ахідна У(у)країна, Д(д)ень
Н(н)езалежності У(у)країни, Д(д)ень П(п)ам'яті і
П(п)римирення, К(к)иево-П(п)ечерська Л(л)авра,
В(в)ерховна Р(р)ада У(у)країни, Є(є)вропейський
С(с)оюз, мережа «Ф(ф)ейсбук», Ф(ф)ейсбук,
М(м)іністр О(о)світи і Н(н)ауки У(у)країни, О(о)рден
«З(з)олота З(з)ірка», Н(н)обелівська П(п)ремія.

**Вправа 10. Спишіть текст, поставивши пропущені
знаки пунктуації. Звірте написане з оригіналом,
поясніть пунктограми.**

Що наймиліше

Якщо у вас запитують що миліше за все для
людини ви поміркувавши декілька секунд мабуть
відповісте Звісно сон! Із народною мудрістю не
можна не погодитися людина без сну не здатна

існувати саме повноцінний сон дає організму 8-9 годин відпочинку. А потім роби що хочеш працюй навчайся займайся спортом твори спілкуйся зі світом подорожуй автівкою підкоряй Говерлу або швидку річку.

Але зараз наше життя поділяється на «до» і «після». Йдеться про страшну війну початок якої став часом відліку нової України згорьованої знесиленої але водночас мужньої та нескореної. Звичайний повноцінний сон став для багатьох винагородою після доби важкого бою після ночі безперервної тривоги сидіння в укриттях із вірою в наших захисників і надією на вправну роботу ППО та божу волю...

Якщо у вас запитують що наймиліше для кожного з українців ви без вагань вигукнете Переможний Мир!. Так звісно Мир коли спокійно спатимуть наши дітки по статусу своєму названі дітьми війни діти яким жити щасливо і незалежно.

Що наймиліше?

Якщо у вас запитують, що миліше за все для людини, ви, поміркувавши декілька секунд, мабуть, відповісте: «Звісно, сон!». Із народною мудрістю не можна не погодитися: людина без сну не здатна існувати – саме повноцінний сон дає організму 8-9 годин відпочинку. А потім роби що хочеш: працюй, навчайся, займайся спортом, твори, спілкуйся зі світом, подорожуй автівкою, підкоряй Говерлу або швидку річку.

Але зараз наше життя поділяється на «до» і «після». Йдеться про страшну війну, початок якої став часом відліку нової України – згорьованої, знесиленої, але водночас мужньої та нескореної. Звичайний повноцінний сон став для багатьох винагородою після доби важкого бою, після ночі безперервної тривоги, сидіння в укриттях із вірою в наших захисників і надією на вправну роботу ППО та божу волю...

Якщо у вас запитують, що наймиліше для кожного з українців, ви без вагань вигукнете: «Переможний Мир!». Так, звісно, Мир, коли спокійно спатимуть наші дітки, по статусу своєму названі дітьми війни, діти, яким жити щасливо і незалежно.

II. Продуктивно-репродуктивні завдання

Завдання 2. Виконайте тест на знання українського правопису.

1. Дата (рік) схвалення чинного українського правопису Кабінетом Міністрів України:
А) 1928;
Б) 2018;
В) 2019;
Г) 1989.
2. Авторами першого офіційного українського правописного кодексу були:

- А) І. Огієнко, М. Хвильовий, М. Грушевський;
Б) І. Огієнко, А. Кримський, Є. Плужник;
В) Є. Плужник, А. Кримський, М. Скрипник;
Г) Б. Грінченко, М. Грушевський, Є. Желехівський.
3. Назвіть місто, у якому проходила 1927 року Всеукраїнська правописна конференція:
А) Харків;
Б) Київ;
В) Житомир;
Г) Львів.
4. Написання літери **И** передбачено в усіх словах рядка:
А) м..нуле, С..дней, Р..о-де-Жанейро;
Б) ..кати, ..род, Р..га;
В) Кім Чен ...н, Мадр..д, аж..отаж;
Г) д..агноз, д..ван, ж..раф.
5. У кожному слові рядка наявні літери **-Я, Ю, Є-** позначають по два звуки:
А) дядько, в'юн, останне;
Б) м'ята, мою, кур'єр;
В) їжак, сюди, лазанья;
Г) люди, якість, єнот.
6. Букву **-Г-** пишемо в усіх словах рядка:
А) ..валт, ..анок, ..ринджоли;

- Б) ..удзик, ба...аж, ..укати;
- В) ..речний, кри..а, педа..ог;
- Г) про..авити, ..енерал, ..азда.

7. Буквосполучення **-ЬО-** пишемо на місті пропуску в усіх словах рядка:

- А) рай...н, міль...н, вс...го;
- Б) с...мий, т...хкання, л...н;
- В) л...х, тр...х, баталь...н;
- Г) ц...го, Ковал..в, заво...вник.

8. Апостроф **НЕ** потрібно писати в усіх словах (географічних назвах) рядка:

- А) Р...сне, Кам...янське, Вапн...ярка;
- Б) М...кохід, Трост...янець, Ма...яки;
- В) Мар...янівка, Ул...янівка, Солов..їне;
- Г) Біл..яни, Коз..ятин, Св..ященне.

9. Апостроф потрібно писати в усіх словах рядка:

- А) матір...ю, духм...яний, різдв...яний;
- Б) В...язовиця, Дем...ян, п...ять;
- В) дит...ясла, медв...яний, св...ятковий;
- Г) пір...я, тьм...яний, дзв...якнути.

10. Чергування голосних відбувається в усіх словах рядка, ОКРІМ:

- А) бдж...ла – бдж...ляр, полож...нь – полож...ння;
- Б) ос...б – ос...ба, брат...в – брат...ва;
- В) Ки...в – Ки...ва, кол...р – кол...ру;

- Г) Черніг...в – Черніг...ва, бор...да – бор...д.
11. Варіантне наголошування (подвійний наголос) мають усі слова рядка:
- А) весняний, завжди, мабуть;
 - Б) алфавіт, добуток, курятина;
 - В) дециметр, закладка, кропива;
 - Г) донька, кілометр, рукопис.
12. Відповідно спрощення приголосних дотримано правопису слів у рядку:
- А) студентський, цілістний, шіснадцять;
 - Б) чесно, студенський, щотиждневик;
 - В) улесливий, кількісний, шістсот;
 - Г) ненависний, зап'ястний, контрастний.
13. Правильно написано усі слова в рядку (чергування приголосних), ОКРІМ
- А) гірництво, козацький, парубоцтво;
 - Б) празький, боягузтво, товариський;
 - В) молодецький, козацтво, запорізький;
 - Г) убоцтво, збаражзький, герцозький.
14. На місці пропуску слід вживати прийменник – **У**– в усіх словосполученнях рядка:
- А) ... своїй життєдіяльності, співаємо ...вагоні,
...Києві злива;
 - Б) ...творчості Ю. Камишного, їдемо...автобусі,
...Амстердамі;

- В) пішли ...садок, ...очах надія, ...неї ковід;
 Г) завітали ...Одесу, знайшла...фотостудії,
 купатися...річці.
15. Написання **знака м'якшення (Ь)** на місці пропуску передбачено в усіх словах рядка:
 А) ган...ба, спіл...ці, різ...ко;
 Б) Гриц...ко, вуз...кий, рибал...ці;
 В) молот...ба, Гуцул...щина, війс...ковий;
 Г) монгол...ка, Натал...ці, мен...ший.
16. **Подвоєння** приголосних потрібно писати в усіх словах рядка:
 А) війсь(к/кк)омат, годи(н/нн)ик, спече(н/нн)ий;
 Б) ро(з/зз)броїти, письме(н/нн)ик, свяще(н/нн)ик;
 В) за(в/вв)ишки, навіже(н/нн)ий, відмі(н/нн)ик;
 Г) осі(н/нн)ій, свяче(н/нн)ий, непоміче(н/нн)ість.
17. В усіх словах рядка відбувається **подовження** приголосних:
 А) Поліс...я, узбереж...я, знан...я;
 Б) гордин...я, сум'ят...я, сіл...ю;
 В) Середземномор...я, повіст...ю, навман...я;
 Г) сторіч...я, суд...і, стат...ей (від *стаття*).
18. Літеру **-З-** потрібно писати на місці пропуску в усіх словах рядка, **ОКРІМ**:
 А) ...рання, роз...броїти, бе...коштовний;
 Б) пере...кочити, ...битий, ро...тлумачити;

- В) ...питати, ...повістити, ...керований;
Г) ро...квітлий, ...пересердя, ...чеплення.
19. Літеру **-И-** потрібно писати на місці крапок в усіх словах рядка:
А) пр...зирство, пр...буток, пр...дніпровський;
Б) пр...тримати, пер...казати, пр...звисько;
В) пр...хитрий, пр...славний, пр...гноблення;
Г) пр...вертати, пр...міський, пр...вітання.
20. Суфікс **-ИН-** потрібно писати замість крапок у фемінитивах усього рядка
А) студент...а, кравч...я, редактор...а;
Б) майстр...я, філолог...я, порадни...я;
В) співач...а, фігурист...а, поетес...;
Г) плавч...я, бойк...я, фахівч...я.
21. Суфікс **-БОВИЧ-** вживаємо для творення імен по батькові від усіх імен у рядку:
А) Василь, Ілля, Андрій;
Б) Ігор, Еміль, Лазар;
В) Анатоль, Кость, Григір;
Г) Іван, Яків, Сергій.
22. Суфікс **-ОВ-** вживаємо на місці пропуску в усіх прикметниках рядка, ОКРІМ
А) Шевченк...ий, святк...ий, казк...ий;
Б) батьк...а, дощ...ий, кварц...ий;
В) Петр...а, служб...ий, бой...ий;

- Г) значенн...ий, березн...ий, Андрі...а.
23. В усіх словах на місці пропуску потрібно писати сполучну голосну –О–
- А) давнь...український, середнь...віччя, земл...мір;
 - Б) синь...окий, дв...актний, овоч...сховище;
 - В) країн...знавство, сам...вчитель, дв...ярусний;
 - Г) земл...трус, кост...прав, друж...любний.
24. Орфографічну помилку в написанні складноскорочених слів допущено в рядку:
- А) інтербригада, онколікарня, пан-Європа;
 - Б) аудіоальбом, лжесвідок, топмодель;
 - В) вебсторінка, екопродукти, флешінтерв'ю;
 - Г) псевдоФауст, міні-спідниця, віцепрем'єр.
25. Немає орфографічних помилок у написанні слів у рядку
- А) пів-Європи, пів години, пів'ящика;
 - Б) Пів Житомира, півзахисник, пів яблука;
 - В) півкуля, пів острів, пів'України;
 - Г) пів острова, пів'ями, півміста.
26. Дефіс ставимо замість крапок в усіх словах-прикладках у рядку:
- А) земля...мати, юнак...патріот, Сапун...гора;
 - Б) учитель...фізик, країна...агресор, місто...Київ;
 - В) грузинка...дівчина, річка...Тетерів, жук...короїд;

- Г) льон...довгунець, село...Благодатне,
квіти...ромашки.
27. З дефісом потрібно писати всі займенники в рядку:
- А) ні/чого, котрий/сь, будь/кого;
 - Б) аби/який, де/ким, коли/небудь;
 - В) будь/хто, казна/коли, який/небудь;
 - Г) бозна/що, будь/на/чому, хтозна/при/кому.
28. Разом потрібно писати всі складні прикметники рядка:
- А) південно/західний, м'ясо/молочний, довго/очікуваний;
 - Б) жовто/гарячий, сорока/денний, давньо/український;
 - В) блакитно/жовтий, суспільно/політичний, важко/поранений;
 - Г) сто/літровий, військово/морський, столярно/теслярський.
29. Правильно написані всі прислівники в рядку:
- А) до нині, відразу, навітанку;
 - Б) на завжди, навіки, допобачення;
 - В) полатині, всередині, день-у-день;
 - Г) дощенту, щонайдужче, уві сні.
30. З дефісом потрібно писати всі прислівники в рядку:

- А) раз/у/раз, по/батьківськи, по/сусідству;
 - Б) далеко/далеко, віч/на/віч, по/українському;
 - В) з/дня/на/день, по/бойовому, уві/сні;
 - Г) по/двоє, коли/не/коли, час/від/часу.
31. Орфографічну помилку щодо вживання великої літери допущено в рядку:
- А) Нестор Літописець, Азовське море, День Незалежності України;
 - Б) Леонардо да Вінчі, Перська затока, День Конституції України;
 - В) Рафаєлева «Мадонна», вулиця Академіка Вернадського, Михайлівський Золотоверхий монастир;
 - Г) Річард Левове серце, Біловезька пуца, Збройні Сили України.
32. Орфографічні помилки в поділі слів для переносу допущено в рядку:
- А) ака – демія, бур’ – ян, безу – пинно;
 - Б) сльо – за, ро – зорати, бай – ка;
 - В) пай – ок, низ – ько, ши – я;
 - Г) до – зрівати, най – більший, знан – ня.
33. Фразеологізми синоніми подано в рядку:
- А) скреготати зубами – рвати й метати, за холодну воду не братися – давати горобцям дулі;
 - Б) як кіт наплакав – хоч лопатою загібай, задирати носа – умивати руки;

- В) кров з молоком – хоч з лиця воду пий, намотати на вус – водити за носа;
- Г) Біла ворона – альфа й омега, відкладати в довгий ящик – танцювати під чужу дудку.
34. Усі слова в рядку належать до жіночого роду:
- А) незалежність, дівча, торнадо;
- Б) розкіш, поні, знаряддя;
- В) перемога, фрау, салямі;
- Г) подорож, меню, степ.
35. Закінчення –У (Ю)– у формі родового відмінка однини мають усі іменники у рядку:
- А) гнів, гопак, долар;
- Б) портфель, гектар, синтез;
- В) взвод, священник, кілометр;
- Г) живопис, бокс, успіх.
36. Неправильно утворено форму кличного відмінка в усіх словах рядка:
- А) бійцю, декане, синку;
- Б) голубе, діде, ковале;
- В) хлопче, радосте, мати;
- Г) Олено, Сергію, Маріє.
37. Орфографічні помилки допущено в утворенні імен по батькові у рядку:
- А) Калинович, Остапівна, Ярославівна;
- Б) Богданович, Петрівна, Дмитріївна;

- В) Лазарьович, Олексійович, Валеріївна;
Г) Андрієвна, Ігорович, Хомовна.
38. Помилки у написанні прикметників допущено у рядку:
А) крайовий, суттєвий, замшевий;
Б) кварцевий, нулевий, вишньовий;
В) вільховий, коричневий, фенхелевий;
Г) звуковий, ялицевий, шагреновий.
39. Помилки у відмінюванні прізвищ допущено у рядку:
А) звернутися до Григорія Кухти, працювати з Оленою Кібук, передати Олександрові Зайцю;
Б) розмовляти з Ярославом Кононенко, завітати до Інни Солодкої, подарувати Ганні Березі;
В) побачив Андрія Кириленко, приїхав до Зоряни Музика, доручити Станіславу Дуб;
Г) попрощатися з Іриною Химич, написати Віталію Венгловському, вшанувати Лесю Кандибу.
40. Неправильно побудовані словосполучення на позначення часу:
А) без п'яти сімнадцятого, чотири хвилини другої, шість тридцять;
Б) двадцять хвилин на десяту, п'ять хвилин до першої, дев'ята година;
В) пів на дванадцяту годину, за десять хвилин сьома, восьма година чотири хвилини;

- Г) чверть на одинадцятую, сімнадцять хвилин по дванадцятій, сім хвилин до шостої.
41. Допущено помилки у відмінювання числівників у рядку
- А) п'ятдесяти семи, сорока чотирьох, двісті двадцять шостий;
 - Б) сімдесятьма двома, ста двадцятьом, тридцять першому;
 - В) п'ятисот семи, дев'яноста трьома, чотирма п'ятими;
 - Г) шестидесяти два, дев'яносто вісьмох, чотирьохсот четвертого.
42. Орфографічні помилки у написанні форм наказового способу дієслів допущено у рядку:
- А) співаймо, хай читає, одягайте;
 - Б) давайте працювати, з'їси, відповідаємо;
 - В) розповсюджуймо, нехай принесе, виголоси;
 - Г) боріться, розвиваймо, перемагайте.
43. Написання іншомовних слів з буквосполученням [СК] в українському перекладі передано НЕПРАВИЛЬНО у рядку:
- А) Штокман, Шерлок, Брокес;
 - Б) Брюкнер, Текерей, Дікінсон;
 - В) Ламарк, Бісмарк, Стокгольм;
 - Г) Діккенс, Беккі, Буккінгем.

44. Правопис іншомовних слів відповідно вимог чинного правопису 2019 року НЕ ДОТРИМАНО у рядку:
- А) проєкт – Соєр, кафедра – Афіни, Хайям – Донської;
 - Б) Гарсія – Георг, етер – мітологія, фое – проєкт;
 - В) Феєрбах – Трубецький, Афіни – Атени, Гете – Гарвард;
 - Г) Савоя – катедра, Луговський – Дікенс, логаритм – дитирамб.
45. Скісну риску (/) як пунктуаційний знак з розряду нелітерних орфографічних знаків на місці крапок слід ставити в усіх рядках, ОКРІМ
- А) системність...несистемність політичних явищ, р...н (скороч. району), кг...м³;
 - Б) співвідношення курсу євро...долар, № п.п, 2024...2025 н. р.;
 - В) кому...небудь, Іван Кандиба...Сидоренко, жовто...блакитний;
 - Г) тенденції до аналізу...синтезу, км...год, Перемога і...або Поразка?
46. Пишемо закінчення –И– у родовому відмінку на місці пропуску в усіх словах рядків, ОКРІМ
- А) незалежност..., радост..., Рус...;
 - Б) Уман..., подорож..., галуз...;
 - В) гідност..., Білорус..., чест...;
 - Г) писемност..., смерт..., сол....

47. Допущено орфографічні помилки у написанні назв сайтів у рядку:
- А) інстаграм, у фейсбуці, тікток;
 - Б) Інтернет-сервіс "ТікТок", в мережі "Ютуб", на вайбері;
 - В) "Фейсбук", освітні курси на "Ютубі", "Всеосвіта";
 - Г) енциклопедія "Вікіпедія", твіттер, освітня платформа "Едера".
48. Усі слова є фемінітивами у рядку:
- А) героїня, директор, пілот;
 - Б) бухгалтер, професор, філологиня;
 - В) юрист, амбасадорка, економіст;
 - Г) майстриня, кандидатка, захисниця.
49. Усі службові слова є прийменниками у рядку:
- А) не переймайся, мати і донька, лише завтра;
 - Б) згідно з наказом, не старий ліс, усе ж таки домовилися;
 - В) вздовж лінії оборони, поміж нами, назустріч порятунку;
 - Г) всупереч правилам, деякою мірою, саме сьогодні.
50. Лексичні помилки допущено у рядку:
- А) витяг з протоколу, належати до більшості, розгорнути підручник;

- Б) буханка хліба, білети на потяг, завідуючий кафедрою;
- В) волоський горіх, розв'язати завдання, наступна зупинка;
- Г) не впорався з керуванням, заподіяти шкоду, пам'ятник Стусові.

III. Науково-дослідницькі, творчі завдання

Завдання 3. Використавши «метод евристичних запитань», підготуйте усне повідомлення на одну з тем (за вибором):

Довідка. Хто? Що? Навіщо? Як? Де? Чим/Якими засобами? Коли? – ці евристичні запитання допомагають дослідити й точно описати суть явища, розкрити закономірності, дійти істини.

- Історія українського алфавіту.
- Винайдення друкарства.
- Перші граматики української мови.
- Історія українського правопису.
- Чинний український правопис: специфіка.

Завдання 4. Складіть алгоритм, який допоможе обрати правильний варіант написання слів за однією з орфограм:

Довідка. Алгоритм складається із твердження/запитання, на яке є два варіанта відповіді: «Так» або «Ні». Кожна з відповідей приводить до певного висновку.

- Правопис префіксів З-, С-.

- Правило «дев'ятки» у словах іншомовного походження (написання Й, І).
- Написання Ъ після Н перед шиплячими.
- Правопис слів з ПІВ.
- Спрощення в групах приголосних.
- Правила переносу слів із рядка в рядок.
- Правопис особових закінчень дієслів.
- Правопис ненаголошених голосних у коренях слів.
- Правопис прислівників (омонімія частин мови).
- Правопис власних і загальних назв.

Завдання 5. Складіть опорний конспект-таблицю на одну з тем (за вибором):

- Особливості відмінювання іменників першої відміни (тверда, м'яка, мішана групи);
- Особливості відмінювання іменників другої відміни (тверда, м'яка, мішана групи);
- Особливості відмінювання іменників третьої і четвертої відмін;
- Особливості відмінювання прикметників (тверда, м'яка групи);
- Зразки відмінювання кількісних і порядкових числівників;
- Відмінювання займенників;
- Дієслово. Особливості дієвідмінювання;
- Особливості творення дієприкметників та дієприслівників;

- Правопис слів іншомовного походження;
- Творення ступенів порівняння прикметників і прислівників.

Завдання 6. Складіть речення, користуючись схемами:

- Підмет – однорідні присудки.
- «Пряма мова, – слова автора. – Пряма мова».
- Підмет присудок, відокремлена обставина, виражена дієприслівниковим зворотом.
- Присудок обставина часу: узгоджене означення підмет однорідні присудки.
- Підмет присудок обставина місця (відокремлена уточнювальна обставина місця).
- Однорідні підмети – узагальнювальне слово присудок, відокремлений додаток.
- Підмет присудок, підмет присудок, підмет присудок.
- Означення підмет – підмет присудок, відокремлена обставина способу дії.
- Слова автора: «Пряма мова».
- Присудок, звертання, підмет присудок додаток додаток, сполучник ЩО підмет – присудок.

Тема 9

Переклад та редагування текстів професійного спрямування

Основні питання теми

1. *Поняття «переклад». Форми та види перекладу. Буквальний, адекватний, реферативний, анотаційний переклади.*
2. *Типові помилки під час перекладу наукових текстів українською.*
3. *Вибір синонімів під час перекладу. Переклад термінів.*
4. *Особливості редагування фахового тексту.*

Інформаційні джерела

- Бабенко Є., Амеліна С., Білорус Н. Проблеми теорії і практики сучасного перекладу: монографія. К.: Центр навчальної літератури, 2018, 470 с.
- Вступ до перекладознавства: методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька / уклад. Л. Р. Коккіна. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 28 с. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/rgf/french/navchalno-metod-materialy/Vstup_do_perekladoznavstva_metodychni_recomendatsii_2023.pdf
- Дем'янчук Ю.І. Відтворення терміносполуки в англomовних офіційно-ділових текстах крізь призму корпусно-прикладного перекладознавства: монографія. Суми : Університетська книга, 2024. 354 с.
- Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. Київ. «Українська книга», 2000 480с. URL:https://kropivnitsky.maup.com.ua/assets/files/praktichnij_slo_vnik_sinonimiv_ukrajinskoji_movi.pdf

- Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу: <https://polissiauniver.edu.ua>
- Кочан І. Термінологія: національна чи міжнародна? / Ірина Кочан // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології», 2009. № 648. С. 3–8.
- Максим Рильський. Мистецтво перекладу. Статті, виступи, нотатки // Упор. Г. Колесник. К.: Рад. Письменник. 1975. 344 с.
- Плечко А. А. Ділова українська мова для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»: практикум. Житомир : Поліський національний університет, 2024. 52 с. <http://m.polissiauniver.edu.ua/course/view.php?id=2475>
- Пономарів Олександр. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник 2-ге вид., стереотип. К.: Либідь, 2001. 240 с. URL: <https://s18440322748a6b0e.jimcontent.com/download/version/1449861176/module/11334143527/name/Ponomariv%20-%20Kultura%20Slova.doc>
- Руда Тетяна. Максим Рильський як теоретик перекладу // Народна творчість та етнографія. №3, 2005. С.4–9. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/42989/01-Ruda.pdf>
- Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні; Інститут української мови. К., 2019. 282 с. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>

- Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. [Вид. 2-ге, випр.]. Кіровоград: видавець Лисенко В.Ф., 2015. 130 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/a7d30d1a-9136-4d47-974b-49b31eecf722/content>

Методичний супровід

Тема, присвячена перекладанню та редагуванню тексту, передбачає з'ясування термінів «переклад», «перекладання», «редагування», «дублетна пара». Варто запропонувати завдання на роботу з деформованим текстом на основі опорних слів та без них. Доречно повторити теоретичний матеріал за допомогою лінгвістичного кросворду, а також підготувати повідомлення з проблем перекладознавства та культури мови.

I. Тренувальні репродуктивні завдання

Завдання 1. Виберіть українські слова-відповідники (у дужках) до запропонованих нижче англіцизмів:

Скіл (навичка, звичка), *булінг* (суперечка, цькування), *дедлайн* (термін дії, кінцевий термін), *акаунт* (обліковий запис, автобіографія), *селфі* (світлина, самознімка), *стікер* (наліпка, листівка), *лайфхак* (запитання, хитра порада), *тьютор* (захисник,

наставник), *скріншот* (світлина екрану, слайд презентації), *мобільний додаток*, *аплікейшн* (пристрій, застосунок), *фідбек* (відгук, настанова), *челендж* (заклик, виклик), *лайк* (вподобайка, позначка), *треш* (непристойність, помилка), *флешмоп* (раптове дійство, вчинок).

Завдання 2. Запишіть паралельні наукові терміни (слова або словосполучення) до запропонованих нижче лексем. Користуйтеся словниками іншомовних слів.

Офтальмолог, інфінітив, біографія, орфографія, каламбур, дефіс, гуманіст, бартер, автограф, компенсація, неологізм, бенефіс, перформанс, отоларинголог, менеджер, логіст, рекреація, презумпція, гідросфера, емпатія.

II. Продуктивно-репродуктивні завдання

Завдання 3. Лінгвістичний кросворд «Переклад та редагування фахового тексту». Дайте відповіді на запитання, заповнивши порожні клітинки:

По горизонталі:

1. Процес перетворення, трансформації тексту з мови оригіналу в текст іншою мовою.
3. Результат міжмовного перетворення тексту з однієї мови в текст іншою мовою.

7. Різновид усного перекладу, коли особа перекладає усну промову синхронно зі сприйняття на слух вихідної мови.

По вертикалі:

2. Мовний посередник (особа, комп'ютерна програма), що фахово виконує міжмовні перетворення тексту з однієї мови в текст іншою мовою.

4. Різновид письмового перекладу основних положень змісту оригіналу, що супроводжується висновками та оцінюванням. При цьому перекладі оригінал скорочується в 5-10 разів.

5. Різновид перекладу, який точно передає зміст оригіналу, стиль тексту, відповідає усім нормам літературної мови та протиставляється буквальному перекладу.

6. Різновид перекладу у вигляді стислої характеристики оригіналу, який містить критичну оцінку та обсяг перекладу не перевищує 500 друкованих знаків.

Рекомендовані інформаційні джерела:

• Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с. Режим доступу:

http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmov_2020_260.pdf

словосполучення як засіб рубрикації у науковому стилі. Нижче наведено допоміжні слова.

Довідка. Однією з причин неграмотного перекладу та невмілого редагування наукового та ділового тексту є калькування (дослівний переклад), яке є наслідком зросійщення української мови імперським радянським режимом.

На закінчення слід підкреслити значущість наукового доробку дисертантки, не дивлячись на поодинокі технічні огріхи його текстового оформлення. З однієї сторони – дослідження опирається на авторитетні наукові джерела, з другої – є новаторським на сьогоднішній день. У зв'язку з тим, що цікавими аспектами дисертації є в основному прикладні, а висновки зроблено в результаті самостійної науково-дослідницької роботи, перш за все пропонуємо підтримати дисертантку.

Допоміжні слова: підсумовуючи, спирається, насамперед, вагомість, важливість, з іншого боку, з одного боку, наразі, позаяк, здебільшого, переважно, попри.

III. Науково-дослідницькі, творчі завдання

Завдання 5. Робота з текстом (редагування). Прочитайте виправлений вами текст перед групою.

Під час вивчення іноземної мови людину може захопити зацікавити і зачарувати лексика мови яку

особа опановує. Вивчення мови як захоплююче та цікаве пізнання важливого чинника нації її традицій культури допомагає особистості підвищити рівень знань самооцінку впевненість розвиває пам'ять та креативне мислення розширює можливості щодо здобуття освіти пошуку роботи планування закордонних подороже, сприяє дистанційному спілкуванню новим знайомствам тощо. Особливо у вивченні мови захоплює лексика. З швидким доступом до інформації можемо з'ясувати що найбагатший лексичний склад має англійська мов (понад дев'ятсот дев'яносто дев'ять тисяч слів) найменший словниковий запас у мові Sranan Tongo (креольська мова жителів Суринамі – Сранан Тонго нараховує понад триста слів) «найшвидшою» мовою світу є японська найбільше літер в алфавіті кхмерської мови (Камбоджа) а найменше літер в алфавіті мови ротокас (нова гвінея). Однією з перших давніх мов відомих людству була шумерська мова, яка на сьогодні вважається «мертвою» мовою, водночас серед давніх мов що «дожили» до нашого часу науковці фіксують китайську та грецьку мови.

Найскладнішою для вивчення мовці вважають китайську мову, а найпростішою для вивчення європейцями серед романо-германських мов іспанську мову. Лексичний склад української мови послуговується часткою іншомовних слів. Зануруючись у вивчення історії походження слів ми користуємося словниками. За допомогою

етимологічного словника можемо з'ясувати ряд слів пов'язаних із навчанням у закладі вищої освіти: лексема *університет* походить від лат. *universitas* у значенні "сукупність" та має співзвучні слова: лат. *universum* – "всесвіт", *universalis* – "різносторонній". Лексема *інститут* від лат. *institutum* – "лад, запроваджений порядок", *стаціонар* від лат. *stationarius* – "нерухомий"; *семестр* – лат. *semestris* – "піврічний", *курс* – лат. *cursus* "рух, біг", *екзамен* – лат. *examen* "рій, ваги, зважування", *аудиторія* – лат. *auditorium* "слухачі", *лекція* – лат. *lectio* "читання", *конспект* – лат. *conspetus* "огляд", *декан* – лат. *decanus* "старший над десятьма", *факультет* – лат. *facultatis* "здатність, готовність, роблю".

Але «університетська» лексика походить не лише від латинських слів значний пласт цієї лексики бере коріння з грецьких слів: *кафедра* походить від грецької лексеми у значенні "сидіння, стілець", *механіка* – наука про машини, *економіка* – керування домашнім господарством, *бібліотека* – сховище книг, *політика* – державна діяльність, *математика* – наука про величини, *філологія* – любов до слова, *філософія* – любов до мудрості, знань, *історія* – розповідь про минуле. Англійське слово *інженер* означає "спроєктувати, споруджувати", грецького походження термін *агроном* у значенні "службова особа щодо земельних справ", англійське *менеджер* у значенні "керувати" або *дизайн* у значенні "творчий задум, проєкт, ескіз".

Загалом вивчати мови не лише цікаво, а й корисно. Нова мова збагачує та змінює особистість. А що ви думаєте з приводу цього?

Завдання до тексту:

1. Доберіть заголовок до тексту.
2. Розставте пропущені розділові знаки.
3. Які орфографічні помилки допущені у тексті, відредагуйте слова з помилками.
4. Поясніть, чому деякі слова взяті в дужки «»?
5. З'ясуйте за етимологічним словником походження назви вашого фаху та 5 слів на вибір (з якої мови походить, значення лексеми).
6. Складіть сенкан до терміну ПЕРЕКЛАД.

Завдання 6. У поданих реченнях доберіть до підкреслених слів українські відповідники.

1. Свого часу М. Грушевський зазначав, що біографія Б. Хмельницького настільки бідна на реальні факти, наскільки багата на народні легенди про українського гетьмана. 2. Аргументи опонента публічного захисту були виважені, доречні і конструктивні. 3. Щороку в Україні проводять марафони «Біжу за мову», «Шаную Воїнів, біжу за Героїв України», які передбачають короткі та довгі дистанції. 4. Один із боксерів, який зазнав фіаско у поєдинку, був занадто невдоволений результатами турніру. 5. Я зробив не дуже вдалий скріншот домашнього завдання з дошки, тому надіслав

вчителю СМСку з проханням про домашнє завдання на його акаунт.

Завдання 7. Підготуйте доповідь на одну з тем (за вибором). Можете ілюструвати її слайдами. Використовуйте інформаційні джерела до теми, наведені вище.

- «Український поліглот Агатангел Кримський».
- «Микола Лукаш – український перекладач та лексикограф».
- «Видатні українські перекладачі ХХ століття».
- «Роль перекладу у становленні культури народу».
- Історія перекладознавства.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми формування риторичної особистості вчителя в україномовному просторі: збірник наукових праць (за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 23 квітня 2015 р.) / За ред. проф. К. Я. Климової. Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 220 с. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/17718/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%86%D0%91%D0%9D%D0%98%D0%9A%202015.pdf>
2. Бабенко Є., Амеліна С., Білорус Н. Проблеми теорії і практики сучасного перекладу: монографія. К.: Центр навчальної літератури, 2018, 470 с.
3. Багатомовний юридичний словник-довідник / І. О. Голубовська, В. М. Шовковий, О. М. Лефтерова та ін. К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2012. 543 с. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Holubovska_Iryna/Bahatomovnyi_iurydychnyi_sl_ovnyk-dovidnyk.pdf
4. Бугра А.В., Коновал О.А. Методика самостійної роботи студентів : навчально-методичний посібник / А.В. Бугра, О.А. Коновал. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2014. 124 с. URL : https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3481/1/Бугра%20А.В.,%20Коновал%20О.А.%20Методика%20самост_йної%20роботи%20студент_в,%20навч-

мет%20пос_бник.pdf

5. В. Красавіна, Т. Хомич К. Практикум із правопису й пунктуації української мови: навчально-методичний посібник. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. 140 с. Режим доступу : <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/8902/1/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D1%96%D0%B7%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BA.pdf>

6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / керівники проекту: П. М. Мовчан, В. В. Німчук, В. Й. Клічак ; Ін-т укр. мови НАН України, Ін-т мовознавства НАН України, Всеукр. т-во «Просвіта» ім. Т. Шевченка. Київ : Дніпро, 2009. 1332 с.

8. Вступ до перекладознавства: методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька / уклад. Л. Р. Коккіна. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 28 с. URL : <https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/rgf/french/nav>

[chalno-metod-materialy/Vstup_do_perekladoznavstva_metodychni_recomendatsii_2023.pdf](#)

9. Гайдаєнко І. В., Пентилюк М. І. Самостійна робота студентів як засіб лінгводидактичної підготовки майбутніх учителів української мови. Українська мова та література в школах України. Вип.2. 2018. С.21-27.

10. Головка Л.О. Самостійна робота студентів - шлях до підвищення якості знань. URL : <https://bcmc.kiev.ua/docs/studentmyselfwork.pdf>

11. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : монографія / Ніна Борисівна Голуб. Черкаси : Брама-Україна, 2008. 400 с.

12. Голуб Н. Б. Самостійна робота студентів з риторики: навчально-методичний посібник / Ніна Борисівна Голуб. Черкаси : Брама-Україна, 2008. 232 с.

13. Дем'янчук Ю. І. Відтворення терміносполуки в англomовних офіційно-ділових текстах крізь призму корпусно-прикладного перекладознавства : монографія. Суми : Університетська книга, 2024. 354 с.

14. Закон України. Про забезпечення функціонування української мови як державної // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 21, ст.81. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>

15. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. Київ. «Українська книга», 2000

480с. URL:https://kropivnitsky.maup.com.ua/assets/files/praktichnij_slovník_sinonimiv_ukrajinskoji_movi.pdf

16. Климова К. Я., Романюк П. Ф. Практична стилістика сучасної української мови: навч. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. 144 с.

17. Климова К. Я. Українська мова (за професійним спрямуванням): навчальний посібник для здобувачів вищої освіти та викладачів-словесників. Житомир: Поліський національний університет, 2020. 260 с.

Режим доступу :

http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/12818/1/Ukrmov_2020_260.pdf

18. Климова К. Я. Теорія і практика формування мовнокомунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів: монографія / Катерина Яківна Климова. Житомир: ПП "Рута", 2010. 560 с.

19. Климова К. Я. Конспект лекцій до навчальної дисципліни «Ділова українська мова» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Житомир, Поліський національний університет, 2023. 70 с. Режим доступу :

<https://polissiauniver.edu.ua>

20. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення: Навч. посібник. 2-е вид., випр. і доп. К. : Ліра – К., 2007. 240 с. URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDO_R1/CD/Osnovu_kult.pdf

21. Климова К. Я. Риторичний канон у педагогічному дискурсі // Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / [О. А. Кучерук, Н. Б. Голуб та ін.: за ред. О. А. Кучерук. К. : КНТ, 2016. 258 с. С. 87 – 105.
22. Короткий словник-довідник термінів з менеджменту туристичної діяльності : [довідкове видання] / уклад. авт. кол.: А. В. Бардінов, О. В. Бардінов, М. В. Гриньова та ін. / За наук. ред. О. В. Бардінова. Полтава : Сімон, 2019. 155 с. URL : <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA2020.pdf>
23. Кочан І. Термінологія: національна чи міжнародна? / Ірина Кочан // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології», 2009. № 648. С. 3–8.
24. Кочан І.М. Підручники з термінознавства кінця ХХ – початку ХХІ століття // Університет «Львівська політехніка», 2017. URL : <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/d2e2652d-6fa5-4922-bd18-1a6c4a57d3fc/content>
25. Кочан І.М. Українське термінознавство: етап утвердження // Термінологічний вісник, Вип.5,2019. С. 25-32. URL:https://iul-nasu.org.ua/pdf/termvisnik/terv_2019_5_5.pdf
26. Лемберський О. Ю. Самостійна робота студентів як основа сучасних науково-практичних

тенденцій / О. Ю. Лемберський // Імідж сучасного педагога. №4 (193), 2020. С. 34-38. URL : <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/11431>

27. Максим Рильський. Мистецтво перекладу. Статті, виступи, нотатки // Упор. Г. Колесник. К. : Рад. письменник. 1975. 344 с.

28. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підручник. Київ : Вища шк., 2003. 462 с.

29. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: Навч. посіб. 2-ге вид., стер. К.: Вища шк., 2006. 311 с.

30. Методика навчання риторики в школі: навч. посіб. /Автор-укладач В. А. Ницета. К. : Центр учбової літератури, 2014. 194 с. URL : https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/738604/mod_resource/content/1/33_%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%B8%20%D0%B2%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96_cory.pdf

31. Методичні рекомендації із застосування Українського правопису в новій редакції. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 76 с. Режим доступу : <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3560/1/%D1%83%D0%81.pdf>

32. Національний стандарт України. Державна уніфікована система документації (ДСТУ 4163-2020). Режим доступу : <https://zakon.help/article/nacionalnii-standart-dstu-41632020-derzhavna?menu=82>

33. Омельчук С. А. Бути чесним у навчанні й науці: експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти : навч. посіб. / Сергій Омельчук. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с. URL : https://oldiplus.ua/files/contents/963_maket.pdf
34. Плечко А. А. Ділова українська мова для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина»: практикум. Житомир : Поліський національний університет, 2024. 52 с. URL : <http://m.polissiauniver.edu.ua/course/view.php?id=2475>
35. Плечко А. А. Ділова українська мова для здобувачів вищої освіти спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура» : практикум. Житомир : Поліський національний університет. 2022. 40 с. URL: <http://m.polissiauniver.edu.ua/course/view.php?id=2475>
36. Пономарів Олександр. Культура слова: Мовностилістичні поради: Навч. посібник 2-ге вид., стереотип. К.: Либідь, 2001. 240 с. URL : <https://s18440322748a6b0e.jimcontent.com/download/version/1449861176/module/11334143527/name/Ponomariv%20-%20Kultura%20Slova.doc>
37. Похил В.І., Санжара Р.А., Рожков В.В. та ін. Технологія виробництва продукції тваринництва. Словник термінів. Дніпро, 2021, 199 с. URL : <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/5169/1/%D0%A2%D0%92%D0%9F%D0%A2.%20%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B>

[А%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B2..pdf](#)

38. Практикум з правопису української мови / Євсєєва Г.П., Богуславська Л. Г., Рощина Ю.М. Дніпро: ПДАБА, 2020. 182 с. Режим доступу : <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/bitstream/123456789/5623/1/D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%81%D1%83.pdf>

39. Руда Тетяна. Максим Рильський як теоретик перекладу // Народна творчість та етнографія. №3, 2005.С.4-9. URL : <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/42989/01-Ruda.pdf>

40. Сагач Галина. Риторика: навчальний посібник для середніх і вищих навчальних закладів України. Видання друге, перероблене і доповнене. К. : КНУ імені Тараса Шевченка, 2000, 567 с. С. 143-150. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Sahach_Halyna/Rytoryka.pdf?PHPSESSID=of9199ibl4pn5svu0jav3ng871

41. Семашко Т.Ф. Практична стилістика і культура мовлення: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей. / Т.Ф.Семашко. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. 256 с. Режим доступу : https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u406/semashko_praktichna_stilistika_i_kultura_movlennya.pdf

42. Словник економіста та підприємця / А.М. Туренко, І. А. Дмитрієв, О. С. Іванілов, І. Ю. Шевченко. Х.: ХНАДУ, 2018. 340 с. URL : <https://fmab.khadi.kharkov.ua/fileadmin/F-FUB/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%>

[D1%96%D0%BA%D0%B8_%D1%96_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%8E%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2018.pdf](#)

43. Словник-довідник літературознавчих термінів / Упор. : О. В. Бобир, В. Й. Буденний, О. Б. Мамчич, Н.П. Нікітіна; за ред. О. В. Бобиря. Чернігів : ФОП Лозовий В.М., 2016. 132 с. URL : [1%96%D0%BD%D1%96%D0%B2.pdf](#)

44. Термінологічний словник-довідник з фітопатології: навч. посібник / С. В. Станкевич, Л. В. Жукова, В. В. Горяїнова, О. М. Батова. Житомир : Видавництво «Рута», 2023. 118 с. URL : <https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/30547/1/Terminologichnyi%20slovnik-dovidnyk%20z%20fitopatologii.pdf>

45. Тлумачний словник з інформатики / Г. Г. Півняк, Б. С. Бусигін, М. М. Дівізінюк та ін. Д., Нац. гірнич. ун-т, 2010. 600 с. URL : <http://www.programmer.dp.ua/download/tlumachniy-slovnik-z-informatiki.pdf>

46. Тлумачний словник української мови. Режим доступу : <https://slovnuk.ua/index.php?s1=1&s2=0>

47. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: [монографія] / Л. М. Томіленко. Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. 160 с. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/21233/1/monograph.pdf>

48. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні; Інститут української

мови. К., 2019. 282 с. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>

49. Харченко І.І. Самостійна робота студентів як засіб формування культури професійної комунікації фахівців // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. № 68. Т. 2, 2020. С. 216–220. URL : http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/68/part_2/45.pdf

50. Чак Євгенія. Чи правильно ми говоримо? Київ: Освіта, 1997. 239 с. Режим доступу : <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002088>).

51. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х. : Прапор, 2007. 640 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/427530.pdf

52. Швед М. Самостійна робота студентів: навч.-метод. посібник / Марія Швед. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 205 с.

53. Шевчук Світлана. Українське ділове мовлення : навчальний посібник. Вид. 10–те, випр. і допов. Київ : Алерта, 2022. 312 с.

54. Шевчук С., Виноградова Ю., Глущик С., Дияк О., Лобода Т. Український правопис : нова редакція : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2020. 118 с.

55. Шевчук С. В. Усне і писемне ділове спілкування (для державних службовців). Київ : Алерта, 2015. 448 с.

56. Шелудченко С. Б., Павлюк А. Б., Рогач О. О., Бойчук В. М. Педагогічна риторика і комунікативна логіка : термінологічний словник. Луцьк : Вежа Друк, 2022. 56 с. URL : https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21309/1/glossary_rytoryka.pdf
57. Яковенко Р. В. Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. [Вид. 2-ге, випр.]. Кіровоград: видавець Лисенко В. Ф., 2015. 130 с. URL : <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/a7d30d1a-9136-4d47-974b-49b31eecf722/content>

ДЛЯ ПОДАТОК

ДЛЯ ПОДАТОК

Навчальне видання

**ДІЛОВА УКРАЇНСЬКА МОВА:
САМОСТІЙНА РОБОТА У ЗВО**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Климова К.Я., Плечко А.А.

Дизайн обкладинки — О. Дунєва

Роздруковано з оригіналу-макета автора

Підп. До друку 25.09.2024 р.
Формат 60*84 1/16. Папір офс.
Гарнітура Times New Roman. Ум.друк.арк. 11,50
Наклад пр. 100. Зам. 25

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК №7381 від 13.007.2021 р.
Поліський національний університет
Старий бульвар, 7, Житомир, 10008